

Investicijų projektas

Poilsio namų „Auska“ komplekso panaudojimo galimybių bei valdymo būdo parinkimas

Užsakovas - Palangos miesto savivaldybės administracija

Vilnius

2023

SUTRUMPINIMAI IR APIBRĖŽIMAI

Sutrumpinimas / apibrėžimas	Paaškinimas
Diskonto norma	(angl. <i>discount rate</i>) - metinis procentas, naudojamas nustatyti ateities pinigų srautų dabartinę vertę.
Diskonto veiksnys	(angl. <i>discount factor</i>) - tai koeficientas, kurį dauginant su būsimų pinigų nominalia verte apskaičiuojama dabartinė jų vertė.
Diskontuotos grynosios pajamos	(angl. <i>discounted net revenues</i>) - grynosios pajamos, įvertintos dabartine pinigų verte, t. y. kiekvienų metų grynosios pajamos padaugintos iš atitinkamo diskonto koeficiento.
Diskontuotos investicijos	(angl. <i>discounted investment costs</i>) - investicijos, įvertintos dabartine pinigų verte, t. y. kiekvienų metų investicijos padaugintos iš atitinkamo diskonto koeficiento.
EB	Europos Bendrija
EGDV	Ekonominė grynoji dabartinė vertė (angl. <i>ENPV</i>). Ji parodo projekto naudą visuomenei, skaičiuojant šios dienos pinigų verte.
ENIS	Ekonominis naudos ir išlaidų santykis (angl. <i>economic benefit/cost ratio</i>) - ekonominės analizės rodiklis, atskleidžiantis, kiek kartų IP sukuriama ekonominė nauda viršija jam įgyvendinti reikalingas ekonomines išlaidas.
ES	Europos Sąjunga
ES teisės aktai	Pagrindinės ES teisės aktų rūšys: direktyvos, reglamentai ir sprendimai. Direktyvos EB institucijų leidžiami teisės aktai, kurių tikslai yra privalomi valstybėms narėms, tačiau jų įgyvendinimo formas ir būdus vyriausybės gali pasirinkti pačios. Reglamentai yra tiesioginio taikymo teisės aktai. Sprendimai

	priimami konkrečiais klausimais ir taikomi tik sprendime nurodytoms valstybėms narėms arba organizacijai.
EVGN	Ekonominė vidinė gražos norma (angl. <i>EIRR</i>). Diskonto norma, kuriai esant diskontuota investicijų ekonominė vertė lygi diskontuotai grynujų pinigų srautų vertei.
FGDV	Investicijų finansinė grynoji dabartinė vertė (angl. <i>FNPV of the investment</i>). Rodiklis parodo, kaip projekto grynujų veiklos pajamų srautas per visą ataskaitinį laikotarpį, skaičiuojant šios dienos pinigų vertę, padengia investicijas.
FNIS	Finansinis naudos ir išlaidų santykis (angl. <i>financial benefit/cost ratio</i>) - finansinės analizės rodiklis, atskleidžiantis kiek kartų IP sukuriama finansinė nauda viršija jam įgyvendinti reikalingas finansines išlaidas.
FVGN	Investicijų finansinė vidinė gražos norma (angl. <i>FIRR of the investment</i>). Diskonto norma, kuriai esant diskontuotų investicijų vertė lygi diskontuotai grynujų pinigų srautų vertei.
GDV	Grynoji dabartinė vertė (angl. <i>NPV, net present value</i>).
IP	Investicijų projektas
LR	Lietuvos Respublika
Paslaugos tiekėjas	MB Branus
Projektas	Poilsio namų „Auska“ komplekso panaudojimo galimybių bei valdymo būdo parinkimas
Projekto vykdytojas	Palangos miesto savivaldybės administracija
Savivaldybė	Palangos miesto savivaldybės administracija
SNA	Sąnaudų ir naudos analizė (angl. <i>CBA, Cost-benefit analysis</i>). Investicijų efektyvumo vertinimo metodas, kurio esmė - projektui įgyvendinti reikalingų sąnaudų palyginimas su investicijų sukuriama socialine-ekonomine nauda.

TURINYS

1.	PROJEKTO SANTRAUKA	7
2.	PASLAUGOS KONTEKSTAS	9
2.1.	PASLAUGOS PASIŪLA IR PAKLAUSA.....	9
2.1.1.	PAKLAUSA	9
2.1.2.	PASIŪLA	11
2.2.	TEISINĖ APLINKA.....	13
2.2.1.	PROJEKTO ĮGYVENDINIMUI BŪTINOS TEISINĖS PRIELAIDOS.....	13
2.3.	SPRENDŽIAMOS PROBLEMOS IR JŲ ATSIRADIMO PRIEŽASTYS	16
3.	PROJEKTO TURINYS	19
3.1.	PROJEKTO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	19
3.2.	PROJEKTO SĄSAJOS SU KITAIŠ PROJEKTAIS.....	19
3.2.1.	Pajūrio juostos tvarkymo programos 2014–2020 m. įgyvendinimas Palangos miesto savivaldybės teritorijoje.....	19
3.2.2.	Kurortų paveldas išmaniai	19
3.2.3.	Gintaro kelionė	20
3.2.4.	Pažink Vakarų krantą	20
3.2.5.	Palangos Botanikos parko istorinės dalies restauracija ir pritaikymas viešosioms reikmėms, II etapas 20	
3.2.6.	Kompleksinės paslaugos šeimai.....	21
3.2.7.	Socialinių paslaugų plėtra Palangos miesto savivaldybėje	21
3.2.8.	Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų finansavimas	22
3.2.9.	Vaikų gerovės ir saugumo didinimas, paslaugų šeimai, globėjams (rūpintojams) kokybės didinimas bei prieinamumo plėtra	22
3.3.	PROJEKTO TIKSLINĖS GRUPĖS IR RIBOS.....	24
3.4.	PROJEKTO ORGANIZACIJA	25
3.5.	PROJEKTU SIEKIAMI REZULTATAI	25
4.	GALIMYBĖS IR ALTERNATYVOS.....	26
4.1.	GALIMOS PROJEKTO VEIKLOS.....	26
4.2.	PRELIMINARŪS REIKALAVIMAI VEIKLOS VYKDYMUI	27
4.2.1.	TERITORIJA.....	27
4.2.2.	PATALPOS	28

4.3.	GALIMI VEIKLOS MODELIAI	32
4.4.	VEIKLŲ VERTINIMO KRITERIJAI	37
4.5.	TRUMPASIS PROJEKTO VEIKLŲ SĄRAŠAS	41
4.6.	PROJEKTO ALTERNATYVŲ PASIRINKIMO APRAŠYMAS.....	41
4.7.	ANALIZĖS METODO PASIRINKIMAS	41
5.	FINANSINĖ ANALIZĖ.....	43
5.1.	PROJEKTO ATASKAITINIS LAIKOTARPIS	43
5.2.	FINANSINĖ DISKONTO NORMA	43
5.3.	PROJEKTO LĖŠŲ PINIGŲ SRAUTAI.....	44
5.3.1.	INVESTICIJOS IŠLAIDOS.....	44
5.3.2.	INVESTICIJŲ LIKUTINĖ VERTĖ.....	46
5.3.3.	VEIKLOS PAJAMOS.....	48
5.3.4.	VEIKLOS IŠLAIDOS.....	49
5.3.5.	MOKESČIAI.....	53
5.3.6.	FINANSAVIMAS.....	53
5.4.	FINANSINIAI RODIKLIAI.....	54
5.4.1.	INVESTICIJŲ FINANSINIAI RODIKLIAI	54
5.4.2.	IŠVADA DĖL FINANSINIO GYVIBINGUMO	55
5.4.3.	KAPITALO FINANSINIAI RODIKLIAI	55
5.4.4.	FINANSINIŲ RODIKLIŲ Palyginimas.....	56
6.	EKONOMINĖ ANALIZĖ.....	57
6.1.	RINKOS KAINŲ PERSKAIČIAVIMAS Į EKONOMINES	57
6.2.	SOCIALINĖ DISKONTO NORMA	57
6.3.	IŠORINIO POVEIKIO VERTINIMAS	58
6.3.1.	POVEIKIO KOMPONENTAI IR MĄSTAS.....	58
6.4.	EKONOMINIAI RODIKLIAI.....	61
6.4.1.	EGDV RODIKLIS	61
6.4.2.	EVGN RODIKLIS.....	62
6.4.3.	ENIS RODIKLIS.....	63
6.5.	OPTIMALIOS ALTERNATYVOS PARINKIMAS	63
7.	JAUTRUMAS IR RIZIKOS	65
7.1.	JAUTRUMO ANALIZĖ.....	65
7.1.1.	KINTAMŲJŲ NUSTATYMAS.....	65

7.1.2.	TARPUSAVIO PRIKLAUSOMYBĖS ĮVERTINIMAS	66
7.1.3.	ELASTINGUMO ANALIZĖ	66
7.1.4.	KRITINIAI KINTAMIEJI.....	67
7.2.	SCENARIJŲ ANALIZĖ.....	68
7.3.	KINTAMŲJŲ TIKIMYBĖS	69
7.4.	RIZIKŲ VERTINIMAS	70
7.4.1.	KINTAMŲJŲ RIZIKOS ĮVERČIAI	71
7.4.2.	RIZIKOS GRUPĖS.....	71
7.4.3.	VERTĖ RIZIKOS GRUPĖSE	72
7.5.	RIZIKOS PRIIMTINUMAS	72
7.6.	RIZIKŲ VALDYMO VEIKSMAI	73
8.	PROJEKTO VYKDYMO PLANAS	83
8.1.	PROJEKTO TRUKMĖ IR ETAPAI.....	83
8.2.	PROJEKTO VIETA	83
8.3.	PROJEKTO KOMANDA.....	83
8.4.	PROJEKTO PRIELAIDOS IR TĚSTINUMAS	85
9.	PRIEDAI	86
9.1.	INVESTICIJŲ PROJEKTO DUOMENŲ SUVESTINĖ	86
9.2.	PAKLAUSOS ANALIZĖ	87
9.2.1.	TURIZMAS	87
9.2.2.	SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS	89
9.2.3.	STOVYKLOS VAIKAMS IR JAUNIMUI.....	94
9.2.4.	KULTŪROS RENGINIAI.....	99
9.3.	PASIŪLOS ANALIZĖ.....	103
9.3.1.	TURIZMAS	103
9.3.2.	SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS	106
9.3.3.	STOVYKLOS VAIKAMS IR JAUNIMUI.....	109
9.3.4.	KULTŪROS RENGINIAI.....	110

1. PROJEKTO SANTRAUKA

Projekto kontekstas. Projekto objektas - poilsio namai „Auska“ su visa infrastruktūra, patikėjimo teise priklausantys Palangos miesto savivaldybės administracijai. Tokios infrastruktūros pritaikymą tikslinių grupių poreikiams gali vykdyti tik viešojo sektoriaus institucijos. Už tinkamą paslaugų, susijusių su šia infrastruktūra šiuo konkrečiu atveju atsakinga Palangos miesto savivaldybės administracija.

Projekto turinys. Projekto tikslas - įveiklinti Palangos miesto savivaldybės iš valstybės perimamus poilsio namus „Auska“, kuriuos sudaro 4,5 tūkst. kv. metrų ploto pagrindinis pastatas ir kiti statiniai (teniso aikštynai, sargo namelis, kelios pavėsinės) bei beveik 22 ha žemės (projektui numatoma 5,8 ha žemės sklypo). Šiam tikslui pasiekti keliamas pagrindinis uždavinys - pasirinkti ekonomiškai naudingiausias veiklas poilsio namų „Auska“ veiklos vystymui. Įgyvendinus Investicijų projektą, pagrindinės tikslinės grupės, kurias paveiks projekto rezultatai, yra: Palangos gyventojai; Lietuvos gyventojai ir Užsienio turistai. Projektas įgyvendinamas viešosios ir privačios partnerystės būdu. Taip pat įgyvendintas projektas turės anksčiau nurodytą teigiamą poveikį ir netiesioginėms tikslinėms projekto grupėms.

Galimybės ir alternatyvos. Galimų projekto alternatyvų analizės metu atsižvelgta į tai, jog pasirinktos projekto veiklos turi užtikrinti investicijų projekto tikslų ir uždavinių įgyvendinimą. Įvertinus projekto poreikį ir kylančias problemas, galimos įgyvendinti veiklos yra įvairiais objekto valdymo bei įveiklinimo būdais. Nagrinėtos keturios galimos projekto įgyvendinimo alternatyvos. Įvertinus alternatyvų pranašumus ir trūkumus ekonominiu - socialiniu ir finansiniu aspektais, kaip geriausia ir naudingiausia projekto įgyvendinimo alternatyva nustatyta II alternatyva keičiant „Auskos“ paslaugų profilį.

Finansinė analizė. Pagal apskaičiuotas projekto alternatyvų finansinių rodiklių reikšmes galima spręsti, kad finansiškai naudingiausia yra I alternatyva, tik I ir V alternatyvų investicijų ir kapitalo finansiniai rodikliai yra teigiami. Visų alternatyvų įgyvendinimas bus finansiškai gyvybingas.

Ekonominė analizė. Atlikta projekto alternatyvų ekonominė analizė parodė, kad priimtinausia yra V alternatyva, kadangi ji yra ekonomiškai naudingiausia, t. y. generuoja didžiausią ekonominę naudą (EGDV). Ekonominė grynoji dabartinė vertė (EGDV), naudojant 5,0 % socialinę diskonto normą, lygi 28,2 mln. EUR, o ekonominė vidinė gražos norma (EVGN) lygi 26,21%. Šie ekonominiai rodikliai parodo, kad projekto V alternatyva teiks didžiausią ekonominę naudą visom suinteresuotoms projekto šalims.

Jautrumas ir rizikos. Investicijų projekte buvo atliktas pasirinktos projekto optimalios alternatyvos rizikos vertinimas (jautrumo, scenarijų, rizikos priimtumo analizės) bei įvertintos rizikų valdymo priemonės. Rizikos vertinimo tikslas yra įvertinti projekto rizikingumą, išskirti rizikos veiksnius, kurie galėtų labiausiai paveikti projekto rezultatus ir rodiklius. Jautrumo analizės metu buvo išskirti kritiniai kintamieji, kurie daro didžiausią įtaką projekto optimalios alternatyvos rodikliams. Scenarijų analizės metu buvo apžvelgti 5 pasirinktos projekto optimalios alternatyvos (V alternatyvos) įgyvendinimo scenarijai (pesimistinis, mažiaus pesimistinis, realus, mažiau optimistinis, optimistinis) bei apskaičiuoti šių scenarijų finansiniai, ekonominiai rodikliai. Rizikos priimtumo analizės (Monte Carlo analizės su 5.000 simuliacijų) metu buvo įvertintos galimybės pasiekti iš anksto užsibrėžtas projekto optimalios alternatyvos finansinių, ekonominių rodiklių vertes bei apskaičiuotos labiausiai tikėtinos FGDV(I), FVGN(I), EGDV ir EVGN rodiklių reikšmės. Taip pat buvo įvertintos pagrindinių projekto rizikos rūšių pasireiškimo galimybės bei jų valdymo priemonės. Parinkti aktyvūs rizikų valdymo veiksmai, kurie leidžia dar labiau sumažinti rizikų pasireiškimo tikimybę bei poveikį.

Projekto vykdymo planas. Numatoma projekto trukmė - 48 mėn. Projekto veiklų įgyvendinimo grafikas sudarytas atsižvelgiant į numatomų veiklų specifiką ir organizacijos pasirengimą jų įgyvendinimui. Projektas bus įgyvendinamas Palangoje, Vytauto g. 11. Projekto valdymo grupė bus sudaryta iš Palangos miesto savivaldybės administracijos darbuotojų, turinčių reikiamus projektų valdymo ir administravimo įgūdžius. Projekto valdymo grupę sudarys projekto vadovas, projekto administratorius, projekto finansininkas ir projekto specialistai. Projekto metu sukurta bei atnaujinta infrastruktūra priklausys Palangos miesto savivaldybės administracijai, o ją prižiūrės ir išlaikys konkurso būdu parinktas operatorius, tokiu būdu užtikrinant optimalų infrastruktūra besinaudojančių asmenų bei kitų suinteresuotų šalių galimybes ją naudoti pagal paskirtį.

2. PASLAUGOS KONTEKSTAS

Ši investicijų projekto dalis skirta paslaugų, kurių gerinimui ar plėtojimui rengiamas investicijų projektas, konteksto ir jų poreikio pagrindimo analizei. Detaliai išanalizuoti paslaugos teikimo kontekstą, ilgalaikį jų poreikį, galimybes esamais pajėgumais jų patenkinti ir iš to kylančias problemas yra būtina, siekiant vėliau įvertinti investicijų projekto turinio (tikslų, uždavinių bei veiklų įgyvendinimo prielaidų ir rezultatų) optimalumą, realumą bei pagrįstumą. Šis projektas yra priskiriamas regioniniam lygiui.

2.1. PASLAUGOS PASIŪLA IR PAKLAUSA

2.1.1. PAKLAUSA

Dėl objekto veiklos specifikos bei Palangos, turinčios kurorto statusą, lokacijos, paklausa yra susijusi su:

- Turizmu;
- Socialinių paslaugų teikimu;
- Stovyklų vaikams ir jaunimui organizavimu;
- Kultūros renginių organizavimu.

Pirmoji veikla savo esme būtų dabartinės veiklos tęstinumas, tuo tarpu likusios susijusios su tiesioginėmis Palangos savivaldybės administracijos funkcijų vykdymu.

Galimybių studijos parengimo metu buvo detaliai išanalizuota kiekvienos iš šių veiklų paklausa, todėl žemiau pateikiamos esminės šios analizės išvados, o pati analizė pateikiama šio Investicijų projekto prieduose.

Atsižvelgiant į atliktą analizę, formuojasi prielaidos tolimesnėms alternatyvoms. Šias prielaidas iš paklausos pusės galima būtų apibendrintai pateikti taip:

- Formuojant alternatyvas būtina atsižvelgti į Palangos, kaip kurorto statusą, bei objekto lokaciją - miškinga vietovė, šalia jūra;
- Kalbant apie Lietuvos turistus, t.y. potencialius nagrinėjamo objekto klientus, yra svarbu išskirti, jog pastaruoju laikotarpiu reikšmingai išaugo asmenų, nuomojančių būstą pas privačius asmenis, viešbučiuose, svečių ir poilsio namuose bei sanatorijose/spa centruose;

- Lyginant vertinimo rezultatus kelionėse su vaikais skirtingose vaikų amžiaus grupėse, prasčiausiai vertinamos kelionės su jauniausio amžiaus vaikais t.y. iki 7-erių metų amžiaus. Tėvai dažniausiai pasigenda daugiau privatumo, asmeninės erdvės, užsiėmimų, pramogų, tualetų, mažyliams pritaikyto maitinimo ir kt.;
- Vis senėjančiai visuomenei Lietuvoje sveikatinimo paslaugų poreikis ateityje tik augs;
- Dėl tos pačios priežasties - senėjančios visuomenės - augs ir socialinių paslaugų poreikis tiek Klaipėdos apskrityje, tiek Palangos miesto savivaldybėje;
- Apie 70 proc. mokymosi ir gyvenimo laiko vaikas ir jaunuolis praleidžia neorganizuoto ugdymosi sąlygomis, pavyzdžiui, šeimoje, bendraamžių grupėje, jaunimo ir vaikų laisvalaikio grupėse. Apie 30 proc. viso ugdymosi laiko užima formalusis ugdymas. Neformalusis vaikų švietimas kompensuoja svarbią praktinę patirtį, kurios stinga mokantis tik pagal formaliojo švietimo programas;
- Vasaros stovyklos - palanki vieta ir laikas tikslingai vaikų edukacijai. Vaikų vasaros edukacija - prasmingo laisvalaikio organizavimas vasarą mokyklinio amžiaus vaikams;
- Lietuvos mokinių gyvensenos ir sveikatos tyrimo 2019 metų rezultatai atskleidė, kad kasdienis fizinis aktyvumas išlieka stabiliai prastas ir 2018 m., kadangi kasdiene fizine veikla, trunkančia bent 60 minučių, užsiima tik kas šeštas Lietuvos moksleivis (18 proc.);
- Kalbant apie faktinę situaciją Lietuvoje reikėtų pažymėti, kad neformaliame ugdyme dalyvaujančių mokinių dalis Palangoje itin išsiskiria lyginant tiek su Klaipėdos apskritimi, tiek su bendra situacija Lietuvoje. Tai suponuoja vasaros stovyklų Palangoje didelį poreikį;
- Galima konstatuoti, kad Lietuvoje, išskyrus paskutinius metus, vienos stovykloje vidutiniškai dalyvavo 43 vaikai;
- Kultūros reiškiniuose aktyviai dalyvaujantys asmenys pasižymi stipresniu subjektyviu gerovės jausmu, ugdo savo gebėjimus ir turtina asmenybę;
- Visuomenės dalyvavimas tokiose kultūrinėse veiklose skatina toleranciją, tapatinimąsi su europinėmis vertybėmis. Dalyvavimas kūrybinėje ir kultūrinėje

veikloje yra demokratiją stiprinanti žmonių dalyvavimo viešojoje erdvėje ir visuomeniniame gyvenime forma;

- Mažesnių vietovių savivaldybės kultūros paslaugoms skiria vidutiniškai apie 67 Eur vienam gyventojui. Tačiau tokiose savivaldybėse, tame tarpe ir Palangoje, kultūros paslaugas plėtoti trukdo mažėjantis gyventojų skaičius, taip pat kvalifikuotų kultūros specialistų, kurie galėtų vystyti didelės įvairovės kokybiškas kultūrinės paslaugas, stoka;
- Tokioms vietovėms, kaip Palanga, kurios paprastai pasižymi ir mažesnėmis gyventojų ekonominėmis galimybėmis, sunku pritraukti kokybišką kultūrinį turinį;
- Nepaisant aukščiau įvardintų iššūkių, kalbant konkrečiai apie kultūros renginių tendencijas, galima pastebėti augantį žmonių susidomėjimą kultūros renginiais, o remiantis istoriniais kultūros renginių ir muziejų veiklos galima drąsiai teigti, kad kultūros renginių veiklos paklausa Lietuvoje yra auganti, tokia bus ir ateityje.

2.1.2. PASIŪLA

Galimybių studijos parengimo metu buvo detalai išanalizuota kiekvienos iš turizmo, socialinių paslaugų teikimo, stovyklų vaikams ir jaunimui organizavimo bei kultūros renginių organizavimo pasiūla, todėl žemiau pateikiamos esminės šios analizės išvados, o pati analizė pateikiama šio Investicijų projekto prieduose.

Atsižvelgiant į atliktą analizę, formuojasi prielaidos tolimesnėms alternatyvoms. Šias prielaidas iš pasiūlos pusės galima būtų apibendrintai pateikti taip:

- Palangos, Druskininkų ir Jūrmalos kurortai yra orientuoti tiek į užsienio, tiek į vietinių turistų aptarnavimą, juose užsienio turistų srautas sudaro 40-48 proc., o Birštono bei Lenkijos Pamario vaivadijos turizmo paslaugų teikėjai yra labiau orientuoti į šalies gyventojus.
- Iš visų nagrinėtų teritorijų Palangoje yra pats didžiausias sezoniškumo lygis, mažiausias vidutinis apgyvendinimo įstaigų numerių užimtumas.
- Nei viename iš nagrinėtų kurortų bei vietovių SPA, terapijos centrai, reabilitacijos centrai turistų nėra išskiriami kaip objektai labiausiai traukiantys turistus. Druskininkuose bei Jūrmaloje tarp atraktyviausių objektų yra išskirti ir vandens pramogų parkai. Nežiūrint to, turizmo rodikliai

Druskininkuose, Birštone ir net Palangoje rodo, kad sanatorijos, vandens parkai, terapijos centrai, SPA centrai gali turėti didelę teigiamą įtaką turizmo sezoniškumui. Birštone, Druskininkuose, kuriuose yra sanatorijų ir kitų SPA, vandens pramogas teikiančių įstaigų, turizmo sezoniškumas yra sąlyginai nedidelis.

- Kalbant apie socialinių paslaugų teikimą pažymėtina, kad paklausa tokioms paslaugoms tiek Lietuvoje, tiek Palangoje yra itin didelė ir ateityje tik augs, o pasiūla yra nepakankama.
- Palangoje itin reikalinga plėsti nestacionarias socialines paslaugas, derinant jas su kitomis bendruomenėje teikiamomis paslaugomis, teikti kompleksines paslaugas asmeniui, šeimai pagal įvertintus individualius asmens ir šeimos poreikius, nuolat gerinti teikiamų socialinių paslaugų kokybę, atnaujinti socialinių paslaugų įstaigų materialinę bazę, suteikti galimybę personalui kelti kvalifikaciją.
- Vaikų stovyklų skaičius ateityje Lietuvoje tik augs ir sieks ne mažiau kaip 1400 kasmet, vienoje stovykloje vidutiniškai dalyvauja 43 vaikai;
- Valstybiniam ir savivaldybių sektoriui netenkinant visų vaikų vasaros stovyklų poreikio, vaikų vasaros poilsio paslaugas teikia virš 30 nevyriausybių, viešųjų ar privačių organizacijų;
- Palyginti su kitomis šalimis, Lietuvoje kultūrinių ir kūrybinių industrijų sektorius nėra išplėtotas, kultūrinių prekių ir paslaugų eksporto apimtys yra gana mažos. Lietuvoje kultūrinių ir kūrybinių industrijų ekonominis potencialas nepakankamai išnaudotas;
- Įmonės, planuojančios investuoti į savo verslo plėtrą Lietuvoje, neretai atkreipia dėmesį ne tik į investicinę aplinką ar vietovės infrastruktūrą, bet taip pat domisi kultūrinių paslaugų įvairove, taip siekdamos užtikrinti turiningą savo darbuotojų laisvalaikį;
- Kultūrinio turizmo veiklos, plėtojamos miestuose ir regionuose, yra vienas iš efektyviausių būdų pasitelkti kultūros išteklius ekonominei vertei kurti;
- Šiuo metu Lietuvoje plėtojamos įvairios vietos kultūros kelių iniciatyvos, tačiau joms trūksta Europinio konteksto, atskleidžiančio Lietuvos kultūros lauko išskirtinumą Europos ir pasaulio kontekste;

- Vienas iš iššūkių, su kuriuo susiduria kultūros ir kūrybinių industrijų operatoriai, yra menka gyventojų perkamoji galia ir silpna vidaus rinka;
- Kultūros veiklų skatinimui reikalingos šio sektoriaus specifikai pritaikytos priemonės, kuriomis būtų mažinamos tokioms veikloms būdingos ekonominės rizikos, geriau pažįstami vartotojų poreikiai, vystomos tiek vietos, tiek ir užsienio rinkos.

Atsižvelgiant į tai galima daryti esminę išvadą, kad visų nagrinėtų veiklų pasiūla Palangos mieste ir Klaipėdos apskrityje nėra pakankama.

2.2. TEISINĖ APLINKA

2.2.1. PROJEKTO ĮGYVENDINIMUI BŪTINOS TEISINĖS PRIELAIDOS

Palangos savivaldybės teritorijoje galiojantys teritorijų bendrojo ir specialiojo planavimo dokumentai yra pagrindiniai teisės aktai, kurių nuostatos lemia esmines projekto įgyvendinimo prielaidas. Būtent šių teisės aktų nuostatos reglamentuoja teritorijų naudojimo apribojimus bei plėtros kryptis.

Objekto veiklai yra būtini gamtiniai išteklių, tokie kaip mineralinis vanduo, jūros vanduo, požeminis terminis vanduo, sapropelis (gydomasis purvas), gintaras ir pan. Kuo daugiau skirtingų gamtinių išteklių bus panaudota „Auskos“ veikloje, tuo bus didesnis įvairių procedūrų pasirinkimas. Tik turint platų gydomųjų ir sveikatinimo procedūrų spektrą vartotojams galima pasiūlyti išskirtinius paslaugų paketus ir pritraukti į Palangą lankytojų srautus šaltuoju metų laiku. Viena ar kelios teikiamos unikalios procedūros negarantuotų pakankamo lankytojų srauto bei šio objekto ekonominės sėkmės, o kartu neleistų pasiekti projekto tikslo, t. y. nesumažintų turizmo sezoniškumo Palangos savivaldybėje. Plačiau visa tai išanalizuota ir pasiūlyti tolimesni veiksmai Galimybių studijoje.

Disponavimo su projektu susijusiu turto teisinis reglamentavimas

Turto panaudojimo projektui įgyvendinti būdas priklausys nuo to, kaip bus vystomas objektas, kas bus investuotojas, kaip bus siekiama pritraukti privatų kapitalą. Yra svarstyti keletas galimų turto perdavimo „Auskos“ projekto įgyvendinimui būdai:

- Savivaldybės turto pardavimas potencialiam investuotojui - parduodami investuotojui viešojo aukciono būdu, LR Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (Nr. XII-802, 2014-03-25, TAR 2014-04-03, i. k. 2014-04025) 21 straipsnyje nustatyta tvarka

- Savivaldybės turto nuoma potencialiam investuotojui - Turtas išnuomojamas investuotojui, LR Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (Nr. XII-802, 2014-03-25, TAR 2014-04-03, i. k. 2014-04025) 15 straipsnyje nustatyta tvarka
- Valdžios ir privataus sektoriaus partnerystė - Turtas investuotojui perduodamas patikėjimo teise pagal patikėjimo sutartį arba panaudos teise pagal panaudos sutartį valdyti ir naudoti, vadovaujantis LR Investicijų įstatymo 152 straipsnio nuostatomis (Žin., 1999, Nr. 66-2127, Nr. XI-299, 2009-06-16, Žin., 2009, Nr. 77-3164)
- Koncesija - Turtas koncesijos sutartimi perduodamas naudoti ir valdyti investuotojui, vadovaujantis LR Koncesijų įstatyme (Žin., 1996, Nr. 92-2141, 2012, Nr. XI-2116, 2012-06-26, Žin., 2012, Nr. 76-3940) nustatyta tvarka
- Žemė - išnuomojama ne aukciono būdu investuotojui LR Žemės įstatymo 9 straipsnyje nustatyta tvarka.

Visais atvejais savivaldybė turtą įgyja, disponuoja juo bei gali perduoti privačiam sektoriui LR Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 nustatyta tvarka.

Veiklos licencijavimas

Potencialiai numatytos veiklos tokios kaip masažas, kineziterapija, ambulatorinė rehabilitacija, socialinės paslaugos ir pan., todėl „Auska“ turės gauti licencijas iš Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos Asmens sveikatos priežiūros įstaigų licencijavimo taisyklių nustatyta tvarka. Siekiant naudoti mineralinį ir jūros vandenį bei sapropelį, „Auska“ turės parengti minėto vandens ir sapropelio panaudojimo rehabilitacijos ir kitose sveikatinimo veiklose metodikas, jas suderinti ir gauti patvirtinimą arba naudoti jau patvirtintas mineralinio ir/ar jūros vandens panaudojimo rehabilitacijos ir kitose sveikatinimo veiklose metodikas. Šios metodikos yra rengiamos ir tvirtinamos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. V-395 patvirtinto Diagnostikos ir gydymo metodikų rengimo ir jų taikymo priežiūros tvarkos aprašo nustatyta tvarka. Taip pat „Auska“ gamtinių sveikatos veiksnių, naudojamų sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms teikti, sertifikavimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka turės sertifikuoti sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms teikti naudojamus gamtinius išteklius.

Savivaldybės ir valstybės finansinio dalyvavimo vystant „Auską“ galimybių teisinis vertinimas. Teisinis pagrindas atlyginti privataus sektoriaus dalyvavimo vystant „Auską“ kaštus

Galimi projekto įgyvendinimo modeliai:

- Projekto įgyvendinimas savivaldybės turtą parduodant potencialiam investuotojui - šiuo atveju „Auska“ būtų vystoma tik privačia iniciatyva, nes visas su projektu susijęs turtas (išskyrus žemę) priklausytų privačiam sektoriui. Savivaldybė ar valstybė tiesiogiai negalėtų skirti finansavimo, tačiau esant poreikiui LR Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka galėtų įsigyti teikiamų paslaugų. Be to, jei „Auskoje“ būtų teikiamos paslaugos, apmokamos ligonių kasų, privatus sektorius galėtų gauti privalomojo sveikatos draudimo lėšų.
- Projekto įgyvendinimas savivaldybės turtą išnuomojant potencialiam investuotojui - šiuo atveju „Auska“ būtų vystoma privačia iniciatyva, tačiau nuomojant turtą savivaldybė galėtų nurodyti reikalavimus kas išnuomojamame turte būtų kuriama. Šiuo atveju turtas nuosavybės teise priklausytų savivaldybei, o žemė priklausytų valstybei. Savivaldybė ar valstybė tiesiogiai negalėtų skirti finansavimo įrengimui, tačiau esant poreikiui LR Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka galėtų įsigyti teikiamų paslaugų. Be to, jei „Auskoje“ būtų teikiamos paslaugos, apmokamos ligonių kasų, privatus sektorius galėtų gauti privalomojo sveikatos draudimo lėšų. Siekdama pagerinti investavimo sąlygas, savivaldybė teisėtai galėtų atlikti parengiamuosius darbus (pvz., suformuoti sklypą, atvesti magistralinius inžinerinius tinklus bei komunikacijas, įrengti privažiavimo kelius) bei tokiu būdu paruošti sklypą investicijoms, įtraukiant šių parengiamųjų darbų kaštus į nuomos kainą. Kitokio teisinio pagrindo atlyginti privataus sektoriaus dalyvavimo investicinius kaštus nėra.
- Projekto įgyvendinimas sudarant valdžios ir privataus sektoriaus partnerystės (VŽPP) sutartį - šiuo atveju projektas būtų įgyvendinamas savivaldybės iniciatyva. Siekdama pagerinti investavimo sąlygas, savivaldybė teisėtai galėtų atlikti parengiamuosius darbus (pvz., suformuoti sklypą, atvesti magistralinius inžinerinius tinklus bei komunikacijas, įrengti privažiavimo kelius) bei tokiu būdu paruošti sklypą investicijoms. Sudarydama valdžios ir privataus sektoriaus partnerystės sutartį savivaldybė įsipareigotų mokėti privačiam subjektui atlyginimą už jo vykdomą veiklą, o privatus subjektas įsipareigotų vykdyti sutartyje nustatytą veiklą ir užtikrinti investicijas, kurių reikia šiai

veiklai vykdyti ir jai vykdyti reikalingam turtui sukurti arba perduoto valdyti ir naudoti turto būklei pagerinti. Šias galimybes reglamentuoja LR Investicijų įstatymo 4 skirsnis.

- Projekto įgyvendinimas sudarant koncesijos sutartį - šiuo atveju projektas būtų įgyvendinimas savivaldybės iniciatyva. Siekdama pagerinti investavimo sąlygas, savivaldybė teisėtai galėtų atlikti parengiamuosius darbus (pvz., suformuoti sklypą, atvesti magistralinius inžinerinius tinklus bei komunikacijas, įrengti privažiavimo kelius) bei tokiu būdu paruošti sklypą investicijoms. Sudarius koncesijos sutartį su privačiu sektoriumi, privačiam sektoriui sutartyje numatytomis sąlygomis galėtų būti mokamas koncesijos mokestis. Tokios galimybės yra numatytos LR Koncesijų įstatyme.

Vienas iš pagrindinių „Auskos“ vystymo aspektų - su viešąja ir privačiąja partneryste sietina objekto vystymo koncepcija. Viešąja ir privačiąja partneryste kaip įmanoma daugiau projekto rizikų siekiama perduoti privačiam sektoriui. Daroma prielaida, kad privataus sektoriaus įtraukimas į objekto vystymą sudarytų tinkamas prielaidas užtikrinti greitą, optimalų ir efektyvų investicinio projekto įgyvendinimo modelį.

Vertinant galimybes vystyti „Auską“ vien tik viešojo sektoriaus jėgomis arba viešosios ir privačios partnerystės būdu, galima teigti, kad viešojo ir privačiojo partnerystė būtų patraukli viešajam sektoriui ir užtikrintų jam šią naudą ir pranašumą:

- sumažėtų arba neliktų viešojo sektoriaus finansavimo poreikio infrastruktūrai vystyti ir eksploatuoti;
- sumažėtų viešųjų pirkimų poreikis ir skaičius;
- projekto vystymas būtų greitesnis;
- padidėtų projekto vystymo eigos ir rezultatų kontrolė;
- projekto vystymo ir sėkmingo įgyvendinimo rizikas prisiimtų privatus partneris.

2.3. SPRENDŽIAMOS PROBLEMOS IR JŲ ATSIKIRADIMO PRIEŽASTYS

Palanga, kaip ir kiti Lietuvos kurortai, pasižymi natūralių gamtinių išteklių gausa, šie gamtiniai ištekliai unikalūs savo savybėmis, tačiau su kurortinio gydymo paslaugų organizavimu ir teikimu susiję klausimai nesprenžiami nuo Nepriklausomybės atkūrimo. Nėra natūralių gydomųjų faktorių naudojimo lėtinių susirgimų gydymui ir ligų profilaktikai skirtos teisinės bazės. Šalia tradicinio kurortinio gydymo kontingento į kurortus gydytis

atvyksta vis daugiau praktiškai sveikų, aktyvių visuomenės narių: skirtinga jų apsistojimo trukmė, platesnė geografija ir kt. Pasaulyje vis stiprėja fizinio aktyvumo ir sveikos gyvensenos tradicijos, keičiasi sveikatinimo filosofija. Daugelis mokslinių tyrimų patvirtina, kad sveikata net 90 proc. priklauso nuo gyvenimo būdo ir vos 10 proc. nuo medicinos. Vakarų Europos ir Skandinavijos šalys sveikatinimo srityje gerokai toliau pažengusios negu Lietuva, jose įvairaus amžiaus žmonės - nuo darželinuko iki senjoro - kur kas fiziškai aktyvesni. Džiugu, kad vis daugiau ir mūsų žmonių nusprendžia sveikiau gyventi, daugiau sportuoti ir aktyviai ilsėtis.

Kartu daugėja ir sunkių, reabilitaciniam gydymui atsiunčiamų pacientų. Į kurortinę praktiką ateina naujos technologijos, jai nebūdingos metodikos. Taipogi, sparčiai vykstanti globalizacija ir pacientų mobilumas Palangoje veikiančias sveikatinimo ir sveikatingumo įstaigas verčia konkuruoti su pažangiausiais Europos sveikatinimo, reabilitacijos centrais. Šiuo metu tiek Palangai, tiek Lietuvai trūksta kurortologijos paslaugų kokybės ir rezultatų stebėsenos sistemos, tarptautinę akreditaciją turinčių bei tarptautinius paslaugų ir produktų kokybės ir saugos standartus atitinkančių sanatorijų - be to negalimas sklandus kurortologijos paslaugų plėtojimas. Tuo pačiu reikia pažymėti, kad sveikatos turizmas yra ne tik viena iš prioritetinių Lietuvos turizmo rūšių, bet ir sparčiai plintanti keliavimo po pasaulį tendencija.

„Auskos“ veiklos plėtra padėtų sukurti prielaidas sveikatos turizmo augimui Palangoje, kas ne tik gerintų žmonių sveikatos ir gyvenimo kokybę, bet ir iš esmės prisidėtų prie savivaldybės pajamų didinimo, Lietuvos BVP kūrimo, sveikatos turistų skaičiaus augimo, šalyje veikiančių sveikatinimo ir sveikatingumo įstaigų konkurencingumo didinimo bei ilgalaikėje perspektyvoje sudarytų prielaidas Lietuvai tapti inovatyvaus kurortinio gydymo, ambulatorinės ir palaikomosios reabilitacijos arealu ir pagrindine baze Pabaltijo regione.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau bei į tai, kad:

- vis senėjančiai visuomenei Lietuvoje ir ypač Palangoje sveikatinimo paslaugų poreikis ateityje tik augs;
- iš visų nagrinėtų teritorijų Palangoje yra pats didžiausias sezoniškumo lygis, mažiausias vidutinis apgyvendinimo įstaigų numerių užimtumas, o yra žinoma, kad SPA ir sveikatinimo paslaugos padeda mažinti sezoniškumą;
- Palangoje itin reikalinga plėsti socialines paslaugas, derinant jas su kitomis bendruomenėje teikiamomis paslaugomis, teikti kompleksines paslaugas asmeniui, šeimai pagal įvertintus individualius asmens ir šeimos poreikius, nuolat gerinti teikiamų socialinių paslaugų kokybę, atnaujinti socialinių

paslaugų įstaigų materialinę bazę, suteikti galimybę personalui kelti kvalifikaciją;

- Palangos savivaldybės administracija iš Turto banko yra perėmusi objektą, kurį reikalinga įveiklinti;
- Savivaldybės administracija pagal šiuo metu galiojančią teisinę bazę negali vykdyti komercinės veiklos;
- Palangos miesto globos namai yra perpildyti, juose nuolat trūksta laisvų vietų gyvenimui;

Projekto problemą būtų galima įvardinti kaip nepakankama socialinių paslaugų pasiūla bei objekto komercinio įveiklinimo teisiniai apribojimai.

3. PROJEKTO TURINYS

3.1. PROJEKTO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Projekto tikslas - įveikinti Palangos miesto savivaldybės iš valstybės perimamų poilsio namus „Auska“, kuriuos sudaro 4,5 tūkst. kv. metrų ploto pagrindinis pastatas ir kiti statiniai (teniso aikštynai, sargo namelis, kelios pavėsinės) bei beveik 22 ha žemės (projektui numatoma 5,8 ha žemės sklypo).

Šiam tikslui pasiekti keliamas pagrindinis uždavinys - pasirinkti ekonomiškai naudingiausias veiklas poilsio namų „Auska“ veiklos vystymui.

Uždaviniui pasiekti numatomos veiklos - veiklos vykdymas kaip yra dabar arba plėtra (priklausomai nuo pasirinktos alternatyvos).

3.2. PROJEKTO SĄSAJOS SU KITAIŠ PROJEKTAIS

3.2.1. Pajūrio juostos tvarkymo programos 2014-2020 m. įgyvendinimas Palangos miesto savivaldybės teritorijoje

Siekiant pristabdyti intensyvius Baltijos jūros kranto erozijos procesus, išsaugoti ir atkurti pajūrio rekreacinį potencialą, planuojama kranto ruožą nuo Birutės kalno kyšulio iki Palangos tilto dirbtinai papildyti smėliu. Įgyvendinus projekto veiklas praplatės paplūdimiai, pagerės rekreacinės sąlygos poilsiautojams, bus pristabdytas kranto erozijos procesas. Bus įgyvendintos HELCOM rekomendacijos 15/1, 16/3 - prioritetas teikiamas krantotvarkos priemonėms, pagrįstoms gamtinių analogų imitacijos principais, pirmenybė teikiama natūralių bei stabilizuotam kranto ruožui būdingų medžiagų taikymui. Planuojama smėlio kasimo vieta - Baltijos jūros Preilos - Juodkrantės poligonas, planuojama smėlio išpylimo vieta - Palangos priekrantės ruožas Palangos tiltas - Birutės kalno kyšulys.

3.2.2. Kurortų paveldas išmaniai

Projektas "Kurortų paveldas išmaniai" bus įgyvendinamas pagrindiniuose Lietuvos kurortuose - Birštono savivaldybėje, Druskininkų rajono savivaldybėje, Palangos miesto savivaldybėje, Neringos savivaldybėje. Šio projekto tikslas - e-rinkodaros priemonėmis didinti kultūros ir gamtos paveldo žinomumą projekto "Kurortų paveldas išmaniai" savivaldybėse. Projekto metu bus diegiamos šios e-rinkodaros priemonės:

1. Centrinis kurortų portalas;
2. Mobili turizmo programėlė;
3. Komunikacija socialiniuose tinkluose;
4. Reklama video tinkluose;
5. Pakartotinė rinkodara;
6. Komunikacija naujienų ir kelionių portaluose;
7. Kontekstinė reklama socialiniuose tinkluose
8. Kontekstinė reklama paieškos sistemose;
9. Maršruto informacinė lauko lentelė su QR kodu ir NFC mikroschema;
10. Pristatomieji projekto ir rajonų video klipai;
11. Informacinis stendas su liečiamu ekranu.

Įgyvendinus projektą bus siekiama į projektą įgyvendinančių savivaldybių teritorijas pritraukti daugiau turistų, sumažinti jų kelionių sezoniškumą bei didinti gamtos ir kultūros paveldo žinomumą.

3.2.3. Gintaro kelionė

Į projektą įtrauktas 21 objektas iš Palangos ir Neringos, susijęs su gintaru. Objektų žinomumui ir lankomumui didinti planuojama pasitelkti šiuolaikiškas elektronines priemones - sukurti papildytos realybės ir virtualios realybės 360 turinį, sukurti mobilią aplikaciją bei žaidybinę platformą, sukurti elektroninį leidinį ir kt. Visos elektroninės priemonės akcentuos atsakingą gamtos išteklių naudojimą bei kultūros paveldo apsaugą. Informacija apie projekto rezultatus bus skleidžiama per socialinius tinklus, blogus ir kt. el. priemones.

3.2.4. Pažink Vakarų krantą

Įgyvendinus projektą bus sukurtos šios turizmo srities e. rinkodaros priemonės, formuosiančios Klaipėdos regiono savivaldybių, kaip Vakarų krašto, įvaizdį: internetinė svetainė, mobilioji aplikacija, socialinių tinklų edukacinis-pramoginis žaidimas, reprezentaciniai filmai, nuotraukos bei vykdoma e. rinkodara internetinėje erdvėje.

3.2.5. Palangos Botanikos parko istorinės dalies restauracija ir pritaikymas viešosioms reikmėms, II etapas

Šio projekto tikslas: išsaugoti nacionalinės svarbos kultūros paveldo objektą - Palangos dvaro sodybą, kompleksiskai restauruojant Palangos dvaro sodybos objektus ir pritaikyti juos kultūros, turizmo, švietimo, meno, mokslo, edukacijos ir kitoms viešosioms reikmėms skatinant turizmo sezoniškumo mažėjimą.

Projekto uždaviniai:

1. Pagerinti ir pritaikyti turizmui Palangos botanikos parko istorinės dalies viešąją infrastruktūrą;

2. kompleksiskai restauruoti Palangos dvaro sodybos objektus ir pritaikyti juos kultūros, turizmo, švietimo, meno, mokslo, edukacijos ir kitoms viešosioms reikmėms skatinant turizmo sezoniškumo mažėjimą;

3. papildyti esamą regiono turizmo infrastruktūrą ir didinti turizmo, ypač kultūrinio turizmo, paslaugų kompleksiskumą.

3.2.6. Kompleksinės paslaugos šeimai

Palangos miesto savivaldybė kviečia Palangos mieste gyvenančias šeimas, kasdieniame gyvenime susiduriančias su įvairiais iššūkiais ir sunkumais - šeimas, patyrusias artimo netektį, skyrybas, ligą ir pan., tėvus, susiduriančius su vaikų auginimo/auklėjimo sunkumais, auginančius vaikus su negalia, besilaukiančias moteris, šeimas, slaugančias artimuosius namuose, asmenis, turinčius problemų dėl narkotinių ar kitokių psichotropinių medžiagų vartojimo, priklausomus nuo azartinių lošimų, šeimas, patiriančias tarpusavio santykių problemas ar krizes dėl kitų socialinės rizikos veiksnių, kuriems mažinti šeimai reikalinga įvairiapusė pagalba, - prireikus pagalbos, kreiptis dėl kompleksiskai teikiamų paslaugų.

Visos paslaugos yra nemokamos, projekto partneris - labdaros ir paramos fondu "Dienvidis".

3.2.7. Socialinių paslaugų plėtra Palangos miesto savivaldybėje

Pagrindinė problema, kuriai spręsti skirtas projektas - nestacionarių socialinių paslaugų asmenims su negalia ir jų šeimų nariams trūkumas Palangos miesto savivaldybės Šventosios seniūnijoje. Atsižvelgiant į tai, planuojama rekonstruoti dalį pastato, esančio Žuvėdrų g. 4, įsigyti reikiamą įrangą, baldus, transportą ir įsteigti Palangos socialinių paslaugų centro padalinį, organizuojantį ir teikiantį socialinės priežiūros ir dienos socialinės globos paslaugas neįgaliems vietos gyventojams.

Įgyvendinus projektą paslaugos bus organizuojamos arčiau neįgalių asmenų gyvenamosios vietos, patalpos bus pritaikytos neįgaliųjų poreikiams, įrengtos darbo vietos socialiniams darbuotojams ir padėjėjams, kurie organizuos ir teiks socialinės priežiūros, dienos socialinės globos paslaugą (įstaigos padalinyje iki 3 val. per dieną iki 5 dienų per savaitę).

3.2.8. Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų finansavimas

Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų (toliau - projektas) tikslas - mažinti socialinę atskirtį ir gerinti neįgaliųjų socialinę integraciją, teikti neįgaliesiems bendruomenėje socialines reabilitacijos paslaugas, kurios didintų neįgaliųjų savarankiškumą ir skatintų užimtumą, pagelbėti sunkią ir vidutinę psichikos negalią kenčiantiems žmonėms gerinti jų funkcines galimybes, padėti jiems sėkmingai prisitaikyti ir jausti pasitenkinimą gyvenamojoje, darbo ir socialinėje aplinkose.

3.2.9. Vaikų gerovės ir saugumo didinimas, paslaugų šeimai, globėjams (rūpintojams) kokybės didinimas bei prieinamumo plėtra

Palangos miesto savivaldybės administracija, Palangos miesto socialinių paslaugų centras (toliau - Centras) ir Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba vykdo projektą, kuris skirtas vaikams auginančioms šeimoms ir globėjams teikti kompleksines paslaugas, siekiant įgalinti šeimą įveikti iškilusius sunkumus.

Nuo 2019 m. sausio mėn. startavo Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamas projektas Nr. 08.4.1-ESFA-V-405-02-0001 „Vaikų gerovės ir saugumo didinimas, paslaugų šeimai, globėjams (rūpintojams) kokybės didinimas bei prieinamumo plėtra“. Planuojama projekto įgyvendinimo trukmė - 3 metai (iki 2021 m. pabaigos).

Projekto „Vaikų gerovės ir saugumo didinimas, paslaugų šeimai, globėjams (rūpintojams) kokybės didinimas bei prieinamumo plėtra“ tikslas - įveikinti Centrą ir didinti jo teikiamų paslaugų prieinamumą ir kokybę Palangos mieste.

Projekto laikotarpiu Centre bus įrengta darbo vieta psychologui, kuris teiks individualias psichologo konsultacijas, organizuos savipagalbos grupes ir ves seminarus būtiniam globėjui, socialiniam globėjui, globėjui - giminaičiui, įtėviui ir globojamam (rūpinamam), įvaikintam vaikui. Taip pat bus parengta metodinė programa, kuria remdamesi Centro darbuotojai vaikams ir jų globėjams (rūpintojams) teiks kokybiškas,

užsienio gerą patirtimi pagrįstas, bet Lietuvos gyventojams pritaikytas socialines paslaugas.

3.3. PROJEKTO TIKSLINĖS GRUPĖS IR RIBOS

Paslaugos tiekėjas, išanalizavęs teikiamų paslaugų paklausą ir pasiūlą, identifikavo, kad problema, kurią siekiama išspręsti projektu, yra aktuali visiems Lietuvos ir Palangos gyventojams. Toliau pateikiamos tikslinės grupės bei jų poreikiai.

Siekiant efektyviai įvertinti projekto poveikį atskiroms visuomenės grupėms, išskiriamos šios tikslinės projekto grupės:

- Palangos gyventojai ir kultūrinės veiklos atstovai;
- Lietuvos gyventojai ir kultūrinės veiklos atstovai;
- Užsienio kultūrinės veiklos atstovai.

Socio-ekonominės ribos, pagal Galimybių studijos rezultatus, būtų šios:

- Lankytojas - turistai:
 - reiklus kainos ir kokybės santykiui;
 - turintis didesnes nei 600 eurų mėnesines pajamas;
 - lojalus klientas;
 - apsistojantis Palangoje bent 2-3 dienas;
 - turintis aukštąjį išsilavinimą.
 - geografinės ribos - 50 proc. Lietuvos gyventojai, 50 proc. užsieniečiai.
- Lankytojas - senjoras:
 - 65 metų ir vyresnis;
 - reikalinga nuolatinė priežiūra;
 - nuolatiniais gyventojams socialinės paslaugos orientuotos į ilgalaikę perspektyvą;
 - trumpalaikės socialinės paslaugos orientuotos į sveiką gyvenseną, gydomąjį SPA ir pan.
- Lankytojas - vaikas/jaunuolis:
 - nuo 7 iki 16 metų;
 - reikalinga nuolatinė priežiūra;
 - paslaugos orientuotos į neformalią edukaciją.

- Lankytojas - kultūrinės veiklos atstovas:
 - 1 segmentas - vykdo nuolatinę kultūrinę veiklą objekte;
 - 2 segmentas - vykdo nereguliarią kultūrinę veiklą objekte (organizuoja renginius, seminarus, parodas, ekspozicijas ir pan.).

3.4. PROJEKTO ORGANIZACIJA

Lentelėje pateikiama detalesnė informacija apie Projekto organizaciją - Pareiškėją.

Lentelė 3-1 Informacija apie Pareiškėją

Pavadinimas	Palangos miesto savivaldybės administracija
Teisinė forma	Biudžetinė įstaiga
Identifikavimo kodas	125196077
PVM mokėtojas	Ne PVM mokėtoja
Veiklos vykdymo adresas	Vytauto g. 112, LT-00153 Palanga
Telefono Nr.	(8 460) 48 705, (8 460) 41 406
Fakso Nr.	(8 460) 40 217, (8 460) 40 216
El. pašto adresas	administracija@palanga.lt
Darbuotojų skaičius	110
Vadovas (direktorius)	Violeta Staskonienė
Veiklos tikslai	Vykdyti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme bei kituose teisės aktuose jai nustatytus uždavinius ir funkcijas

3.5. PROJEKTU SIEKIAMI REZULTATAI

Projekto pabaigoje bus:

Lentelė 3-2 Projekto loginis pagrindimas

Projekto uždavinys	Projekto veiklos	Fizinio rodiklių pavadinimas ir matavimo vienetas	Fizinio rodiklių reikšmė
Pasirinkti ekonomiškai naudingiausias veiklas poilsio namų „Auska“ veiklos vystymui	[veiklinti poilsio namus „Auska“ pagal pasirinktą modelį	[veiklinti poilsio namai „Auska“	1 vnt.

4. GALIMYBĖS IR ALTERNATYVOS

4.1. GALIMOS PROJEKTO VEIKLOS

Identifikavus problemas ir įvertinus Projekto poreikį, šiame skyriuje aprašomos techninės Projekto įgyvendinimo galimybės ir sudaromas „ilgasis“ veiklų sąrašas, kurio tikslas pateikti visas galimas veiklas Projekto tikslui pasiekti, uždaviniams išspręsti ir padėčiai pagerinti.

1. Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Sveikatinimo paslaugų centras“.

- Privalumai - objekto paskirtis aktualizuojama jį pritaikant didžiausią ekonominę (nebūtinai finansinę) naudą turinčiai veiklai ir labiausiai atspindinčią tikslinių grupių poreikius;
- Trūkumai - sąlyginai didelės investicijos;

2. Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Senjorų globos namai“.

- Privalumai - objekto paskirtis aktualizuojama jį pritaikant ekonominę - socialinę naudą turinčiai veiklai ir labiausiai atspindinčią tikslinių grupių poreikius;
- Trūkumai - alternatyva negeneruoja finansinių pajamų.

3. Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo organizavimo centras“.

- Privalumai - objekto paskirtis aktualizuojama jį pritaikant ekonominę - socialinę naudą turinčiai veiklai ir labiausiai atspindinčią tikslinių grupių poreikius;
- Trūkumai - alternatyva generuoja sąlyginai (lyginant su 1 alternatyva) menkas finansines pajamas.

4. Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Kūrybinių industrijų centras“.

- Privalumai - objekto paskirtis aktualizuojama jį pritaikant ekonominę - socialinę naudą turinčiai veiklai ir labiausiai atspindinčią tikslinių grupių poreikius;

- Trūkumai - alternatyva generuoja sąlyginai (lyginant su 1 alternatyva) menkas finansines pajamas.

5. Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Sveikatinimo paslaugų centras + Senjorų globos namai“.

- Privalumai - objekto paskirtis aktualizuojama jį pritaikant ekonominę - socialinę naudą turinčiai veiklai ir labiausiai atspindinčią tikslinių grupių poreikius, efektyviau išnaudojama teritorija, generuojamos solidžios pajamos;
- Trūkumai - sąlyginai didelės investicijos.

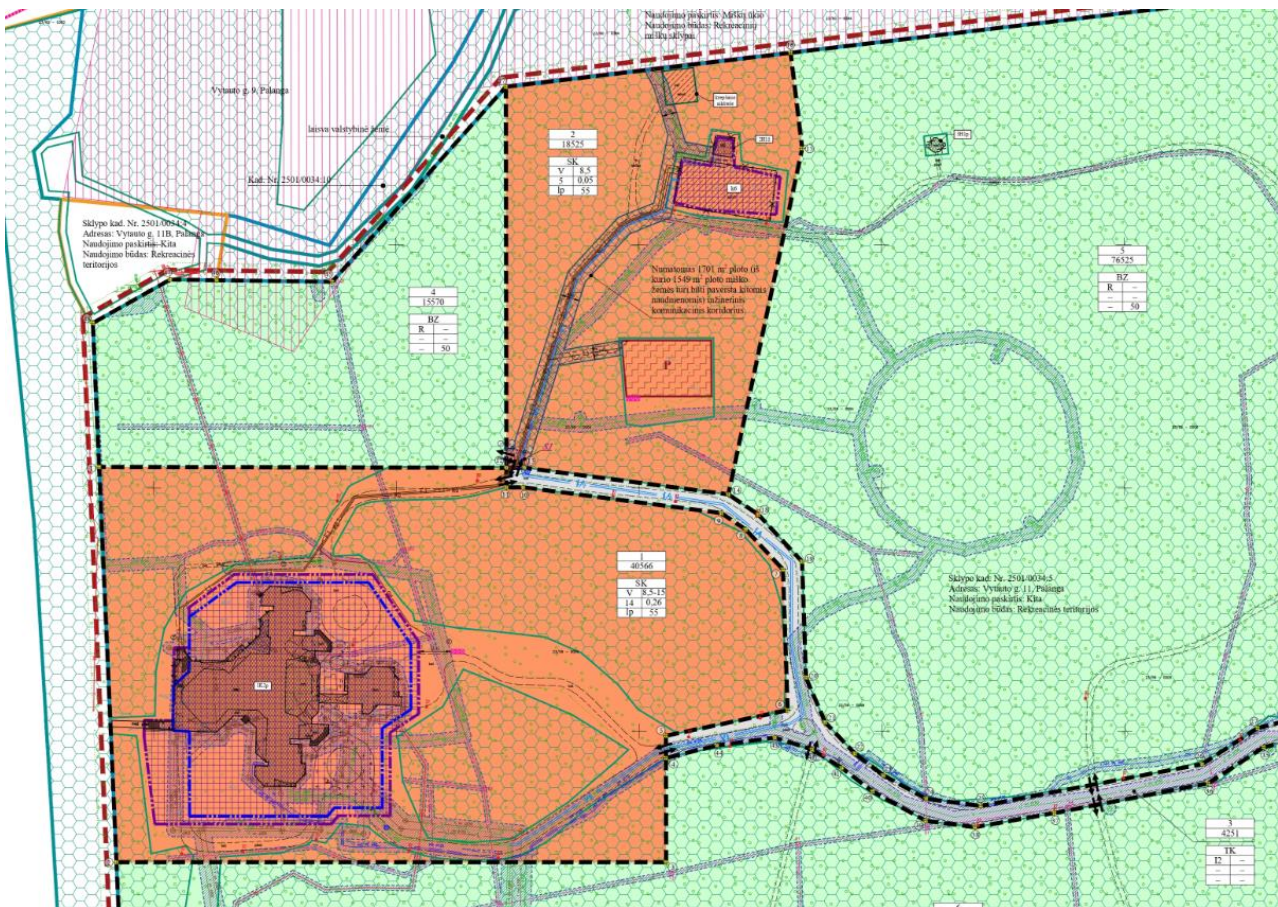
4.2. PRELIMINARŪS REIKALAVIMAI VEIKLOS VYKDYMUI

Investicijų projekto ir Galimybių studijos rengimo metu poilsio namai „Auska“ buvo perduoti iš Turto banko Palangos miesto savivaldybės administracijai, todėl techninis projektas ar projektiniai pasiūlymai dėl objekto konversijos nėra parengti, todėl patalpų poreikis, bendrų erdvių poreikis, teritorijos poreikis ir pan. Investicijų projekte yra preliminarūs, indikacinio pobūdžio ir neturėtų būti interpretuojami kaip tikslūs ir konkretūs.

4.2.1. TERITORIJA

Investicijų projekto rengimo metu poilsio namams „Auska“ priklauso sklypas, kurio unikalus numeris yra 4400-0138-9170, bendras plotas 21,8992 ha, iš kurių miško žemės plotas yra 20,3542 ha, o užstatyta teritorija 0,62 ha. Atsižvelgiant į Palangos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2022-10-21 d. įsakymą Nr. A1-1657 „Dėl Palangos miesto centrinės dalies detaliojo plano keitimo teritorijoje tarp Vytauto g., žemės sklypų unikalūs Nr. 4400-2075-7160, 4400-2092-4252 (valstybinis miškas) ir žemės sklypo Vytauto g. 11B Palangoje, patvirtinimo“ atiliktas Palangos miesto detaliojo plano keitimas (pateikiama schema žemiau).

Pagal Palangos miesto detaliojo plano pakeitimus, poilsio namų kompleksui „Auska“ suplanuotas 40566 kv. m. (4,0566 ha) ploto kitos paskirties žemės sklypas, nustatant visuomeninės paskirties teritorijos naudojimo būdą, perspektyvoje esamo poilsio paskirties Poilsio pastato (unikalus Nr. 2597-9003-0015, inventorinis Nr. 1K2p) rekonstrukcijai į gydymo paskirties Gydyklos pastatą. Naujam Globos namų pastatui suplanuotas 18525 kv. m. (1,8525 ha) ploto kitos paskirties žemės sklypas, nustatant visuomeninės paskirties teritorijos naudojimo būdą, perspektyvoje esamo kitos paskirties Pastato - Teniso kortai (unik. Nr. 2597-9003-0026, invent. Nr. 2H1ž) rekonstrukcijai į gydymo paskirties pastatą Medicininės priežiūros įstaigų slaugos namus.

Pav. 4-1 Poilsio namų „Auska“ teritorijos išplanavimas pagal Palangos miesto detalų planą

Šaltinis: Palangos miesto savivaldybės detalusis planas, 2023

Žemės sklypai suformuoti atsižvelgus į esamų įregistruotų žemės sklypų ribas nepažeidžiant tų sklypų naudotojų ar nuomotojų interesų, gatvių koridorius, raudonąsias linijas, esamų pastatų bei inžinerinių objektų išsidėstymą bei vadovaujantis patvirtintų aktualių teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais.

4.2.2. PATALPOS

Reikalavimus veiklos vykdymui pasirinkus „Sveikatinimo paslaugų centras“ alternatyvą padiktuotų konkretūs projektiniai pasiūlymai ir sprendiniai, tačiau bet kuriuo atveju ši alternatyva reikalautų mažiausiai inžinerinių - architektūrinių pokyčių, kadangi pati objekto paskirtis iš esmės nepasikeistų. Didžiausi pokyčiai būtų susiję su patalpų pertvarkymu tam, kad galima būtų vienu metu priimti bent 200 lankytojų (priešingu atveju ši alternatyva nėra patraukli, plačiau tai analizuojama 5 ir 6 skyriuose) bei sveikatinimo paslaugų plėtra pagal projektavimo metu galiosiančias higienos ir kitas normas.

Reikalavimus alternatyvos „Senjorų globos namai“ įgyvendinimui iš esmės apsprendžia suaugusių asmenų stacionarių socialinės globos įstaigų įrengimo higienos reikalavimai. Iš visų jų kaip esminius galima būtų išskirti šiuos:

- Objekte privalės būti gyvenamosios patalpos (įskaitant asmens higienos patalpas), valgykla ir virtuvė;
- minimalus plotas vienam paslaugų gavėjui gyvenamojoje patalpoje turi būti ne mažesnis kaip 5 kv. m¹;
- gyvenamojoje patalpoje turi gyventi ne daugiau kaip 4 asmenys;
- gyvenamosios patalpos moterims ir vyrams įrengiamos atskirai, išskyrus atvejus, kai kartu gyvena šeima;
- valgykloje vienai vietai turi būti numatyta ne mažiau kaip 1,4 kv. m;
- valgykloje ar prie valgyklos turi būti įrengtos praustuvės, ne mažiau kaip 1 praustuvė 20-čiai vietų valgykloje.

Be šių minimalių, būtinų ir esminių higienos normų socialinių paslaugų teikimui, ekspertiniu vertinimu pagal analogiją kituose centruose, reikalingos šios patalpos:

- edukacijos/susirinkimų/kultūros renginių;
- dienos veiklos;
- kineziterapijos/mankštos bei masažų;
- SPA;
- biblioteka.

Papildomai, atsižvelgiant į alternatyvos veiklos pobūdį, pažymėtina, kad Paslaugų prieinamumo ir gaminių tinkamumo visiems Lietuvoje gyvenantiems vartotojams kuo platesniu mastu analizė, atlikta Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų instituto 2020 metų sausį parodė, jog judėjimo negalią turintiems asmenims, taip pat akliesiems ir silpnaregiams itin svarbus fizinis pastato pritaikymas ir šio pritaikymo vientisumas. Turima omenyje, kad jeigu pritaikytas link pastato vedantis takas, pritaikytas įėjimas į pastatą, turi būti pritaikyti ir kiti pastato elementai: patekimas pas specialistus, liftai, tualetai, avarinis išėjimas ir pan. Vartotojų grupės dalyviai nurodė, kad dažnai nepaisoma universalaus dizaino (toliau - UD) principų - pritaikytas įėjimas, bet sudėtinga

¹ Numatomas gyventojų skaičius vienu metu ne daugiau 40 žmonių, todėl bendras reikalingas gyvenamųjų patalpų plotas – ne mažesnis nei 200 kv.m.

orientuotis ir rasti reikalingą paslaugą pastato viduje. Paslaugų teikėjų ir gaminių gamintojų grupės dalyviai mano, kad judėjimo negalią turintys asmenys gali patekti į įstaigą ir rasti jiems reikalingus kabinetus, tualetą ir avarinį išėjimą savarankiškai (jeigu pastatas pritaikytas judėjimo negalią turintiems asmenims). Esant kitiems sutrikimams, pavyzdžiui, turint regos arba klausos negalią, ieškoma kitų būdų, pavyzdžiui, pasiūlomas darbuotojas, galintis padėti neįgaliajam.

Paslaugų vartotojų su įvairiomis funkcinėmis galimybėmis nuomone, vienas svarbiausių paslaugų prieinamumo kriterijų yra patekimas į pastatą. Tačiau patekimą dažnai apsunkina visiškai nepritaikyta arba nekokybiška infrastruktūra - per stačios rampos, turėklų trūkumas, per siauri liftai ir pan. Paslaugų teikėjų ir gaminių gamintojų fokusinės grupės dalyviai nurodė, kad dažnai jiems trūksta žinių aplinkos neįgaliesiems pritaikymo klausimais, todėl dažnai pritaikymas neįgaliesiems vyksta intuityviai. Tais atvejais, kai, teikėjų manymu, pritaikymas neįgaliesiems nėra būtinas, nes reikalauja didelių investicijų, klientai aptarnaujami jų namuose arba organizuojami susitikimai neįgaliesiems pritaikytose vietose.

Atsižvelgiant į tai, pasirinkus šią alternatyvą (o ir kitas), turi būti laikomasi naujo EN 17161 standarto, kuris apibrėžia reikalavimus taip, kad jie atitiktų vidinius organizacijos planavimą ir procesų valdymą:

- Užtikrinti neįgaliųjų dalyvavimą siekiant universalus dizaino koncepcijos principų įtraukimo į visas sukurtas sistemas.
- Lyderystė, paremta universalus dizaino koncepcijos principais, siekiant užtikrinti prieinamumo rezultatų pasiekimą.
- Universalus dizaino veiksmų planas.
- Išteklių valdymas, įskaitant žmones ir informaciją, reikalingą universalus dizaino koncepcijos tikslams įgyvendinti.
- Visuose prekių arba paslaugų kūrimo proceso etapuose paisoma visų vartotojų, įskaitant neįgaliųjų, poreikių, atsižvelgiant į universalus dizaino koncepciją.
- Procesų, organizuojamų pagal universalus dizaino koncepciją, stebėseną ir rezultatų vertinimas.
- Nuolatinis universalus dizaino koncepcijos tobulinimas.

Projektuojant ir statant priestatą taip pat rekomenduojama laikytis statybos techninių reglamentų, Tarptautinio standarto ISO 21542 „Pastatų statyba. Užstatytos aplinkos prieinamumas ir naudojamumas“, saugos ir kitų reikalavimų.

Be jau aukščiau suformuotų reikalavimų vykdant „Vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo organizavimo centras“ alternatyvą pažymėtina, kad gyvenamųjų patalpų reikėtų mažiau (kadangi daroma prielaida, jog vienu metu stovyklų metu gyventų iki 43 vaikų), tačiau reikėtų daugiau patalpų edukacijoms ir interaktyvioms veikloms neformaliai ugdymui teikti - daroma prielaida, jog neformalaus ugdymo procese dalyvautų iki 100 vaikų. Atsižvelgiant į tai, pasirinkus šią alternatyvą, patalpos turės būti projektuojamos panaudojant maksimaliai lanksčius ir mobilius sprendinius, žinoma nepamirštant higienos normų asmens higienos patalpų ir maitinimo patalpų įrengimui. Taip pat ši alternatyva pareikalautų daugiausiai, lyginant su kitomis alternatyvomis, sprendinių lauke, tiek pramogai ir laisvalaikiui, tiek edukacijai, tačiau bet kuriuo atveju tam nebūtų reikalinga net ir pusės ir dabartinės sklypo teritorijos.

Na o kalbant apie paskutiniąją „Kūrybinių industrijų centras“ alternatyvą, pažymėtina, kad kaip ir alternatyvos „Vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo organizavimo centras“ atveju, patalpos turės būti projektuojamos panaudojant maksimaliai lanksčius ir mobilius sprendinius, kadangi Investicijų projekto rengimo metu daroma prielaida, jog šios alternatyvos įgyvendinimo metu patalpos bus išnuomos 5 nuomininkams, tačiau nėra žinoma kokias konkrečiai veiklas vykdys čia įsikursiantys nuomininkai, kokio dydžio bei paskirties (nulemtos vykdomos kūrybinės veiklos) patalpų jiems reikėtų. Palyginimui, vienokio dydžio ir patalpų pritaikymo reikėtų dailininkui, kitokio - teatro kolektyvui, dar kitokio - kino kūrybos komandai. Taip pat daroma prielaida, jog čia įsikūrę bei išorės kultūros atstovai objekte kasmet organizuos bent 12 renginių, kurių vieno dalyvių skaičius bus iki 500 žmonių. Vėlgi nėra žinoma koks tai renginys būtų - vienokio dydžio patalpų reikėtų paveikslų ekspozicijai, kitokio - teatro ar kino festivaliui. Atsižvelgiant į tai, galima daryti prielaidą, kad objekto patalpas turėtų sudaryti 30 proc. patalpos pritaikytos nuolatinėms kūrybinėms dirbtuvėms, 70 proc. - kultūros renginiams, tačiau dalį jų taip pat galima būtų nesunkiai transformuoti į kūrybines dirbtuves mobiliais sprendiniais (slankiojančiomis sienomis ir pan.).

Paskutinės alternatyvos „Sveikatinimo paslaugų centras + Senjorų globos namai“ atveju dabartiniame pagrindiniame „Auskos“ pastate įsikurtų Sveikatinimo paslaugų centras (kaip I alternatyvos atveju), o Senjorų globos namai būtų pastatyti kaip naujas pastatas, preliminariai dabartinėje teniso kortų vietoje. Reikalavimai patalpoms išliktų analogiškai kaip aprašyta aukščiau I ir II alternatyvų atveju, todėl papildomai nėra pateikiami.

4.3. GALIMI VEIKLOS MODELIAI

Pažymėtina, kad Investicijų projekto 2.2.1 poskyryje yra įvardintos visos galimos teisinės disponavimo su projektu susijusiu turtu formos bei tai reglamentuojantys teisės aktai, t.y. turto pardavimas (viešojo aukciono būdu), turto nuoma, valdžios ir privataus sektoriaus partnerystė (VPSP) bei koncesija. Kadangi pirmasis (pardavimo) modelis nėra svarstomas ir galimas nei de facto, nei de jure, todėl jo analizavimas hipotetiškai neturi prasmės bei nėra įtrauktas į tolimesnę analizę.

Toliau yra pateikiama visų likusių veiklos modelių analizė atskiromis lentelėmis.

Lentelė 4-1 Turto nuoma

Kriterijus	Aprašymas
Aprašymas	Šiuo atveju projektas vykdomas minimizuojant Savivaldybės indėlį į projekto vystymą. Savivaldybė prie projekto įgyvendinimo prisideda parengdama strateginių ir teritorijų planavimo dokumentų reikalingas nuostatas, suformuoja sklypą ir parengia jo detalųjį planą. Suformavus reikalingą sklypą, jis su statiniais būtų išnuomotas aukcionu būdu. Papildomai nuomos sąlygos apibrėžtų potencialiam nuomininkui per numatytą terminą reikalingas atlikti investicijas konkrečiais darbais arba investicijų suma. Visos investicijų apimtys ir paslaugų vystymas būtų perduotas tiesiogiai nuomininkui, o Savivaldybė toliau nebedalyvautų projekto vystyme. Visi sprendimai objekto vystymo klausimais atitektų nuomininkui.
Veiklos	<ul style="list-style-type: none"> • detaliojo plano parengimas²; • pasirengimas nuomos viešajam konkursui (statybų galimybių ir apribojimų viešinimas potencialių nuomininkų tarpe, konkurso sąlygų suformavimas ir testavimas rinkoje, nuomos sutarties parengimas ir viešas aptarimas); • viešojo nuomos konkurso skelbimas; • turto perdavimas; • numatytų nuomos sąlygų vykdymo kontrolė.
Nauda ir privalumai	<ul style="list-style-type: none"> • minimalios savivaldybės finansinės sąnaudos (galimai esamų pastatų ir privačios nuosavybės (pvz. baldų) išpirkimas, detaliojo plano parengimas, suformuoto sklypo įteisinimas ir įregistravimas, nuomos konkurso organizavimas); • minimizuojamas savivaldybės indėlis projekto vystyme ir finansavimo šaltinių paieškoje;

² Detalieji planai rengiami savivaldybės lygmens ar vietovės lygmens, jeigu jie parengti, bendruosiuose planuose nustatytoje urbanizuotose ir urbanizuojamose teritorijose, kai numatomas teritorijos vystymas ir (ar) kai urbanizuotose ir urbanizuojamose teritorijose keičiamas teritorijos naudojimo reglamentas.

Kriterijus	Aprašymas					
	<ul style="list-style-type: none"> • didelis nuomininko suinteresuotumas sėkmingai išvystyti visą projektą minimaliomis laiko ir finansinėmis sąnaudomis; • pasiekti savivaldybės strateginiai tikslai ir išpildytos teritorijų planavimo nuostatos; • efektyviai ir racionaliai valdomos viešosios lėšos; • nesudėtingos turto perdavimo procedūros. 					
Apribojimai ir trūkumai	<ul style="list-style-type: none"> • nėra galimybių kontroliuoti objektui reikalingos infrastruktūros, pastatų vystymo ir veiklų turinio bei vykdymo procesų; • valstybinės žemės sklypo nuomos klausimas turėtų būti nagrinėjamas LR Žemės įstatymo nustatyta tvarka. 					
Įgyvendinimo planas	Etapai/Metai	1	2	3	4	5
	Detaliojo plano parengimas	■				
	Nuosavybės ir susijusios dokumentacijos parengimas	■				
	Nuomos konkurso vykdymas		■			
	Objekto projektavimas			■		
	Objekto statyba			■	■	
	Veiklų vykdymas ir turto eksploatavimas					■

Lentelė 4-2 VPSP

Kriterijus	Aprašymas
Aprašymas	<p>Projektas vykdomas suformuojant savivaldybės ir privataus sektoriaus mišraus kapitalo akcinę įmonę. Savivaldybės kapitalo dalį mišrioje įmonėje sudarytų nekilnojamasis turtas, o privataus sektoriaus indėlis - finansinis įnašas, reikalingas esamų pastatų rekonstrukcijai ir/ar statybai.</p> <p>Turtas tokiai įmonei gali būti perduodamas be viešo konkurso (aukciono), tačiau ne ilgesniam nei 25 metų laikotarpiui, kaip numatyta koncesijos ar valdžios ir privataus subjektų partnerystę apibrėžiančiuose įstatymuose, o konkursas turi būti skelbiamas privačiam partneriui atrinkti.</p> <p>Investuojant savivaldybės ar valstybės nekilnojamąjį turtą mišraus kapitalo įmonės steigimui, didžioji dalis akcijų (daugiau kaip 50 proc. balsų visuotiniame akcininkų susirinkime) turėtų priklausyti Savivaldybei, kaip tai numato LR Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas.</p> <p>Įkurta nauja akcinė bendrovė rūpintųsi jūros terapijos centro kūrimu ir centro veiklos vykdymu.</p>
Veiklos	<ul style="list-style-type: none"> • detaliojo plano parengimas; • viešosios ir privačios partnerystės poreikio pagrindimas (pagal teisės aktus privalomas investicijų projekto, taikomo VPSP, parengimas ir

Kriterijus	Aprašymas					
	suderinimas su Centrine projektų valdymo agentūra ir LR Finansų ministerija); <ul style="list-style-type: none"> • pasirengimas koncesijos ar valdžios ir privataus subjektų partnerystės viešajam konkursui (statybų galimybių ir apribojimų viešinimas potencialių partnerių tarpe, konkurso sąlygų suformavimas ir testavimas rinkoje, sutarties parengimas ir viešas aptarimas, mišraus kapitalo įmonės patrauklumo investuotojams vertinimas rinkoje); • koncesijos ar valdžios ir privačios subjektų partnerystės dokumentacijos rengimas, derinimas ir tvirtinimas; • viešojo koncesijos ar valdžios ir privačios subjektų partnerystės konkurso skelbimas; • mišrios akcinės bendrovės steigimas ir įstatinio kapitalo formavimas (viešojo turto perdavimas bendrovei bei privataus partnerio finansinis įnašas); • veiklų vykdymas; • mišraus akcinio kapitalo bendrovės centro veiklos kontrolė. 					
Nauda ir privalumai	<ul style="list-style-type: none"> • minimalios Savivaldybės finansinės sąnaudos (galimai privačios nuosavybės išpirkimas, detaliojo plano parengimas, suformuoto sklypo įteisinimas ir įregistravimas, nuomos konkurso organizavimas); • pasiekti Savivaldybės strateginiai tikslai ir išpildytos teritorijų planavimo nuostatos; • objekto vystymo kontrolė išliktų Savivaldybės dispozicijoje; • galimybė papildomai finansuoti objekte vykdomas veiklas savivaldybės ar negražintinos paramos lėšomis. 					
Apribojimai ir trūkumai	<ul style="list-style-type: none"> • maža patirtis mišraus kapitalo įmonių formavime vystant institucinę partnerystę; • mažas patrauklumas privataus sektoriaus investuotojams dalyvauti institucinėje partnerystėje dėl per mažų bendrovės valdymo galimybių. 					
Įgyvendinimo planas	Etapai/Metai	1	2	3	4	5
	Detaliojo plano parengimas	■				
	Nuosavybės ir susijusios dokumentacijos parengimas	■				
	VPSP dokumentacijos rengimas, derinimas ir tvirtinimas		■			
	VPSP konkurso vykdymas		■			
	Objekto projektavimas			■	■	
	Objekto statyba			■	■	■
	Veiklų vykdymas ir turto eksploatavimas					■

Lentelė 4-3 Koncesija

Kriterijus	Aprašymas
Aprašymas	<p>Objektas vykdomas aiškiai suformuojant Savivaldybės poreikius ir reikalavimus dėl minimalių viešųjų paslaugų poreikių (kiekybinių ir kokybinių) bei infrastruktūros kūrimo kriterijų. Koncesijos vykdymui atviro viešojo konkurso būdu būtų atrenkamas privatus partneris, jam perduodamas koncesijos sutarties sąlygoms įvykdyti reikalingas nekilnojamasis turtas.</p> <p>Koncesijos sutarties pagrindais Savivaldybė galėtų įsipareigoti įsigyti numatyto pobūdžio paslaugų (ypatingai II-V alternatyvų atvejais) skaičių tokiu būdu padidinat objekto patrauklumą privatiems investuotojams.</p>
Veiklos	<ul style="list-style-type: none"> • detaliojo plano objekto vystymui parengimas; • viešosios ir privačios partnerystės poreikio pagrindimas (pagal teisės aktus privalomas investicijų projekto, taikomo VPSP, parengimas ir suderinimas su Centrine projektų valdymo agentūra ir LR Finansų ministerija); • pasirengimas koncesijos viešajam konkursui (statybų galimybių ir apribojimų viešinimas potencialių koncesininkų tarpe, konkurso sąlygų suformavimas ir testavimas rinkoje, koncesijos sutarties parengimas ir viešas aptarimas); • koncesijos sutarties sąlygų tvirtinimas Savivaldybės taryboje; • koncesijos konkurso paskelbimas ir vykdymas; • koncesijos konkurso dalyvių ir jų pasiūlymų vertinimas; • pastatų perdavimas; • koncesijos sutarties sąlygų vykdymo kontrolė; • viešųjų paslaugų pirkimas (jei būtų numatytos koncesijos sutartyje); • koncesijos sutarties užbaigimas ir sukurto turto perdavimas Savivaldybei.
Nauda ir privalumai	<ul style="list-style-type: none"> • minimalios Savivaldybės finansinės sąnaudos (galimai privačios nuosavybės išpirkimas, detaliojo plano parengimas, suformuoto sklypo įteisinimas ir įregistravimas, nuomos konkurso organizavimas); • minimizuojamas Savivaldybės indėlis projekto vystyme ir finansavimo šaltinių paieškoje; • didelis koncesininko suinteresuotumas sėkmingai išvystyti visą projektą minimaliomis laiko ir finansinėmis sąnaudomis; • pasiekti Savivaldybės strateginiai tikslai ir išpildytos teritorijų planavimo nuostatos; • efektyviai ir racionaliai valdomos viešosios lėšos; • galimybė dalinai kontroliuoti objekto veiklą nustatant minimalius veiklos kriterijus ir infrastruktūros apimtis;

Kriterijus	Aprašymas					
	<ul style="list-style-type: none"> koncesijos sutarties pabaigoje sukurtas nekilnojamasis turtas būtų perduotas Savivaldybės dispozicijon; galimybė papildomai finansuoti objekte vykdomas veiklas savivaldybės ar negražintinos paramos lėšomis. 					
Apribojimai ir trūkumai	<ul style="list-style-type: none"> ilgalaikiai įsipareigojimai koncesijos sutarties vykdymui (maksimali trukmė - 25 metai); papildomos dokumentacijos VPSP tikslingumo vertinimo rengimo ir derinimo poreikis; sudėtinga tiksliai įvertinti koncesijos sutarties sąlygas ilgam laikotarpiui. 					
Įgyvendinimo planas	Etapai/Metai	1	2	3	4	5
	Detaliojo plano parengimas	■				
	Nuosavybės ir susijusios dokumentacijos parengimas	■				
	VPSP tikslingumo pagrindimas, derinimas ir tvirtinimas	■				
	Koncesijos konkurso vykdymas	■				
	Objekto projektavimas	■				
	Objekto statyba		■	■	■	■
Veiklų vykdymas ir turto eksploatavimas						■

Iš aukščiau pateikto vertinimo galima matyti, kad koncesijos modelis vystant objektą gali būti patraukliausias Savivaldybei. Tačiau taip pat galima pabrėžti, kad nuomos patrauklumas yra labai panašus kaip ir koncesijos vystymo modelio. Šių abiejų alternatyvų patrauklumą lemia sąlyginai mažesnės tikėtinos Savivaldybės investicijos objekto vystymui ir veiklų vykdymo užtikrinimui. Iš esmės pagrindinis skirtumas tarp nuomos ir koncesijos modelio yra susijęs su Savivaldybės poreikiais bent minimaliai kontroliuoti objekte numatomą vykdyti veiklą ir prisidėti prie konkrečių procesų. Jei Savivaldybė siekia, kad būtų vystomas objektas ir jai nėra svarbi vykdoma veikla, tokiu atveju geresnė yra nuomos alternatyva. Esant Savivaldybės poreikiui gauti labiau apibrėžtas ir su Savivaldybe suderintas teiktinas paslaugas ir vystymo idėjas, yra naudingesnė koncesijos alternatyva.

Papildomai pažymėtina, kad V alternatyvos „Sveikatinimo paslaugų centras + Senjorų globos namai“ tikslingiausias ir parankiausias Savivaldybės administracijai būtų koncesijos modelis kai Koncesininkas investuoja į abi veiklas (t.y. tiek sveikatinimo, tiek socialinių paslaugų) iki statybų užbaigimo etapo, tačiau vykdo tik sveikatinimo veiklą, o Savivaldybės administracija naujai pastatytuose Senjorų globos namuose pati (tikėtina per Savivaldybei pavaldžią įstaigą) teikia socialines paslaugas. Tokiu būdu Koncesininkui reikia šiek tiek didesnių investicijų nei I alternatyvos atveju, tačiau nėra įsipareigojimo vykdyti finansiškai ne tiek patrauklias socialines paslaugas, o Savivaldybės administracijai neatsiranda

įsipareigojimo būtinai išpirkti visus lovadienius, nepriklausomai nuo faktinių aplinkybių, tad toks modelis suteikia lankstumo ir finansiškai patrauklesnis potencialiam investuotojui.

Objekto vystymas panaudojant institucinės partnerystės modelį (VPSP kuriant mišraus viešojo ir privataus kapitalo akcinę bendrovę) yra mažiausiai patraukli įgyvendinimo alternatyva, kadangi ji pareikalautų didelio Savivaldybės administracijos žmogiškųjų išteklių indėlio, tikėtina, didžiausių investicijų infrastruktūros kūrimui bei papildomų lėšų veiklos vykdymo procesuose, o projekto įgyvendinimo sparta tikėtina mažėtų dėl galimų nuolatinių politinių sprendimų poveikio. Politinių sprendimų pasireiškimas mišraus kapitalo įmonėje sukeltų papildomas tikėtinas rizikas ir mažintų alternatyvos patrauklumą privatiems investuotojams.

Papildomai pažymėtina, kad tik I veiklos alternatyvos atveju yra didelė tikimybė, jog nereikėtų keisti sklypo paskirties (šiuo metu ji rekreacinė), tuo tarpu visų kitų alternatyvų atveju gali būti reikalingas patalpų paskirties keitimas, todėl tikėtina ir sklypo paskirties bei detaliojo plano rengimas, bei galimai, bendrojo plano koregavimas, priklausomai nuo šiuo metu aktualios situacijos Palangoje žemėtvarkos aspektu. Pažymėtina, kad šiuo klausimu reikalingas atskiras Palangos savivaldybės administracijos kompetentingų (žemėtvarkos ir architektūros) ekspertų vertinimas.

4.4. VEIKLŲ VERTINIMO KRITERIJAI

Šiame skyriuje įvardinamos galimos Projekto įgyvendinimo veiklos. Sudaromas „ilgasis“ Projekto veiklų sąrašas. Pagrindinis „ilgojo“ veiklų sąrašo tikslas - pateikti visų padėties gerinimo sprendimų sąrašą su trumpais veiklos paaiškinimais.

Sudarytas Projekto veiklų sąrašas naudojamas alternatyvų biudžetui apskaičiuoti bei finansinei analizei atlikti.

Remiantis Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos sąjungos struktūrinės paramos ir (ar) valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodikos 3.2 papunkčiu, Projekto, kurio planuojama investicijų vertė ne mažesnė nei 3 mln. Eur, Projekto tikslui pasiekti ir uždaviniams išspręsti sudaromas „ilgasis“ veiklų sąrašas. Šio Projekto planuojama investicijų vertė yra didesnė nei 3 mln. Eur, todėl žemiau yra pateikiamas ilgasis veiklų sąrašas.

Siekiant tinkamai palyginti alternatyvas tarpusavyje, yra pateikiamas kokybinis alternatyvų vertinimas daugiakriterinės analizės pagrindu, suteikiant alternatyvoms skirtingus vertinimo balus. Vertinimo kriterijai bei įvertinimas balais yra pateikti žemiau esančioje lentelėje. Vertinimo balai lyginami atsižvelgiant į viešojo sektoriaus naudą ir

gaunamus privalumus. Kriterijaus vertinimo balai yra ranguojami nuo 1 iki 4, kur 4 laikytina, jog kriterijus turi didžiausią naudą viešajam sektoriui kitų vertinamų alternatyvu atžvilgiu.

Lentelė 4-4 Tobulinimo veiklų vertinimo kriterijai

Nr	Kriterijus	Aprašymas
1	Investicijos	Savivaldybės investicijų poreikis vystymui.
2	Papildomos lėšos	Vertinamos galimos papildomos lėšos eksploatacijai ir veiklų vykdymo užtikrinimui.
3	Investicijų pritraukimas	Tikėtina privačių investicijų apimtis.
4	Indėlis	Savivaldybės žmogiškųjų, materialiujų ir finansinių kaštų indėlis vystant „Auską“.
5	Kontrolė ir sprendimai	Savivaldybės galimybės kontroliuoti ir daryti įtaką „Auskos“ veiklų vykdymų procesams.
6	Sparta	Tikėtina „Auskos“ veiklos pradžia, vertinant laiką nuo apsisprendimo įgyvendinti vieną iš alternatyvų
7	Sudėtingumas	Dokumentacijos rengimo, derinimo ir tvirtinimo procesų sudėtingumas, lyginant su kitomis alternatyvomis.
8	Inovatyvumas	Galimų inovatyvių sprendimų objekto vystyme tikimybė.
9	Visuomenės interesas	Visuomenės intereso gynimas ir tikėtino pasipriešinimo alternatyvos įgyvendinimui laipsnis.
10	Patrauklumas	Patrauklumas privatiems investuotojams

„Ilgasis“ veiklų sąrašas apima visas galimas įgyvendinti veiklas numatytam Projekto tikslui pasiekti, uždaviniams išspręsti ir padėčiai pagerinti. „Ilgasis“ veiklų sąrašas sudaromas atsižvelgiant į Projekto įgyvendinimo galimybes.

Lentelė 4-5 Galimos projekto veiklos – ilgasis veiklų sąrašas

Veikla	Veiklos detalizavimas
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Sveikatinimo paslaugų centras“	Savivaldybė nusprendžia plėsti „Auskos“ veiklą praplečiant paslaugų ratą pagal aukščiau pateiktas rekomendacijas. Skelbiamas naujas konkursas operatoriui pagal Galimybių studijoje aprašytą modelį.
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Senjorų globos namai“	Savivaldybė nusprendžia keisti „Auskos“ veiklą, konvertuojant poilsio namus į socialinių paslaugų teikimo centrą. Skelbiamas naujas konkursas

	operatoriui pagal Galimybių studijoje aprašytą modelį.
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo organizavimo centras“	Savivaldybė nusprendžia keisti „Auskos“ veiklą, konvertuojant poilsio namus į vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo organizavimo centrą, skirtą tiek Palangos, tiek visos Lietuvos vaikams ir jaunimui. Skelbiamas naujas konkursas operatoriui pagal Galimybių studijoje aprašytą modelį.
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Kūrybinių industrijų centras“	Savivaldybė nusprendžia keisti „Auskos“ veiklą, konvertuojant poilsio namus į kūrybinių industrijų centrą, skirtą tiek nuolat kurti jame, tiek organizuoti su kultūros veikla susijusius renginius. Skelbiamas naujas konkursas operatoriui pagal Galimybių studijoje aprašytą modelį.
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Sveikatinimo paslaugų centras + Senjorų globos namai“	Savivaldybė nusprendžia plėsti „Auskos“ veiklą praplečiant paslaugų ratą užtikrinant sinergiją tarp sveikatinimo ir socialinių paslaugų. Skelbiamas naujas konkursas operatoriui pagal Galimybių studijoje aprašytą modelį.

Lentelė 4-6 Projekto veiklų tikrinimas

Kriterijai Veiklos	Kriterijai ir vertinimas pagal skalę										Iš viso
	Investicijos	Papildomos lėšos	Investicijų pritraukimas	Indėlis	Kontrolė ir sprendimai	Sparta	Sudėtingumas	Inovatyvumas	Visuomenės interesas	Patrauklumas	
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Sveikatinimo paslaugų centras“	3	3	3	2	1	3	2	3	1	4	25
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Senjorų globos namai“	2	2	2	5	5	4	4	4	5	2	35
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo organizavimo centras“	1	1	1	4	3	5	5	1	3	1	25
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Kūrybinių industrijų centras“	4	4	4	3	2	1	3	5	2	3	31
Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra - „Sveikatinimo paslaugų centras + Senjorų globos namai“	5	5	5	1	4	5	1	2	4	5	37

4.5. TRUMPASIS PROJEKTO VEIKLŲ SĄRAŠAS

Pagal aukščiau ekspertiniu vertinimu atliktos analizės rezultatus poilsio namai „Auska“ turėtų būti vystomi praplečiant veiklą objekte vykdant V alternatyvą. Vis dėlto, dėl projekto strateginės svarbos ir investicijų masto tolimesnei finansinei ir ekonominei analizei, bei atsižvelgiant į šio investicijų projekto parengimo techninę specifikaciją, yra vertinamos visos alternatyvos, galutinį sprendimą priimant ne tik ekspertiniu vertinimu, bet ir pagrindžiant finansiniais bei ekonominiais skaičiavimais.

4.6. PROJEKTO ALTERNATYVŲ PASIRINKIMO APRAŠYMAS

Kadangi didžiąją dalį planuojamų Projekto biudžeto išlaidų sudaro ilgalaikės investicijos (rangos darbai ir pan.) į infrastruktūrą bei eksploataciniai kaštai, todėl, atsižvelgiant į investicijų projektų rengimo metodikos 4 priede „Projekto investavimo objektų sąrašas“ pateiktą lentelę, nustatytas investavimo objekto tipas yra Pastatai / patalpos - Esamo/-ų pastato(-ų)/patalpų techninių savybių gerinimas.

Siekiant vykdyti projektą, Savivaldybė turi pateikti investicijų projektą, parengtą pagal Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir (ar) valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodiką, patvirtintą VŠĮ Centrinės projektų valdymo agentūros direktoriaus 2014 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 2014/8-337 „Dėl Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų rengimo ir įgyvendinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau - Investicijų projektų rengimo metodika), kuri skelbiama ES struktūrinių fondų svetainėje www.esinvesticijos.lt. Kartu pateikiamas į elektroninę laikmeną įrašytas investicijų projektas, taip pat jo priedai - sąnaudų ir naudos analizės rezultatų lentelės MS Excel formatu. Alternatyvos šioje skaičiuoklėje atitinka Metodikoje naudojamas Alternatyva Nr. 1 „Esamo/-ų pastato(-ų)/patalpų viso arba dalies rekonstrukcija A variantas“, Alternatyva Nr. 2 „Esamo/-ų pastato(-ų)/patalpų viso arba dalies rekonstrukcija B variantas“ ir t. t., pagal anksčiau pateiktą veiklų aprašymą.

4.7. ANALIZĖS METODO PASIRINKIMAS

Atsižvelgiant į tai, kad Projektą įgyvendina Savivaldybė, o Projekto pagrindinis investavimo objektas yra materialusis turtas, remiantis Investicijų projektų rengimo metodika, alternatyvų palyginimui ir optimalios alternatyvos pasirinkimo pagrindimui pasirinktas naudoti sąnaudų ir naudos analizės (SNA) metodas. Šiuo metodu įvertintos penkios projekto įgyvendinimo alternatyvos.

Alternatyvų detalus finansinis įvertinimas ir palyginimas pateikiamas šio investicijų projekto 5 skyriuje, ekonominis įvertinimas ir palyginimas - 6 skyriuje, o rizikos ir jautrumo analizė - 7 skyriuje.

5. FINANSINĖ ANALIZĖ

5.1. PROJEKTO ATASKAITINIS LAIKOTARPIS

Pasirinktas Projekto finansinės analizės laikotarpis - 23 metai. Toks ataskaitinis laikotarpis nustatytas vadovaujantis Investicinių projektų rengimo metodikos rekomendacijomis ir atitinka turto, kuriam numatoma skirti didžiąją dalį investicijų naudingo tarnavimo laikotarpį.

Projekto ataskaitinio laikotarpio metai skaičiuojami kalendoriniais metais. 2024 metai laikomi nuliniiais metais. Atitinkamai, 2025 metai laikomi pirmais, o 2047 metai - paskutiniais Projekto ataskaitinio laikotarpio metais.

5.2. FINANSINĖ DISKONTO NORMA

Vadovaujantis parengtu Europos Komisijos reglamentu Nr. 480/2014 (reglamento 19 str. 3 d.), grynujų pinigų srantai diskontuojami į dabartinius metus, kaip orientacinį rodiklį, skirtą bendrai su Europos struktūrinių investicijų fondais finansuojamiems viešojo investavimo veiksams, naudojant 4 % finansinę diskonto normą realiomis kainomis. Valstybės narės gali naudoti kitą nei 4 % finansinę diskonto normą, jei jos pagrindžia tą rodiklį ir užtikrina, kad jis būtų nuosekliai taikomas vykdant panašius to paties sektoriaus veiksmus.

„Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir/ar valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodikoje“, patvirtintoje VšĮ Centrinės projektų valdymo agentūros direktoriaus 2014 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 2014/8-337 (2016 m. gruodžio 1 d. įsakymo Nr. 2016/8- 225 redakcija), nurodyta, kad Lietuvoje įgyvendinamiems investicijų projektams finansinė diskonto norma (FDN) gali būti nustatyta atskiru Finansų ministerijos priimtu teisės aktu. Tokiu atveju, atliekant finansinę analizę, reikėtų taikyti Finansų ministerijos nustatytą finansinę diskonto normą. Tol, kol valstybės lygmeniu finansinė diskonto norma nenustatyta, finansinėje analizėje taikytina 4 % finansinė diskonto norma. Taikant realią finansinę diskonto normą, analizė atliekama realiomis kainomis, t. y. prognozuojami pinigų srantai nėra koreguojami dėl infliacijos.

Europos Komisijos parengtose investicijų projektų kaštų-naudos analizės gairėse („Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects (Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020)“) ir „Projektų diskontuotų grynujų pajamų skaičiavimo ir

priežiūros metodikoje“ (patvirtintoje 2014-2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos valdymo komiteto 2014 m. spalio 13 d. posėdžio sprendimu, protokolas Nr. 35) diskontuojant pinigų srautus rekomenduojama taikyti 4 % diskonto normą realiaja išraiška.

Atsižvelgiant į šias reglamentų, metodikų rekomendacijas šio projekto alternatyvų finansinės analizės skaičiavimuose buvo naudojama 4 % finansinė diskonto norma (FDN) realiaja išraiška.

5.3. PROJEKTO LĖŠŲ PINIGŲ SRAUTAI

Atliekant projekto alternatyvų finansinę analizę, nurodomi šie projekto lėšų srautai:

- ▲ investicijų išlaidos;
- ▲ reinvesticijos;
- ▲ investicijų likutinė vertė;
- ▲ veiklos pajamos;
- ▲ veiklos išlaidos;
- ▲ mokesčiai;
- ▲ finansavimas.

5.3.1. INVESTICIJOS IŠLAIDOS

Projekto investicijos - tai visos projekto veikloms įgyvendinti reikalingos išlaidos, kurias numatoma patirti projekto ataskaitinio laikotarpio pradžioje, kuriant planuojamus pasiekti projekto rezultatus. Žemiau pateikiamos numatomos reikalingos investicijos pasirinktų projekto alternatyvų įgyvendinimui.

Lentelė 5-1 Projekto I alternatyvos išlaidų pasiskirstymas

Straipsnis	Išlaidų pavadinimas	Mato vnt.	Kiekis	Bendrai kaina su PVM, EUR
1	Statybos ir kiti darbai	Vnt.	1	7 394 474,28
2	Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas	Vnt.	1	1 109 171,14
3	Projektavimo, techninės priežiūros ir kitos su investicijomis į ilgalaikį turtą (A.1.-A.4.) susijusios paslaugos	Vnt.	1	369 723,71

Bendras alternatyvos vertinimo rodiklis -1 kompl. Alternatyvos investicijų poreikis per visą Investicijų projekto ataskaitinį laikotarpį siekia 8 873 369,14 EUR. Šios alternatyvos vykdymo metu būtų praplėstas „Auskos“ teikiamų paslaugų ratas iki modernaus SPA centro su apgyvendinimo paslaugomis. Kaina nustatyta pagal analogiškus projektus Lietuvoje,

darant prielaidą (pagrįstą ekspertiniu vertinimu), kad visa reikalinga įranga galėtų kainuoti iki 15 procentų visų reikalingų investicijų.³

Lentelė 5-2 Projekto II alternatyvos išlaidų pasiskirstymas

Straipsnis	Išlaidų pavadinimas	Mato vnt.	Kiekis	Bendrai kaina su PVM, EUR
1	Statybos ir kiti darbai	Vnt.	1	2 486 957,43
2	Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas	Vnt.	1	248 695,74
3	Projektavimo, techninės priežiūros ir kitos su investicijomis į ilgalaikį turtą (A.1.-A.4.) susijusios paslaugos	Vnt.	1	124 347,87

Bendras alternatyvos vertinimo rodiklis -1 kompl. Alternatyvos investicijų poreikis per visą Investicijų projekto ataskaitinį laikotarpį siekia 2 860 001,05 EUR.⁴ Šios alternatyvos vykdymo metu būtų pakeistas „Auskos“ teikiamų paslaugų ratas į socialines paslaugas senjorams teikiantį centrą. Kaina nustatyta pagal analogiškus projektus Lietuvoje, darant prielaidą (pagrįstą ekspertiniu vertinimu), kad visa reikalinga įranga galėtų kainuoti iki 10 procentų visų reikalingų investicijų.

Lentelė 5-3 Projekto III alternatyvos išlaidų pasiskirstymas

Straipsnis	Išlaidų pavadinimas	Mato vnt.	Kiekis	Bendrai kaina su PVM, EUR
1	Statybos ir kiti darbai	Vnt.	1	1 740 870,20
2	Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas	Vnt.	1	121 860,91
3	Projektavimo, techninės priežiūros ir kitos su investicijomis į ilgalaikį turtą (A.1.-A.4.) susijusios paslaugos	Vnt.	1	87 043,51

Bendras alternatyvos vertinimo rodiklis -1 kompl. Alternatyvos investicijų poreikis per visą Investicijų projekto ataskaitinį laikotarpį siekia 1 949 774,63 EUR.⁵ Šios alternatyvos vykdymo metu būtų atliktas objekto pritaikymas vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo reikmėms. Kaina nustatyta pagal analogiškus projektus Lietuvoje, darant prielaidą (pagrįstą ekspertiniu vertinimu), kad visa reikalinga įranga galėtų kainuoti iki 7 procentų visų reikalingų investicijų.

Lentelė 5-4 Projekto IV alternatyvos išlaidų pasiskirstymas

Straipsnis	Išlaidų pavadinimas	Mato vnt.	Kiekis	Bendrai kaina su PVM, EUR
1	Statybos ir kiti darbai	Vnt.	1	2 437 218,28

³ Investicijų skaičiavimui naudoti parametrai nurodyti IP skaičiuoklės darbalaukyje „Prielaidos“ Q-V stulpeliuose

⁴ Investicijų skaičiavimui naudoti parametrai nurodyti IP skaičiuoklės darbalaukyje „Prielaidos“ Q-V stulpeliuose

⁵ Investicijų skaičiavimui naudotas tas pats Auskos komplekso plotas, kaip ir I alternatyvos atveju, tačiau jo įrengimui, dėl kitokios paskirties, reikalinga tik 24 proc. I-osios alternatyvos investicijų. Proporcija nustatyta potencialių rangos tiekėjų ekspertiniu vertinimu.

2	Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas	Vnt.	1	365 582,74
3	Projektavimo, techninės priežiūros ir kitos su investicijomis į ilgalaikį turtą (A.1.-A.4.) susijusios paslaugos	Vnt.	1	121 860,91

Bendras alternatyvos vertinimo rodiklis -1 kompl. Alternatyvos investicijų poreikis per visą Investicijų projekto ataskaitinį laikotarpį siekia 2 924 661,94 EUR⁶. Šios alternatyvos vykdymo metu būtų pakeistas „Auskos“ teikiamų paslaugų ratas kūrybinių industrijų centru, kurio dalį patalpų galėtų naudoti čia įsikursiantys kultūros veiklos atstovai, o kitos būtų įveiklintos kultūros renginių organizavimui. Daroma prielaida, kad tokio centro sukūrimui investicijų poreikis būtų panašus kaip II alternatyvos atveju, o įrangai būtų reikalinga iki 15 proc. investicijų.

Lentelė 5-5 Projekto V alternatyvos išlaidų pasiskirstymas

Straipsnis	Išlaidų pavadinimas	Mato vnt.	Kiekis	Bendrai kaina su PVM, EUR
1	Statybos ir kiti darbai	Vnt.	1	9 881 431,71
2	Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas	Vnt.	1	1 357 866,89
3	Projektavimo, techninės priežiūros ir kitos su investicijomis į ilgalaikį turtą (A.1.-A.4.) susijusios paslaugos	Vnt.	1	494 071,59

Bendras alternatyvos vertinimo rodiklis -1 kompl. Alternatyvos investicijų poreikis per visą Investicijų projekto ataskaitinį laikotarpį siekia 11 733 370,18 EUR. Šios alternatyvos vykdymo metu būtų praplėstas „Auskos“ teikiamų paslaugų ratas teikiant sveikatinimo ir socialines paslaugas pagal aukščiau aprašytą modelį. Daroma prielaida, kad tokio centro sukūrimui investicijų poreikis būtų panašus kaip I ir II alternatyvų atveju (kartu sudėjus), o įrangai būtų reikalinga iki 15 proc. investicijų.

5.3.2. INVESTICIJŲ LIKUTINĖ VERTĖ

Likutinė vertė gali būti skaičiuojama „grynųjų pajamų“, „tiesinio nusidėvėjimo“ arba „pardavimo kainos“ metodais. Likutinės vertės skaičiavimo metodo pasirinkimas priklauso nuo to, ar projektas generuoja grynąsias pajamas, taip pat nuo tinkamų finansuoti išlaidų dydžio. Jei projektas generuoja grynąsias pajamas ir projekto tinkamų finansuoti iš ES struktūrinių fondų išlaidų dydis viršija 1 mln. EUR, privalomai taikomas „grynųjų pajamų“ metodas. Jei projektas grynųjų pajamų negeneruoja, tada gali būti taikomi „tiesinio nusidėvėjimo“ arba „pardavimo kainos“ metodai.

Vadovaujantis Centrinės projektų valdymo agentūros 2016 m. gegužės 3 d. raštu Nr. 2016/2-2798 „Dėl socialinės-ekonominės naudos, finansinio gyvybingumo ir likutinės vertės

⁶ Investicijų skaičiavimui naudotas tas pats Auskos komplekso plotas, kaip ir I alternatyvos atveju, tačiau jo įrengimui, dėl kitokios paskirties, reikalinga tik 33 proc. I-osios alternatyvos investicijų. Proporcija nustatyta potencialių rangos tiekėjų ekspertiniu vertinimu.

skaičiavimo investicijų projektuose, kuriuose analizuojami du ir daugiau investavimo objektų”, 2014-2020 metų „Investicijų projektų sąnaudų ir naudos analizės atlikimo metodinės gairėmis“ (“Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects (Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020)) projektas negeneruoja grynujų pajamų, kai:

- ▲ projektas visai negeneruoja veiklos pajamų;
- ▲ generuojamos veiklos pajamos per visą ataskaitinį laikotarpį yra mažesnės nei veiklos išlaidos;
- ▲ generuojamos veiklos pajamos kai kuriais ataskaitinio laikotarpio metais viršija veiklos išlaidas, bet diskontuotų grynujų pajamų dydis per visą ataskaitinį laikotarpį (iš veiklos pajamų atėmus veiklos išlaidas ir reinvesticijas) yra neigiamas.

Nagrinėjamos projekto alternatyvos generuoja grynąsias pajamas, nes generuoja veiklos pajamas ir pagal atliktus skaičiavimus diskontuotų grynujų pajamų dydis per visą ataskaitinį laikotarpį (iš veiklos pajamų atėmus veiklos išlaidas ir reinvesticijas) yra teigiamas, todėl likutinės vertės skaičiavimui yra naudojamas „grynujų pajamų“ metodas. „Pardavimo kainos“ metodas netaikomas, nes nenumatomas projekto metu sukurto turto pardavimas po projekto ataskaitinio laikotarpio pabaigos. Žemiau esančioje lentelėje pateikiamas grynujų veiklos pajamų apskaičiavimas (detalūs skaičiavimai yra pateikti prie investicijų projekto pridedamoje IP skaičiuoklėje).

Likutinė vertė yra apskaičiuojama taip: investicijos į objektą konkrečiais metais / objekto eksploataavimo laikotarpis metais * liekantis naudingas objekto naudojimo laikotarpis metais. Investicijos į objektus apima investicijas į infrastruktūros objektų atnaujinimą. Atliekant skaičiavimus ir nustatant nusidėvėjimo terminus buvo pasiremta 2009 m. birželio 10 d. Nr. 564 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „dėl minimalios ilgalaikio materialiojo turto vertės nustatymo ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) minimalių ir maksimalių ekonominių normatyvų viešojo sektoriaus subjektams sąrašo patvirtinimo“, kurio metu nustatyta, jog nekilnojamo turto nusidėvėjimui taikoma 30 metų, baldai, kompiuterinė įranga, kita biuro įranga - 5 metai. Nusidėvėjimo skaičiavimas pateiktas IP skaičiuoklėje.

Lentelė 5-6 Projekto investicijų likutinė vertė pagal GDV

Alternatyva	GDV
I Alternatyva	1 200 053
II Alternatyva	398 565

III Alternatyva	276 876
IV Alternatyva	395 537
V Alternatyva	1 598 618

Detali informacija apie atliekamas reinvesticijas ir jų pasiskaidymą yra pateikta projekto skaičiuoklėje. Atlikus reinvesticijas bus visiškai pakeičiamas šiuo metu esantis bei projektu metu įsigytas turtas arba jo dalis, taip pagerinant eksploatuojamos įrangos kokybę bei likutinę ilgalaikio turto vertę. Atsižvelgiant į reinvesticijas perskaičiuojama ir padidinama likutinė ilgalaikio turto vertė, kuri tolygiai bėgant projekto analizės laikotarpiui nusidėvi pagal fiksuotąsias normas.

5.3.3. VEIKLOS PAJAMOS

Veiklos pajamos (tame tarpe ir dotacijų forma iš savivaldybės) yra generuojamos visų alternatyvų atveju.

I alternatyvos atveju, praplėtus paslaugų ratą, daroma prielaida, kad maksimalus turistų skaičius per metus sieks 73.000 (iki 200 turistų kasdien), o metinis užimtumas padidės ir sieks ne daugiau nei 55 proc., vienas turistas „Auskai“ generuos iki 119,80 EUR už parą. Todėl šios alternatyvos atveju bus generuojama iki 4 809 970 EUR pajamų kasmet.

II alternatyvos atveju, pakeitus paslaugų profilį, daroma prielaida, kad maksimalus gyventojų skaičius bus 40. Gyventojams bus teikiamos ilgalaikės socialinės paslaugos, todėl daroma prielaida, kad užimtumas bus aukštas, iki 90 proc., pajamos bus gaunamos dotacijos forma iš Savivaldybės ir nacionalinio biudžetų. Centras teiks ir kompleksines tačiau trumpalaikes paslaugas, bet dėl paslaugų individualumo, skaičiavimo paprastumo ir fakto, kad jų suteikimui bus patirtos ir papildomos sąnaudos, pajamos už šias paslaugas yra įtrauktos tik dėl projekto alternatyvos finansinio gyvybingumo.

III alternatyvos atveju daroma prielaida, kad maksimalus vaikų skaičius stovykloje vienos pamainos metu bus ne didesnis nei 43, pamainų skaičius -6, o sezoniškumui padengti, t.y. likusius 9 mėnesius objektas bus naudojamas neformalaus ugdymo reikmėms, kuriuo naudosis iki 100 vaikų kiekvieną mėnesį. Todėl Centras generuotų iki 309 544,03 EUR kasmet.

IV alternatyvos atveju daroma prielaida, kad čia įsikurs iki 5 nuomotojų, kurie galėtų mokėti iki 480 EUR/mėnesį, o dar tiek pat dotuotų savivaldybė. Užimtumas iki 90 proc. Taip pat tiek čia įsikūrę kultūros atstovai, tiek bet kas iš išorės galėtų čia organizuoti su kultūra susijusius renginius. Daroma prielaida, kad per metus būtų suorganizuota ne daugiau kaip 12 renginių, renginį

aplankytų iki 500 žmonių, sumokėdami po 12 EUR, dar tiek pat dotuotų savivaldybė. Tokiu būdu operatorius per metus galėtų generuoti už visas veiklas iki 195 513,60 EUR kasmet.

V alternatyvos atveju būtų generuojamos pajamos tokiu pačiu principu kaip I ir II alternatyvų atveju kartu ir siektų iki 5 597 056 mln. EUR kasmet.

5.3.4. VEIKLOS IŠLAIDOS

Investicijų projekto veiklos išlaidos - išlaidos, kurios patiriamos eksploatuojant Investicijų projekto įgyvendinimo metu sukurtą turtą viešajai paslaugai teikti. Investicijų projekto veiklos išlaidas sudaro:

- ▲ Žaliavos - vanduo, maitinimas ir t.t.;
- ▲ Darbo užmokesčio išlaidos - personalo darbo užmokestis;
- ▲ Elektros energijos išlaidos;
- ▲ Šildymo (išskyrus elektrą) išlaidos;
- ▲ Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos.

Veiklos išlaidų skaičiavimo prielaidos:

- I alternatyva:
 - Dienų skaičius metuose - 365;
 - Mėnesių skaičius metuose - 12;
 - Lankytojų skaičius kasdien - 200;
 - Metinis užimtumas, proc. - 55;
 - Vidutinės žaliavų išlaidos vienam žmogui kasdien, EUR - 64;
 - Darbuotojų skaičius - 20;
 - Vidutinis darbo užmokestis kas mėnesį, su mokesčiais, EUR - 3.240;
 - Vidutinės elektros sąnaudos - 42.662,88 EUR į metus (12 mėn. x 0,60⁷ EUR/m² x 4.558 m² x 1,3 koef.⁸);
 - Vidutinės šildymo sąnaudos - 21.331,44 EUR į metus (6 mėn. x 0,60 EUR/m² x 4.558 m² x 1,3 koef.);

⁷ Investicijų projekto rengimo sudėtinga tiksliai įvertinti tiek energetikos kainas, tiek konkrečius energetinius poreikius, tačiau daroma prielaida, kad koncesioninkas diegs inovatyvias technologijas, naudos atsinaujinančią energiją ir sieks optimizuoti energetines sąnaudas, todėl nurodyta kaina yra preliminarinė ir orientacinė.

⁸ Koeficientas taikomas tik I alternatyvai dėl didesnių energetinių sąnaudų, susijusių su sveikatingumo veikla

- Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos - 1 proc. nuo pradinių investicijų
- II alternatyva:
 - Dienų skaičius metuose - 365;
 - Mėnesių skaičius metuose - 12;
 - Lankytojų skaičius kasdien - 40;
 - Metinis užimtumas, proc. - 90;
 - Vidutinės žaliavų išlaidos vienam žmogui kasdien, EUR - 24;
 - Darbuotojų skaičius - 12;
 - Vidutinis darbo užmokestis kas mėnesį, su mokesčiais, EUR - 2.880;
 - Vidutinės elektros sąnaudos, EUR į metus - 12 mėn. x 0,6 EUR/m² x 1.300 m² = 9.360;
 - Vidutinės šildymo sąnaudos, EUR į metus šildymo sezono metu - 6 mėn. x 0,6 EUR/m² x 1.300 m² = 4.680;
 - Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos - 1 proc. nuo pradinių investicijų
- III alternatyva:
 - Dienų skaičius metuose - 365;
 - Mėnesių skaičius metuose - 12;
 - Lankytojų skaičius kasdien - 43;
 - Grupių skaičius - 15;
 - Vidutinės žaliavų išlaidos vienam žmogui kasdien, EUR - 108;
 - Darbuotojų skaičius - 4;
 - Vidutinis darbo užmokestis kas mėnesį, su mokesčiais, EUR - 2.400;
 - Vidutinės elektros sąnaudos - 32.817,60 EUR į metus (12 mėn. x 0,60 EUR/m² x 4.558 m²);
 - Vidutinės šildymo sąnaudos - 16.408,80 EUR į metus (6 mėn. x 0,60 EUR/m² x 4.558 m²);

- Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos - 1 proc. nuo pradinių investicijų
- IV alternatyva:
 - Dienų skaičius metuose - 365;
 - Mėnesių skaičius metuose - 12;
 - Vidutinės žaliavų išlaidos vienam nuomininkui kas mėnesį, EUR - 240;
 - Darbuotojų skaičius - 4;
 - Vidutinis darbo užmokestis kas mėnesį, su mokesčiais, EUR - 2400;
 - Vidutinės elektros sąnaudos - 32.817,60 EUR į metus (12 mėn. x 0,60 EUR/m² x 4.558 m²);
 - Vidutinės šildymo sąnaudos - 16.408,80 EUR į metus (6 mėn. x 0,60 EUR/m² x 4.558 m²);
 - Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos - 1 proc. nuo pradinių investicijų
- V alternatyva - I ir II alternatyvų suma.

Alternatyvų veiklos išlaidos pateikiamos žemiau esančiose lentelėse.

Lentelė 5-7 Projekto veiklos išlaidos (EUR) pagal I alternatyvą

Nr.	Veiklos išlaidų rūšis	Ataskaitinio laikotarpio metai						VISO (realiai)
		1	2	3	...	22	23	
1	Žaliavos					2 569 600	2 569 600	48 822 400
2	Darbo užmokesčio išlaidos					777 600	777 600	14 774 400
3	Elektros energijos išlaidos					42 663	42 663	810 595
4	Šildymo (išskyrus elektrą) išlaidos					21 331	21 331	405 297
5	Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos					73 945	73 945	1 404 950

Lentelė 5-8 Projekto veiklos išlaidos (EUR) pagal II alternatyvą

Nr.	Veiklos išlaidų rūšis	Ataskaitinio laikotarpio metai						VISO (realiai)
		1	2	3	...	22	23	
1	Žaliavos					315 360	315 360	5 991 840

2	Darbo užmokesčio išlaidos					414 720	414 720	7 879 680
3	Elektros energijos išlaidos					9 360	9 360	177 840
4	Šildymo (išskyrus elektrą) išlaidos					4 680	4 680	88 920
5	Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos					24 870	24 870	472 522

Lentelė 5-9 Projekto veiklos išlaidos (EUR) pagal III alternatyvą

Nr.	Veiklos išlaidų rūšis	Ataskaitinio laikotarpio metai						VISO (realiai)
		1	2	3	...	22	23	
1	Žaliavos					69 660	69 660	1 323 540
2	Darbo užmokesčio išlaidos					115 200	115 200	2 188 800
3	Elektros energijos išlaidos					32 818	32 818	623 534
4	Šildymo (išskyrus elektrą) išlaidos					16 409	16 409	311 767
5	Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos					17 409	17 409	330 765

Lentelė 5-10 Projekto veiklos išlaidos (EUR) pagal IV alternatyvą

Nr.	Veiklos išlaidų rūšis	Ataskaitinio laikotarpio metai						VISO (realiai)
		1	2	3	...	22	23	
1	Žaliavos					2 880	2 880	54 720
2	Darbo užmokesčio išlaidos					115 200	115 200	2 188 800
3	Elektros energijos išlaidos					32 818	32 818	623 534
4	Šildymo (išskyrus elektrą) išlaidos					16 409	16 409	311 767
5	Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos					24 372	24 372	463 071

Lentelė 5-11 Projekto veiklos išlaidos (EUR) pagal V alternatyvą

Nr.	Veiklos išlaidų rūšis	Ataskaitinio laikotarpio metai						VISO (realiai)
		1	2	3	...	22	23	
1	Žaliavos					2 884 960	2 884 960	54 814 240
2	Darbo užmokesčio išlaidos					1 192 320	1 192 320	22 654 080
3	Elektros energijos išlaidos					52 023	52 023	988 435

4	Šildymo (išskyrus elektrą) išlaidos					26 011	26 011	494 217
5	Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos					98 814	98 814	1 877 472

5.3.5. MOKESČIAI

Projekto mokesčiai yra finansiniai lėšų srautai, kurie atsiranda įgyvendinus projektą bei tiesiogiai įtakoja projekto finansinį gyvybingumą, kadangi nesuplanavus finansavimo šaltinių mokesčių finansavimui, projekto įgyvendinimas gali būti sustabdytas (neįgyvendinus visų veiklų) dėl finansavimo trūkumo.

Skaičiuojant projekto alternatyvų investicijas, į investicijų sumą buvo įskaičiuotas pirkimo pridėtinės vertės mokestis. Šiuo metu Savivaldybė nevykdo ekonominės veiklos, todėl negali įtraukti PVM mokesčio į atskaitą ir susigrąžinti jo vėliau, todėl investicijų PVM įtraukiamas į investicijų skaičiavimus, nes yra tinkamas finansuoti. Taikomas standartinis 21 % PVM tarifas.

Taip pat atsižvelgiant į tai, kad numatomoms teikti viešosioms paslaugoms netaikomi muitų ir akcizų mokesčiai, todėl šio investicijų projekto kontekste šie mokesčiai nebuvo numatomi.

5.3.6. FINANSAVIMAS

Investicijų projektui reikalingas projekto finansavimas skirstomas į šias grupes:

- ▲ Finansavimas iš ES struktūrinės paramos ir kitų negrąžintiną paramą teikiančių fondų, organizacijų, investicijų;
- ▲ Viešasis įnašas - viešosios lėšos, kurių kilmė - valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetai bei kiti viešųjų lėšų šaltiniai, tikslingai suplanuoti Investicijų projektui įgyvendinti;
- ▲ Privatus įnašas - privačios kilmės lėšos, kurias galima numatyti Investicijų projekte, kai projekto organizacijoje yra bent vienas privatus subjektas;
- ▲ Kiti šaltiniai - Investicijų projekto įgyvendinimui skolintos lėšos.

Alternatyvų įgyvendinimui numatomas finansavimas iš skolinantis visą reikalingą kiekvienai alternatyvai įgyvendinti reikalingą pradinių investicijų sumą 5 metams su 1 proc. metine palūkanų norma, o reinvesticijas finansuoti iš nuosavų lėšų (žr. toliau pateikiamą lentelę).

Lentelė 5-12 Projekto finansavimo šaltiniai, tūkst. EUR

Finansavimo šaltinio pavadinimas	I alterna tyva	II alterna tyva	III alterna tyva	IV alterna tyva	V alterna tyva
1. Prašomos skirti lėšos					
1.1. ES struktūrinės paramos lėšos					
1.2. LR bendrojo finansavimo lėšos					
1.3. Kito tarptautinio finansavimo lėšos					
1.4. Specialiosios programos lėšos, skirtos padengti netinkamą finansuoti PVM					
2. Viešųjų ir privačiųjų šaltinių lėšos	9 982 540	3 108 697	2 071 636	3 290 245	13 091 237
2.1. Viešosios lėšos (valstybės, savivaldybės biudžetai, kiti viešųjų lėšų šaltiniai)					
2.2. Privačios lėšos (nuosavos, kitos privačios lėšos)	9 982 540	3 108 697	2 071 636	3 290 245	13 091 237
3. Paskolos					
3.1. Paskolos					
3.2. Paskolų grąžinimai (išskyrus palūkanas)					

5.4. FINANSINIAI RODIKLIAI

5.4.1. INVESTICIJŲ FINANSINIAI RODIKLIAI

Atlikta investicijų, veiklos išlaidų, grynujų pinigų srautų prognozė leidžia apskaičiuoti šių alternatyvų investicijų finansinius rodiklius. Kiekvienai išnagrinėjamai projekto alternatyvai buvo apskaičiuoti tokie investicijų finansiniai rodikliai:

- ▲ investicijų finansinė grynoji dabartinė vertė (FGDV (I));
- ▲ investicijų finansinė vidinė gražos norma (FVGN (I));
- ▲ investicijų finansinė modifikuota vidinė gražos norma (FMVGN (I));
- ▲ finansinis naudos ir išlaidų santykis (FNIS).

Investicijų finansiniai rodikliai parodo projekto alternatyvų tikslingumą bei naudą investicijų savininkams (investuotų lėšų savininkams), t. y. parodo, ar jų investuotos lėšos atsipirks ar visgi investicijos bus nuostolingos. Parodoma projekto alternatyvų nauda visų atliktų investicijų atžvilgiu.

Projektas būna finansiškai naudingas, kai investicijų finansinė grynoji dabartinė vertė (FGDV (I)) yra didesnė už 0 EUR. Jeigu apskaičiuotos investicijų finansinė vidinė gražos norma (FVGN (I)) ir investicijų finansinė modifikuota vidinė gražos norma (FMVGN (I)) yra didesnės už diskonto normą (FDN - 4 %), tai vadinasi, kad projekto sukuriama finansinė nauda yra didesnė už lėšų reikalingų projektui įgyvendinti dydį. Finansinis naudos ir išlaidų

santykis (FNIS) turėtų būti didesnis už 1. Gautos projekto alternatyvų investicijų finansinių rodiklių reikšmės yra pateiktos žemiau esančioje lentelėje.

Lentelė 5-13 Projekto alternatyvų investicijų finansiniai rodikliai

Alternatyva	FGDV(I)	FVGN(I)	FMVGN(I)	FNIS
I alternatyva	7 552 681	11,72%	7,08%	1,16
II alternatyva	-2 086 071	-4,89%	-2,61%	0,81
III alternatyva	-878 067	-1,06%	0,95%	0,80
IV alternatyva	-2 369 987	-6,22%	-4,08%	0,48
V alternatyva	5 466 611	8,45%	5,92%	1,10

Apskaičiuoti projekto alternatyvų investicijų finansiniai rodikliai leidžia daryti išvadą, kad projektas atliktų pradinių investicijų atžvilgiu bus finansiškai naudingas tik I ir V alternatyvų įgyvendinimo atvejais (investicijų finansiniai rodikliai yra teigiami, o FNIS yra didesnis už 1), t. y. investicijos bus finansiškai naudingos ir sukurs finansinę naudą investuotojams analizuojamu laikotarpiu, lyginant su atliktomis investicijomis.

5.4.2. IŠVADA DĖL FINANSINIO GYVIBINGUMO

Finansinės analizės dalis - finansinis gyvybingumas. Remiantis projekto veiklų planu, apskaičiuotais rodikliais bei investicijomis, identifikavus projekto veiklos pajamas ir išlaidas, paskaičiuojamas projekto finansinis gyvybingumas.

Atlikus finansinio projekto gyvybingumo vertinimą paaiškėjo, kad per visą projekto ataskaitinį laikotarpį bus patiriamos veiklos išlaidos, gaunamos veiklos pajamos viršys veiklos išlaidas, todėl finansinis srautas kasmet bus teigiamas. Projekto finansinis gyvybingumas bus teigiamas.

5.4.3. KAPITALO FINANSINIAI RODIKLIAI

FGDV rodiklis kapitalui atskleidžia, kokią finansinę naudą per projekto ataskaitinį laikotarpį sukuria infrastruktūros savininko investuotas kapitalas. Investicijų projektų, kurių metu siekiama gauti finansavimą iš ES struktūrinių fondų, atveju, ES struktūrinių fondų lėšos nėra priskiriamos savininko kapitalui. Savininko (savivaldybės ir/ar Lietuvos Respublikos) kapitalui priskiriamos savivaldybės ar Lietuvos Respublikos investicijos projekto įgyvendinimui. FGDV rodiklis kapitalui parodo, ar savininko investicijų dalis finansiškai atsiperka. Kadangi skaičiuojant FGDV rodiklį kapitalui atsižvelgiama tik į savivaldybės ir/ar Lietuvos Respublikos investicijų dalį, tačiau neatsižvelgiama į ES lėšų dalį, FGDV kapitalui nėra pagrindinis lemiamas rodiklis pasirenkant optimalią alternatyvą.

Jei FGDV rodiklis kapitalui (FGDV(K)) yra mažesnis už 0, projekto savininkui finansiškai nėra naudinga vykdyti investicijų projektą, nes investicijų projekto srantai nepadengia savininko įnašo. Jei FGDV(K) yra didesnis už 0, tuomet projekto savininkui finansiškai naudinga įgyvendinti investicijų projektą, nes investicijų projekto pinigų srantai padengia į projektą investuotą kapitalą. Kadangi įgyvendinamas projektas yra finansiškai naudingas, o III alternatyvos numatytas FGDV rodiklis kapitalui yra didžiausias, šios alternatyvos sprendimas yra palankiausias investuotojui.

Lentelė 5-14 FGDV(K) ir FVGN(K) rodikliai pagal projekto įgyvendinimo alternatyvas

Alternatyva	FGDV(K)	FVGN(K)	FMVGN(K)
I alternatyva	6 912 163	11,21%	6,75%
II alternatyva	-2 096 520	-4,94%	-2,63%
III alternatyva	-911 588	-1,28%	0,87%
IV alternatyva	-2 372 202	-6,23%	-4,09%
V alternatyva	4 691 105	7,90%	5,59%

5.4.4. FINANSINIŲ RODIKLIŲ PALYGINIMAS

Apskaičiavus Investicijų projekto finansinius rodiklius, pateikiami kiekvienos projekto įgyvendinimo alternatyvos rodikliai bei išvados dėl alternatyvų finansinio vertinimo.

Lentelė 5-15 Finansiniai rodikliai pagal projekto įgyvendinimo alternatyvas

Finansinė analizė	I alternatyva	II alternatyva	III alternatyva	IV alternatyva	V alternatyva
FGDV	7 552 681	-2 086 071	-878 067	-2 369 987	5 466 611
FVGN	11,72%	-4,89%	-1,06%	-6,22%	8,45%
FNIS	1,16	0,81	0,80	0,48	1,10
Išvada dėl finansinio gyvybingumo	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip

Investicijų projekto įgyvendinimas yra finansiškai atsiperkantis tik vykdant I ir V alternatyvas. Mažiausiai finansiškai naudingas projekto įgyvendinimas būtų vykdant IV alternatyvą. Nepaisant to, kad tik I ir V alternatyvos yra finansiškai atsiperkančios, siekiant įvertinti Investicijų projekto įgyvendinimo metu sukuriama socialinę naudą ir parinkti ekonomiškai naudingiausią alternatyvą, kitame skyriuje bus atliekama Investicijų projekto ekonominė analizė.

6. EKONOMINĖ ANALIZĖ

Šiame skyriuje bus atliekama projekto alternatyvų ekonominė analizė, kurios tikslas yra įvertinti projekto alternatyvų naudą visuomenei, kadangi finansinės analizės metu vertinama tik finansinė projekto nauda. Ekonominėje analizėje įvertinamas projekto indėlis tikslinėms grupėms bei visos šalies ekonominei gerovei. Šiame skyriuje kiekvienai nagrinėjamai alternatyvai yra atliekami finansinių srautų konvertavimo į ekonominius veiksmus, įvertinama išorinė nauda, pasirenkama socialinė diskonto norma, apskaičiuojami ekonominiai rodikliai bei pasirenkama ekonomiškai naudingiausia alternatyva.

6.1. RINKOS KAINŲ PERSKAIČIAVIMAS Į EKONOMINES

Vadovaujantis CPVA investicijų projektų metodika, finansinės analizės metu apskaičiuotus finansinius pinigų srautus rekomenduojama konvertuoti į ekonominius pinigų srautus. Konvertavimo tikslas - atsižvelgti į rinkoje veikiančius veiksnius, kurie nebuvo įvertinti atliekant finansinę analizę: netobulą konkurenciją rinkoje, rinkos efektyvumą, mokestinę aplinką, valiutų kursų lankstumą. Finansinių pinigų srautų konvertavimas į ekonominius pinigų srautus atliekamas naudojant iš anksto nustatytus konversijos koeficientus. Konversijos koeficientai nustatomi atskiroms finansinių srautų rūšims (prekiniai / neprekiniai elementai, kvalifikuotas / nekvalifikuotas darbas, žemės įsigijimas, atlikti mokėjimai) ir porūšiams (medžiagos, energijos rūšis, rangos darbai ir kt.). Taip pat skirtingi konversijos koeficientai skaičiuojami skirtinguose ekonominės veiklos sektoriuose (sveikatos apsauga, socialinė apsauga, transportas, energetika ir kt.) atliekamų projektų pinigų srautams. Šiame skyriuje Investicijų projekto finansinių pinigų srautų konversijai naudojami CPVA investicijų projektų metodikoje pateikti konversijos koeficientai, o konversija atliekama CPVA investicijų projektų skaičiuoklėje. Atliekant finansinių pinigų srautų konversiją vadovaujamasi Konversijos koeficientų, socialinės-ekonominės naudos (žalos) įverčių apskaičiavimo metodika. Finansiniai ir ekonominiai pinigų srautai pateikiami Investicijų projekto skaičiuoklėje.

6.2. SOCIALINĖ DISKONTO NORMA

Projekto alternatyvų socialinių-ekonominių rodiklių apskaičiavimui naudojama socialinė diskonto norma (SDN). Ji atskleidžia visuomenės požiūrį į ateities naudą ir išlaidas. Tai kaina, kurią visuomenė sumoka, atidedama vartojimą šiandien dėl vartojimo po metų (ateityje). Iš kitos pusės ji parodo naudą, kurią visuomenė tikisi gauti, jei atsisakytų

vartojimo šiandien ir vartotų ateityje, t. y. atskleidžia, kiek visuomenei rūpi ateities žmonių gerovė.

„Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir/ar valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodikoje“, patvirtintoje VŠĮ Centrinės projektų valdymo agentūros direktoriaus 2014 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 2014/8-337, nurodyta, kad Lietuvoje įgyvendinamiems investicijų projektams socialinė diskonto norma gali būti nustatyta atskiru Finansų ministerijos priimtu teisės aktu. Tokiu atveju, atliekant ekonominę analizę, reikėtų taikyti Finansų ministerijos nustatytą socialinę diskonto normą. Tol, kol valstybės lygmeniu socialinė diskonto norma nenustatyta, ekonominėje analizėje taikytina 5 % socialinė diskonto norma.

Europos Komisijos parengtose investicijų projektų kaštų-naudos analizės gairėse („Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects (Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020)“) taip pat numatomas 5 % socialinės diskonto normos taikymas.

6.3. IŠORINIO POVEIKIO VERTINIMAS

Išorinis poveikis - tai bet kokios sąnaudos ar nauda, kurie viršija projekto apimamą sritį, t. y. išeina iš projekto naudos gavėjų ar projekto paslaugų naudotojų santykių ribų, ir veikia kitas šalis be jokio piniginių kompensavimo. Toks išorinis poveikis gali būti teigiamas (nauda) arba neigiamas (žala). Projekto alternatyvų išorinis poveikis apskaičiuojamas dauginant projekto alternatyvų naudos (žalos) komponentus iš tiems komponentams numatytų kiekybinių įverčių.

6.3.1. POVEIKIO KOMPONENTAI IR MĄSTAS

Remiantis Konversijos koeficientų bei ekonominės-socialinės naudos (žalos) apskaičiavimo metodikos nuostatomis, pagrindinę viešosios infrastruktūros teikiamą naudą nurodo šia infrastruktūra besinaudojančių pasitenkinimas teikiamomis paslaugomis, gyvenimo kokybės gerėjimas ir laiko sutaupymai, todėl tolimesniuose aprašymuose nagrinėjama šio ekonominės-socialinės naudos (žalos) komponento visuma.

- I alternatyva
 - Ekonominė nauda:
 - Vietinio turisto vidutinės dienos išlaidos - naudos komponentas atspindi vietinio turisto kelionės sąnaudas, kurios traktuojamos kaip pasiryžimas sumokėti už apsilankymą turizmo objekte, kuris yra įtrauktas į turizmo maršrutą;

- Iš užsienio atvykusio turisto vidutinės dienos išlaidos - argumentai analogiški ankstesno naudos komponento atvejui. Šiuo atveju naudos komponentas atspindi iš užsienio atvykusio turisto kelionės sąnaudas, kurios traktuojamos kaip pasiryžimas sumokėti už apsilankymą turizmo objekte, kuris yra įtrauktas į turizmo maršrutą.
- Socialinė nauda:
 - Naujų darbo vietų generuojama kuriama pridėtinė vertė⁹ - naudos komponentas, parodantis kokią socialinę naudą kuria vietos bendruomenei¹⁰ pridėtinės vertės, išreikštos EUR/darbuotoją, aspektu.
- II alternatyva
 - Ekonominė nauda:
 - Padidėjęs priežiūros paslaugų prieinamumas (savarankiškumo padidėjimas ir emocinės būklės pagerėjimas dėl gyvenimo bendruomeninio tipo namuose/būste) - prižiūrimas asmuo/mėn., EUR;
 - Padidėjęs priežiūros paslaugų prieinamumas (išvengtos privačių globos namų išlaidos) - prižiūrimas asmuo/mėn, EUR;
 - Socialinė nauda:
 - Naujų darbo vietų generuojama kuriama pridėtinė vertė - naudos komponentas, parodantis kokią socialinę naudą kuria vietos bendruomenei pridėtinės vertės, išreikštos EUR/darbuotoją, aspektu.
- III alternatyva
 - Ekonominė nauda:
 - Pasiryžimas sumokėti už padidėjusį neformaliojo švietimo paslaugų prieinamumą (išvengtos auklės samdymo sąnaudos);
 - Socialinė nauda:

⁹ Atsižvelgiant į tai, kad metodiniuose dokumentuose nurodyta, kad minėtas įvertis naudojamas investicijų projektų naudai, kurių apimtyje siekiama investicijomis paskatinti didelės pridėtinės vertės gamybą ir/ ar didelės pridėtinės vertės paslaugų teikimą, įvertinti pati įverčio metinė reikšmė skaičiavimuose yra sumažinta per pusę.

¹⁰ Vadovaujantis PPP Lietuva metodinėmis rekomendacijomis, socialinę projektų naudą tiksliau yra vertinti ne darbo vietų kiekiu, o kiek šios vietos generuoja pridėtinės vertės, todėl čia ir kitose alternatyvose naudojamas būtent šis komponentas bei atitinkami jo įverčiai.

- Naujų darbo vietų generuojama kuriama pridėtinė vertė - naudos komponentas, parodantis kokią socialinę naudą kuria vietos bendruomenei pridėtinės vertės, išreikštos EUR/darbuotoją, aspektu.
- IV alternatyva
 - Ekonominė nauda:
 - Pasiryžimas sumokėti už 1 val. apsilankymą kultūros objekte, jei įtraukiamos tik laiko sąnaudos ir TPES (kelionės sąnaudų metodas): nacionalinis lankytojas;
 - Pasiryžimas sumokėti už 1 val. apsilankymą kultūros objekte, jei įtraukiamos tik laiko sąnaudos ir TPES (kelionės sąnaudų metodas): užsienio lankytojas;
 - Socialinė nauda:
 - Naujų darbo vietų generuojama kuriama pridėtinė vertė - naudos komponentas, parodantis kokią socialinę naudą kuria vietos bendruomenei pridėtinės vertės, išreikštos EUR/darbuotoją, aspektu.
- V alternatyva - I ir II alternatyvų ekonominės ir socialinės naudų suma

Lentelė 6-1 Ekonominė nauda realia verte, tūkst. Eur

Socialinės-ekonominės naudos komponentas	Realė vertė, EUR (I-V alternatyvos)				
Vietinio turistų vidutinės dienos išlaidos	26 080 035				26 080 035
Iš užsienio atvykusio turistų vidutinės dienos išlaidos	63 693 157				63 693 157
Padidėjęs priežiūros paslaugų prieinamumas		19 621 017			19 621 017
Pasiryžimas sumokėti už padidėjusį neformaliojo švietimo paslaugų prieinamumą			26 828 236		
Pasiryžimas sumokėti už 1 val. apsilankymą				3 574 980	

kultūros objekte: nacionalinis lankytojas					
Pasiryžimas sumokėti už 1 val. apsilankymą kultūros objekte: užsienio lankytojas				5 028 780	
Naujų darbo vietų kuriamą pridėtinė vertė	18 151 271	10 890 762	3 630 254	3 630 254	29 042 033

6.4. EKONOMINIAI RODIKLIAI

Ekonominės analizės metu skaičiuojami tokie 3 pagrindiniai projekto alternatyvų ekonominiai rodikliai: ekonominė grynoji dabartinė vertė (EGDV), ekonominė gražos norma (EVGN), ekonominis naudos ir sąnaudų santykis (ENIS).

Vadovaujantis „Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir/ar valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodika“, ekonominės analizės rodikliai yra laikomi pagrindiniais projekto alternatyvų palyginimo kriterijais. Lyginant alternatyvas pagal ekonominius rodiklius, pirmiausia atsižvelgiama į alternatyvos EGDV, tuomet į ENIS, o vėliausiai - į EVGN. Pasirinkta projekto įgyvendinimo alternatyva turi būti finansiškai gyvybinga, sukurti didžiausią socialinę-ekonominę naudą, o ENIS visais atvejais turi būti didesnis už 1. Atliktos ekonominės analizės rezultatai leidžia nustatyti labiausiai prie visuomenės gerovės prisidedančią (optimalią) alternatyvą.

6.4.1. EGDV RODIKLIS

Ekonominė grynoji dabartinė vertė (EGDV) - parodo projekto naudą visuomenei, skaičiuojant šios dienos pinigų verte. Ji apskaičiuojama sudedant diskontuotus ekonominius grynuosius pinigų srautus per projekto ataskaitinį laikotarpį. Šis rodiklis yra patikimesnis už kitus, todėl taikomas kaip pagrindinis orientacinis rodiklis vertinant projektus, o jo reikšmė turėtų būti didesnė už nulį, kad projektas būtų patrauklus ekonominiu požiūriu. Detalesni projekto alternatyvų ekonominės analizės skaičiavimai yra pateikti investicijų projekto prieduose, o galutinės EGDV rodiklių vertės yra pateikiamos žemiau esančioje lentelėje.

Lentelė 6-2 Projekto alternatyvų EGDV rodiklių vertės, EUR

Rodiklis	I alternatyva	II alternatyva	III alternatyva	IV alternatyva	V alternatyva	Išvada
EGDV	20 905 286	7 300 207	12 140 632	2 953 880	28 205 492	Visų alternatyvų EGDV rodiklio vertė yra teigiama (EGDV didesnė už 0 EUR), o tai rodo, kad projektas šiais atvejais bus ekonomiškai naudingas visuomenei, bus gaunama ekonominė nauda. Pagal apskaičiuotas šio rodiklio reikšmes išsiskiria V projekto alternatyva, kurios EGDV reikšmė yra didžiausia.

6.4.2. EVGN RODIKLIS

Ekonominė gražos norma (EVGN) - tai diskonto norma, kurią pritaikius EGDV yra lygi nuliui. Šio rodiklio vertė turėtų būti didesnė už socialinę diskonto normą, kad projektas būtų ekonomiškai naudingas. Detalesni projekto alternatyvų ekonominės analizės skaičiavimai yra pateikti investicijų projekto prieduose, o galutinės EVGN rodiklių vertės yra pateikiamos žemiau esančioje lentelėje.

Lentelė 6-3 Projekto alternatyvų EVGN rodiklių vertės

Rodiklis	I alternatyva	II alternatyva	III alternatyva	IV alternatyva	V alternatyva	Išvada
EVGN	25,76%	27,56%	48,80%	16,89%	26,21%	Visų alternatyvų EVGN rodiklio vertė taip pat yra teigiama (didesnė už socialinę diskonto normą), o tai rodo, kad projektas šių alternatyvų atvejais bus ekonomiškai naudingas, gauta ekonominė nauda viršys ekonomines sąnaudas. Kad projektas būtų ekonomiškai naudingas EVGN turi būti didesnė už socialinę diskonto normą (šio projekto atveju SDN - 5,0 %), tada projekto sukuriama ekonominė nauda būtų didesnė už projekto ekonominius kaštus. Pagal apskaičiuotas šio rodiklio reikšmes išsiskiria III projekto alternatyva,

Rodiklis	I alternatyva	II alternatyva	III alternatyva	IV alternatyva	V alternatyva	Išvada
						kurios EVGN reikšmė yra didžiausia.

6.4.3. ENIS RODIKLIS

Ekonominis naudos ir sąnaudų santykis (ENIS) - ekonominės analizės rodiklis, kuris parodo, kiek kartų projekto sukuriama ekonominė nauda viršija jam įgyvendinti reikalingas ekonomines išlaidas. Šio rodiklio vertė turėtų būti didesnė už vienetą ($ENIS > 1$). Detalesni projekto alternatyvų ekonominės analizės skaičiavimai yra pateikti investicijų projekto prieduose, o galutinės ENIS rodiklių vertės yra pateikiamos žemiau esančioje lentelėje.

Lentelė 6-4 Projekto alternatyvų ENIS rodiklių vertės

Rodiklis	I alternatyva	II alternatyva	III alternatyva	IV alternatyva	V alternatyva	Išvada
ENIS	1,62	1,90	4,80	1,89	1,67	Alternatyvų ekonominio naudos ir sąnaudų santykio rodikliai (ENIS) parodo, ar iš projekto gaunama ekonominė nauda viršys projekto ekonomines išlaidas, todėl projekto nauda bus didesnė už išlaidas. Projektas laikomas priimtiniu, jei iš jo gaunama nauda viršija sąnaudas, t. y. $ENIS > 1$. Pagal apskaičiuotas šio rodiklio reikšmes geriausia yra III projekto alternatyva.

Išvada. Atlikta projekto alternatyvų ekonominė analizė parodė, kad priimtiniausia yra **V alternatyva**, kadangi ji yra ekonomiškai naudingiausia, t. y. generuoja didžiausią ekonominę naudą (EGDV). Ekonominė grynoji dabartinė vertė (EGDV), naudojant 5,0 % socialinę diskonto normą, lygi 28,2 mln. EUR, o ekonominė vidinė grąžos norma (EVGN) lygi 26,21%, ekonominis naudos ir sąnaudų santykis (ENIS) - 1,67. Šie ekonominiai rodikliai parodo, kad projekto V alternatyva teiks didžiausią ekonominę naudą infrastruktūra besinaudojantiems asmenims.

6.5. OPTIMALIOS ALTERNATYVOS PARINKIMAS

Vadovaujantis CPVA investicijų projektų rengimo metodika, optimali projekto alternatyva parenkama remiantis alternatyvų palyginimu pagal ekonominius rodiklius

(EGDV, EVGN, ENIS). Pirmiausia atsižvelgiama į EGDV reikšmės dydį. Šiame Investicijų projekte didžiausia kuriama nauda visuomenei ir didžiausia EGDV nustatyta V alternatyvai.

Apibendrinant, palyginus alternatyvas pagal ekonominės analizės rodiklius, didžiausios reikšmės pagal 3 svarbiausius rodiklius (EGDV, ENIS, EVGN) buvo nustatytos V alternatyvai. Remiantis atlikta ekonomine analize, toliau šiame Investicijų projekte V alternatyva bus laikoma optimalia.

7. JAUTRUMAS IR RIZIKOS

Šiame skyriuje bus atliktas pasirinktos projekto optimalios alternatyvos rizikos vertinimas (jautrumo, scenarijų, rizikos priimtumo analizės) bei įvertintos rizikų valdymo priemonės. Rizikos vertinimo tikslas yra įvertinti projekto rizikingumą, išskirti rizikos veiksnius, kurie galėtų labiausiai paveikti projekto rezultatus ir rodiklius.

Jautrumo analizės metu bus išskirti kritiniai kintamieji, kurie daro didžiausią įtaką projekto optimalios alternatyvos rodikliams. Scenarijų analizės metu bus apžvelgti 5 pasirinktos projekto optimalios alternatyvos (V alternatyvos) įgyvendinimo scenarijai (pesimistinis, mažiaus pesimistinis, realus, mažiau optimistinis, optimistinis) bei apskaičiuoti šių scenarijų finansiniai, ekonominiai rodikliai. Rizikos priimtumo analizės (Monte Carlo analizės su 5.000 simuliacijų) metu įvertintos galimybės pasiekti iš anksto užsibrėžtas projekto optimalios alternatyvos finansinių, ekonominių rodiklių vertes bei apskaičiuotos labiausiai tikėtinos FGDV(I), FVGN(I), EGDV ir EVGN rodiklių reikšmės. Taip pat buvo įvertintos pagrindinių projekto rizikos rūšių pasireiškimo galimybės, bei jų valdymo priemonės. Parinkti aktyvūs rizikų valdymo veiksmai, kurie leidžia dar labiau sumažinti rizikų pasireiškimo tikimybę bei poveikį.

7.1. JAUTRUMO ANALIZĖ

7.1.1. KINTAMŪJŲ NUSTATYMAS

Kintamųjų nustatymas, tarpusavio priklausomybės įvertinimas ir elastingumo analizė atlikti taikant standartines skaičiuoklės prielaidas ir vadovaujantis Investicinių projektų rengimo metodikos rekomendacijomis. Įvertinus elastingumo analizės rezultatus, kritiniais laikomi kintamieji, kurių reikšmei padidėjus (sumažėjus) 1%, bent vieno finansinio ar ekonominio rodiklio reikšmė pakinta daugiau nei 1%.

Skaičiuoklėje automatinio būdu atlikus visų tiesioginių kintamųjų, kuriems yra suteikta finansinė išraiška, elastingumo analizę, nustatytas vienas kritinis kintamasis - bendra socialinės-ekonominės naudos komponentų finansinė išraiška - įtakojantis iš karto du ekonominio poveikio rodiklius: ekonominę grynąją dabartinę vertę ir ekonominę vidinę gražos normą.

Toliau lentelėje pateikiamas visų tiesioginių kintamųjų, kuriems yra suteikta finansinė išraiška, ir jų lūžio taškų sąrašas.

Lentelė 7-1 Alternatyvos kintamieji

Eil. Nr.	Kintamasis (tiesioginis)
1.	Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas
2	Projektavimo, techninės priežiūros ir kitos su investicijomis į ilgalaikį turta (A.1.-A.4.) susijusios paslaugos
3.	Reinvesticijos
4.	Investicijų likutinė vertė
5.	Paslaugų suteikimo pajamos
6.	Darbo užmokesčio išlaidos
7.	Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos
8.	Kitos išlaidos
9.	SE nauda

7.1.2. TARPUSAVIO PRIKLAUSOMYBĖS ĮVERTINIMAS

Nustatyta, kad tarp identifikuotų alternatyvos kintamųjų, tarpusavyje priklausomų kintamųjų nėra.

7.1.3. ELASTINGUMO ANALIZĖ

Elastingumo analizė parodo, kaip kiekvieno atskiro kintamojo pasikeitimas daro įtaką analizuojamo Investicijų projekto rezultatams. Alternatyvos kintamųjų elastingumo analizė pateikiama lentelėje žemiau.

Lentelė 7-2 Alternatyvos kintamųjų elastingumo analizė

Kintamojo pokytis	FGDV		EGDV	
	-1%	1%	-1%	1%
Finansinė diskonto norma	1,33%	-1,33%		
Socialinė diskonto norma			0,81%	-0,81%
Statyba, rekonstravimas, kapitalinis remontas ir kiti darbai	1,61%	-1,61%	0,22%	-0,22%
Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas	0,21%	-0,21%	0,03%	-0,03%
Projektavimas	0,09%	-0,09%	0,01%	-0,01%
Reinvesticijos	0,14%	-0,14%	0,02%	-0,02%
Investicijų likutinė vertė	-0,29%	0,29%	-0,04%	0,04%
Paslaugų suteikimo pajamos	-11,49%	11,49%		
Bendra SE naudos komponentų finansinė išraiška			-1,96%	1,96%

Bendra SE naudos komponentų finansinė išraiška			-0,52%	0,52%
--	--	--	--------	-------

7.1.4. KRITINIAI KINTAMIEJI

Atlikus alternatyvos elastingumo analizę nustatyta, kad reikšminga įtaką (> 1 proc.) projekto rezultatams daro šie Investicijų projekto kintamieji:

- ▲ Statyba, rekonstravimas, kapitalinis remontas ir kiti darbai;
- ▲ Žaliavos;
- ▲ SE nauda.

Aukščiau pateikti kintamieji yra laikomi kritiniais, darančiais įtaką projekto finansiniams-ekonominiams rodikliams. Šių rodiklių pasikeitimų stebėsenai ir valdymui Investicijų projekto įgyvendinimo metu turėtų būti skiriamas didžiausias dėmesys.

Lūžio taškas - kritinio kintamojo reikšmė, kurią pasiekus EGDV tampa lygi nuliui. Alternatyvos lūžio taškai pateikiami lentelėje žemiau.

Lentelė 7-3 Alternatyvos lūžio taškų GDV

Pasirinktas kintamasis bei pokytis	GDV	Lūžio taškas (proc. nuo plano)
Statyba, rekonstravimas, kapitalinis remontas ir kiti darbai	49 148 562	459%
Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas	41 733 179	3495%
Projektavimas	38 548 894	8014%
Reinvesticijos	45 533 406	5707%
Investicijų likutinė vertė	-40 932 428	-2660%
Žaliavos	71 833 680	122%
Darbo užmokesčio išlaidos	48 578 266	263%
Elektros energijos išlaidos	39 314 867	6631%
Šildymo (išskyrus elektrą) išlaidos	39 022 838	13263%
Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos	47 934 609	4221%
SE nauda	27 216 184	-51%
SE nauda	-13 491 019	-192%

7.2. SCENARIJŲ ANALIZĖ

Scenarijų analizė skiriasi nuo jautrumo analizės tuo, kad jautrumo analizės metu buvo nagrinėjama kiekvieno atskiro kintamojo įtaka projekto rodikliams, o scenarijų analizės metu įvertinama kritinių kintamųjų bendra įtaka finansiniams (FGDV(I), FMVGN(I), FVGN(I)) ir ekonominiams (EGDV, EVGN) rodikliams. Scenarijų analizė buvo atliekama naudojant CPVA parengtą skaičiuoklę, kuri patalpinta tinklalapyje www.ppplietuva.lt.

Scenarijų analizės metu yra analizuojami tokie 5 pasirinktos projekto optimalios alternatyvos įgyvendinimo scenarijai:

- ▲ pesimistinis;
- ▲ mažiaus pesimistinis;
- ▲ realus;
- ▲ mažiau optimistinis;
- ▲ optimistinis

Be realaus projekto alternatyvos įgyvendinimo scenarijaus taip pat buvo įvertinami pesimistinis, mažiau pesimistinis (pabloginant projekto alternatyvos prielaidas) ir mažiau optimistinis, optimistinis (pagerinant projekto alternatyvos prielaidas) scenarijai. Šiems scenarijams buvo apskaičiuoti finansiniai, ekonominiai rodikliai.

Scenarijams taikytos prielaidos yra pateiktos žemiau esančioje lentelėje. Labiausiai tikėtina kintamojo reikšmė yra prilyginta 100%. Atitinkamai mažesnė už 100% reikšmė rodo tiesioginio kintamojo pokyčius į mažesnę pusę, o didesnė - į didesnę pusę kiekvieno scenarijaus atveju.

Lentelė 7-4 Alternatyvos lūžio taškų GDV

Finansinis (ekonominis) rodiklis ir jo reikšmė / Scenarijaus pavadinimas	Pesimistinis	Mažiau pesimistinis	Realus	Mažiau optimistinis	Optimistinis
Finansinė grynoji dabartinė vertė investicijoms - FGDV(I)	-25 384 965	-396 168	5 466 611	11 329 391	20 123 554
Finansinė vidinė gražos norma investicijoms - FVGN(I), proc.	Nėra reikšmės	3,67%	8,45%	13,29%	21,31%

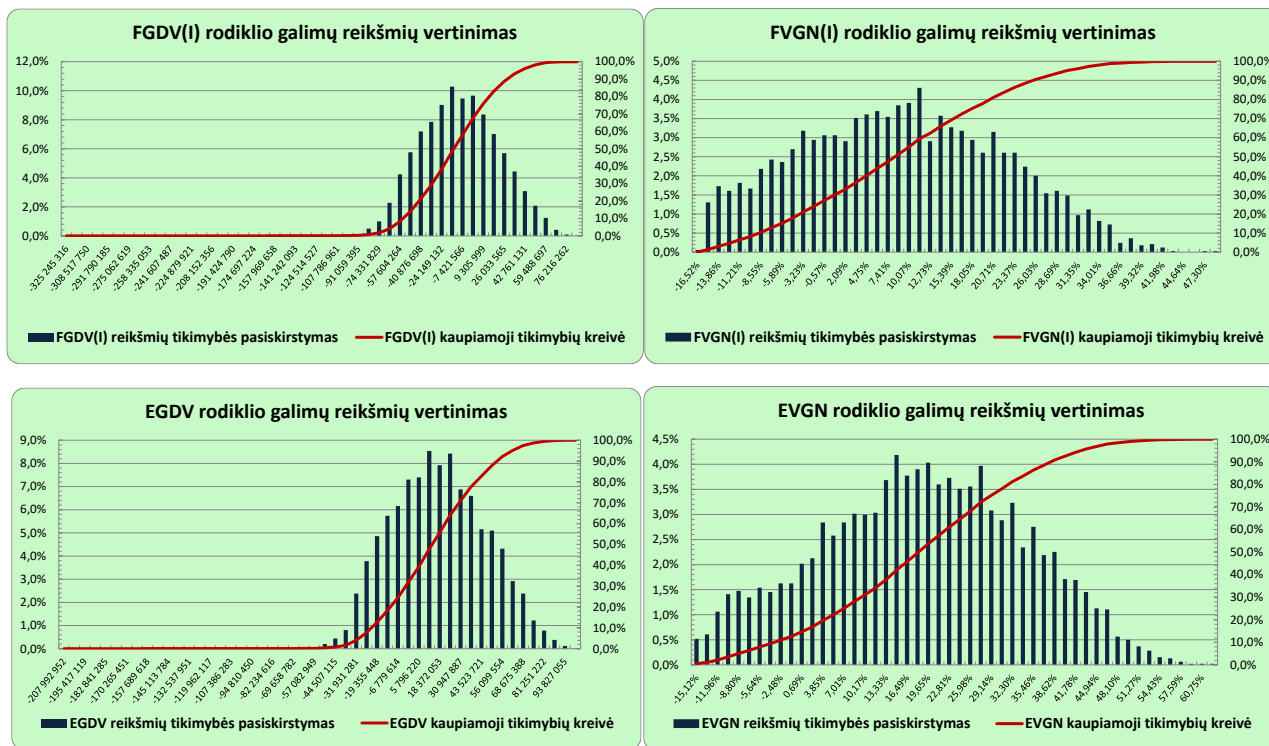
Finansinė modifikuota vidinė gražos norma investicijoms - FMVGN(I), proc.	-10,91%	3,85%	5,92%	7,64%	9,92%
Ekonominė grynoji dabartinė vertė, EGDV	17 192 747	28 432 516	28 205 492	27 978 469	27 637 934
Ekonominė vidinė gražos norma, EVGN, proc.	16,72%	25,08%	26,21%	27,52%	30,01%

Atlikta scenarijų analizė parodė, kad kai kritinių kintamųjų vertės keičiasi labai nepageidaujama linkme, projekto optimali alternatyva išlieka ekonomiškai naudinga ir generuoja ekonominę naudą, t. y. visų scenarijų atvejais EGDV lieka teigiama. Tai rodo, kad projekto optimali alternatyva visų scenarijų atvejais teiktų ekonominę naudą visuomenei, o projektas būtų ekonomiškai naudingas.

7.3. KINTAMŪJŲ TIKIMYBĖS

Jautrumo ir scenarijų analizių metu buvo įvertintas tiesioginis pasirinktų kintamųjų poveikis finansiniams ir ekonominiams rodikliams, tačiau nebuvo atsižvelgiama į kintamųjų reikšmių pasireiškimo tikimybes, kad kintamasis būtų tokia apimtimi gali paveikti alternatyvos rodiklius tikrovėje. Kintamojo reikšmės keitimas sąlyginiu procentiniu dydžiu nereiškia tikimybes, kad kintamasis pasikeis būtent tokiu dydžiu.

Toliau vertinant riziką kiekvienam kintamajam nustatomas tikimybių skirstinys, t. y. galimų kintamojo reikšmių ir kiekvienos reikšmės tikimybes sąrašas. Šio projekto optimalios alternatyvos kintamųjų tikimybių skirstiniai buvo pasirinkti vadovaujantis „Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir/ar valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodika“ ir CPVA parengta skaičiuokle, kuri patalpinta tinklalapyje .

Pav. 7-1 Finansinių ir ekonominių rodiklių tikimybių pasiskirstymas

Kaip matyti iš tikimybių pasiskirstymo grafikų, tikimybės pasiskirsčiusios ne pagal normalųjį skirstinį. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad projektas optimalios alternatyvos atveju yra tiek finansiškai, tiek ekonomiškai naudingas, yra maža tikimybė, jog Investicijų projekto įgyvendinimo finansiniai ir ekonominiai rodikliai gali pasiekti neigiamas reikšmes. FVGN ir EVGN rodikliai rodo didžiausią stabilumą ir mažiausią išsibarstymą aplink vidurkį, t. y. Investicijų projektui prognozuojami pakankamai stabilūs atsipirkimo rodikliai.

7.4. RIZIKŲ VERTINIMAS

Rizikų vertinimas atliekams šiuo eiliškumu:

- ▲ nustatomas kiekvieno (tiesioginio) kintamojo rizikos įvertis;
- ▲ rizikos įverčiai paskirstomi atitinkamoms rizikų grupėms;
- ▲ rizikų grupėms priskirti įverčiai susumuojami;
- ▲ kiekvieno rizikų grupės įverčiai reikšmė paskirstoma pagal projekto ataskaitinio laikotarpio metus.

7.4.1. KINTAMŲJŲ RIZIKOS ĮVERČIAI

Žemiau esančioje lentelėje pateikiami kintamųjų (tiesioginių) rizikos įverčiai.

Lentelė 7-5 Kintamųjų (tiesioginių) rizikos įverčiai

Kintamasis (tiesioginis)	Biudžeto eilutės rizikos įvertis, EUR
Statyba, rekonstravimas, kapitalinis remontas ir kiti darbai	3 409 301
Įranga, įrenginiai ir kitas ilgalaikis turtas	242 199
Projektavimas	152 343
Reinvesticijos	393 180
Investicijų likutinė vertė	1 297 013
Paslaugų suteikimo pajamos	27 883 441
Žaliavos	18 043 730
Darbo užmokesčio išlaidos	7 457 261
Elektros energijos išlaidos	325 373
Šildymo (išskyrus elektrą) išlaidos	162 686
Infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos	618 026

7.4.2. RIZIKOS GRUPĖS

Nustačius tiesioginių kintamųjų rizikos įverčius, įvertinamos projekte galinčios pasireikšti rizikos. Išskiriamos 8 rizikų grupės:

- ▲ projektavimo (planavimo) kokybės rizikų grupė;
- ▲ įsigyjamų (atliekamų) rangos darbų kokybės rizikų grupė;
- ▲ įsigyjamų (atliekamų) paslaugų kokybės rizikų grupė;
- ▲ įsigyjamų (pagamintų) įrangos, įrenginių ir kito turto kokybės rizikų grupė;
- ▲ nepakankamo finansavimo rizikų grupė;
- ▲ rinkai pateikiamų produktų (paslaugų, prekių) tinkamumo rizikų grupė;
- ▲ paklausos rinkai pateikiamiems produktams (paslaugoms, prekėms) rizikų grupė;
- ▲ turto likutinės vertės projekto ataskaitinio laikotarpio pabaigoje rizikų grupė.

Vertinant projekto rizikas įvertinama, ar konkretus rizikos veiksnys turi įtakos projektui, kaip minimizuoti šią įtaką ir tinkamai suvaldyti jos pasireiškimą.

7.4.3. VERTĖ RIZIKOS GRUPĖSE

Vertinant projekte galinčias pasireikšti rizikas, atskirai kiekvienai rizikų grupei pagal rizikos pasireiškimo pobūdį atitinkamai priskiriami kintamųjų rizikos įverčiai (žr. lentelę apačioje).

Lentelė 7-6 Biudžeto eilutės, darančios įtaką rizikų grupėms

Rizikų grupės pavadinimas	Rizikų finansinė diskontuota vertė	Biudžeto eilutės, darančios įtaką rizikų grupėms
1. Projektavimo rizika	146 484	A.5., A.6.
2. Rangos darbų rizika	3 032 410	A.1., A.2., A.3.
3. Įsigyjamos (pagaminamos) įrangos, įrenginių ir kito ilgalaikio turto rizika	207 033	A.4.
4. Įsigyjamų Paslaugų rizika	0	A.7.
5. Finansavimo prieinamumo rizika	0	D.2.
6. Teikiamų Paslaugų rizika	15 721 906	D.1.1., D.1.2., D.1.3., D.1.4., D.1.5., D.1.6.
7. Paklausos rinkoje rizika	16 476 100	C.1., C.2., C.3.
8. Turto likutinės vertės rizika	753 284	A.8., B.

7.5. RIZIKOS PRIIMTINUMAS

Rizikos priimtumas buvo įvertintas atliekant Monte Carlo analizę (pagal CPVA parengtoje investicijų projektų rengimo skaičiuoklėje nurodytus rizikos priimtumo vertinimo principus). Rizikos priimtumo analizės metu buvo atlikta 5.000 simuliacijų, kurių metu buvo imamos (simuliuojamos) atsitiktinės kritinių (tiesioginių) kintamųjų reikšmės iš apibrėžto intervalo (skirstinio) ir apskaičiuojamos projekto finansinių ir ekonominių rodiklių reikšmės.

Atsižvelgiant į projekto pobūdį, finansinės ir ekonominės analizių rezultatus, buvo pasirinktos tokios minimaliai priimtinos projekto optimalios alternatyvos finansinių ir ekonominių rodiklių vertės, kurias užsibrėžiama pasiekti bet kuriuo projekto optimalios alternatyvos įgyvendinimo atveju:

- ▲ investicijų finansinė grynoji dabartinė vertė (FGDV (I)) - 0 EUR;
- ▲ investicijų finansinė vidinė grąžos norma (FVGN (I)) - 0,00 %;
- ▲ ekonominė grynoji dabartinė vertė (EGDV) - 1 EUR;
- ▲ ekonominė vidinė grąžos norma (EVGN) - 5,1 %.

Rizikos priimtumo analizės rezultatai yra pateikiami žemiau esančioje lentelėje. Atlikta Monte Carlo analizė parodė, kad yra 74,5% tikimybė, kad bus pasiektos visos užsibrėžtos minimalios rodiklių (EGDV, EVGN) vertės. Tai rodo, kad yra didelė tikimybė, kad pasirinkta optimali projekto alternatyva bus ekonomiškai naudinga ir generuos teigiamą ekonominę naudą, todėl projekto rizikos turėtų būti priimtinos projekto vykdytojui. Labiausiai tikėtina EGDV reikšmė siekia 12,85 mln. EUR. Taip pat rizikos priimtumo analizės rezultatai parodė, kad pasirinktos alternatyvos įgyvendinimas nebus finansiškai nuostolingas.

Lentelė 7-7 Alternatyvos lūžio taškų GDV

Rodiklis	Nurodykite pageidaujamą (minimaliai priimtina) rodiklio reikšmę	Tikimybė, kad Jūsų nurodyta reikšmė bus pasiekta	Labiausiai tikėtina rodiklio reikšmė
FGDV(I)	0	43,3%	-11 603 458
FVGN(I)	0,0%	74,6%	12,1%
EGDV	1	74,9%	15 228 095
EVGN	5,1%	81,1%	15,7%

7.6. RIZIKŲ VALDYMO VEIKSMAI

Nustačius pagrindines rizikų rūšis būtina įvertinti jų pasireiškimo galimybes bei valdymo priemones. Lentelėje žemiau pateikiamas rizikos veiksnių įvertinimas.

Lentelė 7-8 Rizikos veiksniai ir valdymo priemonės

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paaškinimas	Valdymo priemonės
1.	Projektavimo (planavimo) kokybės rizika	Projekto tikslai ir suplanuoti rezultatai neišsprendžia problemos, dėl kurios inicijuojamas projektas. Pasireiškia nenugalimos jėgos aplinkybės projektavimo (planavimo) metu. Viešasis sektorius projektavimo etape pakeičia nustatytus	Netinkamai suformuluota projekto problematika, tikslai ir siekiamas rezultatas. Nuo Projekto vykdytojo nepriklausomos aplinkybės, dėl kurių gali nukentėti pasiruošimas pagrindiniams diegimo darbams. Esami reikalavimai projektui ir jo	Aiškus problemos formulavimas, griežtas teisės aktų ir metodinių rekomendacijų laikymasis siekiant detalizuoti problemą sprendžiančius tikslus bei uždavinius. Nuolatinė esamos situacijos stebėseną, bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja institucija ir kitomis organizacijomis,

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
		<p>reikalavimus infrastruktūrai (įskaitant neesminius pakeitimus).</p> <p>Kyla ginčai dėl projektavimui reikalingų dokumentų kokybės bei turinio</p>	<p>komponentėms nepakankami ir / arba netinkamai suformuluoti.</p> <p>Nesilaikoma kokybės valdymo bei komunikacijos valdymo plano, nepakankama komunikacija tarp komandos narių ir paslaugų teikėjų.</p>	<p>griežtas komunikacijos taisyklių laikymasis bei veikimas pagal teisės aktų reikalavimus.</p> <p>Detali galimybių analizė ir sprendimų priėmimas laiku.</p> <p>Komunikacijos, kokybės ir pokyčių valdymo plano bei rizikos valdymo metodikos parengimas, patvirtinimas ir griežtas šios tvarkos laikymasis, komunikacijos tarp šalių užtikrinimas, šalių lūkesčių bei poreikių išankstinis identifikavimas.</p>
2.	<p>Įsigyjamų (atliekamų) rangos darbų kokybės rizika</p>	<p>Privatus subjektas neužtikrina rangos darbų kokybės dėl informacijos apie objekto būklę neprieinamumo.</p> <p>Privatus subjektas neužtikrina rangos darbų kokybės disponuodamas visa informacija apie perduodamo objekto būklę.</p> <p>Rangos darbų kokybė neužtikrinama dėl technologinių procesų organizavimo.</p> <p>Rangos darbų kokybė neužtikrinama dėl teisės aktais nustatytų kokybės reikalavimų</p>	<p>Nepriimti sprendimai ir / ar menkas informacijos apie Projekto objektą pateikimas rangovui.</p> <p>Neatliekama rangovų veiklos stebėseną ir sutarčių su rangovais valdymas, neužtikrinamas sutarties sąlygų, susijusių su rangovu, laikymasis.</p> <p>Esami reikalavimai projektui ir jo komponentėms nepakankami ir / arba netinkamai suformuluoti.</p> <p>Sudėtingos, keitimo procedūrų</p>	<p>Komunikacijos, kokybės ir pokyčių valdymo plano bei rizikos valdymo metodikos parengimas, patvirtinimas ir griežtas šios tvarkos laikymasis, komunikacijos tarp šalių užtikrinimas, šalių lūkesčių bei poreikių išankstinis identifikavimas.</p> <p>Sutarties sąlygos, užtikrinančios sankcijas rangovui dėl netinkamo sutarties vykdymo bei griežta sutarties kontrolė vykdymo etape, bendradarbiavimas, koordinavimas, sutarties valdymas.</p>

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
		<p>pasikeitimo rangos darbų vykdymo metu.</p> <p>Rangos darbų kokybė neužtikrinama dėl žmogiškųjų išteklių.</p> <p>Viešas sektorius rangos darbų vykdymo etape pakeičia reikalavimus rangos darbų kokybei (įskaitant neesminius pakeitimus).</p> <p>Rangos darbų kokybė neužtikrinama dėl technologinių išteklių tinkamumo ir pakankamumo.</p> <p>Rangos darbų kokybė neužtikrinama dėl žaliavų, medžiagų ir mechanizmų prieinamumo ir kokybės.</p> <p>Rangos darbų kokybė neužtikrinama dėl subrangovų veiksmų ar neveikimo.</p> <p>Pasireiškia nenugalimos jėgos aplinkybės rangos darbų vykdymo metu.</p>	<p>neapimančios sutarties sąlygos.</p> <p>Žmogiškųjų išteklių stoka projekto koordinavime bei valdyme.</p> <p>Projekte numatomiems sukurti sprendimams suplanuota netinkama ir / arba nepakankama technologinių išteklių bazė.</p> <p>Pirkimo dokumentuose / sutartyje nepakankamai detalizuoti žaliavų, medžiagų ir mechanizmų prieinamumo ir kokybės reikalavimai.</p> <p>Pirkimo dokumentuose / sutartyje nepakankami reikalavimai bendradarbiavimui su subrangovais.</p> <p>Nuo Projekto vykdytojo nepriklausomos aplinkybės, dėl kurių gali nukentėti darbai.</p>	<p>Keitimo procedūrų aiškus apibrėžimas sutartyse su rangovais, išdėstant, kad teisės aktų pasikeitimų atveju bus priimti apimtį įtakojantys sprendimai ir pan.</p> <p>Iš anksto numatytas ir įgyvendinamas personalo sprendimas - atrinktas ir priimtas kvalifikuotas bei patirtį turintis personalas.</p> <p>Nuoseklus bei pagrįstas reikalingų technologinių išteklių įvertinimas, analizė, prognozavimas.</p> <p>Pirkimo dokumentuose / sutartyje detalizuoti žaliavų, medžiagų ir mechanizmų prieinamumo ir kokybės reikalavimai.</p> <p>Pirkimo dokumentuose / sutartyje nustatyti aiškius reikalavimus bendradarbiavimui su subrangovais.</p> <p>Nuolatinė esamos situacijos stebėseną, bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja institucija ir kitomis organizacijomis, griežtas komunikacijos taisyklių laikymasis bei veikimas pagal teisės aktų reikalavimus.</p>

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
3.	Įsigyjamų (atliekamų) paslaugų kokybės rizika	<p>Paslaugų teikimo kokybė neužtikrinama dėl subrangovų veiksmų ar neveikimo.</p> <p>Paslaugų teikimo kokybė neužtikrinama dėl technologinių procesų organizavimo.</p> <p>Viešasis sektorius paslaugų teikimo metu pakeičia nustatytus reikalavimus (įskaitant neesminius pakeitimus).</p> <p>Paslaugų teikimo kokybė neužtikrinama dėl žmogiškųjų išteklių kokybės ir prieinamumo.</p> <p>Pasireiškia nenugalimos jėgos aplinkybės (paslaugų teikimo metu).</p>	<p>Pirkimo dokumentuose / sutartyje nepakankami reikalavimai bendradarbiavimui su subrangovais.</p> <p>Projekte numatomiems sprendimams suplanuota netinkama ir / arba nepakankama technologinių išteklių bazė.</p> <p>Žmogiškųjų išteklių stoka, arba nekompetencija projekto koordinavime bei valdyme.</p> <p>Nuo Projekto vykdytojo nepriklausomos aplinkybės, dėl kurių gali nukentėti darbai.</p>	<p>Pirkimo dokumentuose / sutartyje nustatyti aiškius reikalavimus bendradarbiavimui su subrangovais.</p> <p>Nuoseklus bei pagrįstas reikalingų technologinių išteklių įvertinimas, analizė, prognozavimas projekto pradžioje ir pokyčių vertinimas bei valdymas projekto eigoje.</p> <p>Nuolatinė esamos situacijos stebėseną, bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja institucija ir kitomis organizacijomis, griežtas komunikacijos taisyklių laikymasis bei veikimas pagal teisės aktų reikalavimus, dalyvavimas bendravime bei bendradarbiavime su kitomis institucijomis, galinčiomis savo sprendimais įtakoti Projektą. Geriausio sprendimo su tokiomis institucijomis paieška.</p> <p>Iš anksto numatytas ir įgyvendinamas personalo sprendimas - atrinktas ir priimtas kvalifikuotas bei patirtį turintis personalas.</p> <p>Nuolatinė esamos situacijos stebėseną, bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja</p>

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
				institucija ir kitomis organizacijomis, griežtas komunikacijos taisyklių laikymasis bei veikimas pagal teisės aktų reikalavimus.
4.	Įsigyjamų (pagaminamų) įrangos, įrenginių ir sukurtų produktų ar kito turto kokybės rizika	<p>Sukeliama žala aplinkai, kuriant įrangą, įrenginius ar kitą ilgalaikį turtą.</p> <p>Įrangos, įrenginių ar kito turto sukūrimo kokybė neužtikrinama dėl subrangovų veiksmų.</p> <p>Viešasis sektorius įrangos, įrenginių ir kito ilgalaikio turto gamybos ir tiekimo metu pakeičia reikalavimus jų kokybei (įskaitant neesminius pakeitimus).</p> <p>Įrangos, įrenginių ar kito ilgalaikio turto kokybė neužtikrinama dėl žmogiškųjų išteklių.</p> <p>Pasireiškia nenugalimos jėgos aplinkybės kuriant įrangą, įrenginius ar kitą ilgalaikį turtą.</p> <p>Reikalavimai įrangai, įrenginiui ar kitam ilgalaikiam turtui pakeičiami privataus subjekto iniciatyva ir/arba reikalavimu.</p>	<p>Įsigyjamas žala aplinkai keliantis ilgalaikis turtas.</p> <p>Pirkimo dokumentuose / sutartyje nepakankami reikalavimai bendradarbiavimui su subrangovais.</p> <p>Žmogiškųjų išteklių stoka, arba nekompetencija projekto koordinavime bei valdyme, sutarčių įgyvendinime.</p> <p>Neatliekama rangovų veiklos stebėseną ir sutarčių su rangovais valdymas, neužtikrinamas sutarties sąlygų, susijusių su rangovu, laikymasis.</p> <p>Projekte numatomiems sukurti sprendimams suplanuota netinkama ir / arba nepakankama technologinių išteklių bazė.</p>	<p>Žaliųjų pirkimų įgyvendinimas, kitų reikalavimų, susijusių su aplinkosauga iškelimas ilgalaikio turto viešojo pirkimo metu.</p> <p>Pirkimo dokumentuose / sutartyje nustatyti aiškius reikalavimus bendradarbiavimui su subrangovais.</p> <p>Nuolatinė esamos situacijos stebėseną, bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja institucija ir kitomis organizacijomis, griežtas komunikacijos taisyklių laikymasis bei veikimas pagal teisės aktų reikalavimus, dalyvavimas bendravime bei bendradarbiavime su kitomis institucijomis, galinčiomis savo sprendimais įtakoti Projektą. Geriausio sprendimo su tokiomis institucijomis paieška.</p> <p>Iš anksto numatytas ir įgyvendinamas personalo sprendimas - atrinktas ir priimtas kvalifikuotas bei patirtį</p>

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
				<p>turintis personalas. Pirkimo dokumentuose išskirti reikalavimai tiekėjo siūlomiems specialistams.</p> <p>Sutarties sąlygos, užtikrinančios sankcijas rangovui dėl netinkamo sutarties vykdymo bei griežta sutarties kontrolė vykdymo etape, bendradarbiavimas, koordinavimas, sutarties valdymas.</p> <p>Nuoseklus bei pagrįstas reikalingų technologinių išteklių įvertinimas, analizė, prognozavimas projekto pradžioje ir pokyčių vertinimas bei valdymas projekto eigoje.</p>
5.	Nepakankamo finansavimo rizika	<p>Finansavimo poreikis pasikeičia dėl padidėjusių investicijų išlaidų.</p> <p>Finansavimo poreikis pasikeičia dėl pridėtinės vertės mokesčio tarifo pasikeitimo.</p> <p>Finansavimo poreikis pasikeičia dėl bet kurio mokesčio išskyrus pridėtinės vertės mokestį ar rinkliavos tarifo pasikeitimo.</p> <p>Finansavimo poreikis pasikeičia dėl finansinių instrumentų forma</p>	<p>Netinkamai suplanuotas biudžetas.</p> <p>Perkant prekes / paslaugas, planuojant pirkimus neįvertintos galimos PVM išlaidos.</p> <p>Netinkamos mokėjimo sąlygos, susijusios su mokėtinų tiekėjams sumų mokesčiais / tarifais (išskyrus PVM) pirkimo dokumentuose bei sutartyse.</p> <p>Nuo Projekto vykdytojo nepriklausomos aplinkybės, dėl kurių gali nukentėti darbai.</p>	<p>Investicijų vertės didėjimo rizika mažinama tiksliai įvertinant planuojamų prekių ir paslaugų rinkos kainas ir sudarant pagrįstą, realų, suplanuotą Projekto biudžetą.</p> <p>Paslaugų pirkimas bus vykdomas vadovaujantis viešųjų pirkimų įstatymu. Su tiekėjais bus pasirašomos sutartys, kuriose numatomas sutarties kainos fiksavimas visam Projekto įgyvendinimo laikotarpiui.</p>

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
		<p>teikiamo finansavimo sumos pasikeitimo.</p> <p>Finansavimo poreikis pasikeičia dėl valstybės pagalbos teikimo taisyklių pažeidimo.</p> <p>Finansavimo poreikis pasikeičia dėl subrangovų veiksmų ar neveikimo.</p>		<p>Kokybiški pirkimo dokumentai, nediskriminuojančios konkurso sąlygos, pagal teisės aktus atliekamos pirkimo procedūros.</p> <p>Aukštos kvalifikacijos specialistų paskyrimas administruoti ir vykdyti Projektą.</p> <p>Detali techninė specifikacija. Institucijų atsakingų asmenų įtraukimas į Projekto priežiūros ir darbo grupes.</p> <p>Detalios, aiškios, nedviprasmiškos mokėjimo sąlygos, susijusios su mokėtinų sumų mokėsčiais / tarifais (išskyrus PVM) pirkimo dokumentuose bei sutartyse.</p> <p>Nuolatinė esamos situacijos stebėseną, bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja institucija ir kitomis organizacijomis, griežtas komunikacijos taisyklių laikymasis bei veikimas pagal teisės aktų reikalavimus.</p>
6.	Rinkai pateikiamų produktų (paslaugų, prekių) tinkamumo rizika	<p>Vėluojama pradėti teikti paslaugas, prekes ar produktus.</p> <p>Viešasis sektorius pakeičia nustatytus kokybės reikalavimus</p>	Perkant prekes / paslaugas, planuojant pirkimus neįvertinti vėlavimai, ar su jais susijusios sankcijos, ar	Perkant prekes / paslaugas, planuojant pirkimus įvertinti vėlavimai, su jais susijusio sankcijos, visos įmanomos priežastys, galinčios

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
		<p>pasibaigus investavimo procesui.</p> <p>Žmogiškųjų išteklių kvalifikacija ir kompetencija nėra tinkama.</p> <p>Naudojamos netinkamos technologijos.</p> <p>Naudojamos netinkamos žaliavos ir medžiagos.</p> <p>Nustatomi nauji reikalavimai pasibaigus investavimo procesui.</p> <p>Infrastruktūra visiškai ar iš dalies nėra tinkama teikti sutarties nuostatas atitinkančias paslaugas, prekes ar produktus.</p> <p>Turtas, naudojamas teikti paslaugas, tiekti prekes ar gaminti produktus paimamas (ekspropriacija, nacionalizacija, kt.) visuomenės poreikiams.</p>	<p>priežastys, galinčios įtakoti vėlavimus.</p> <p>Žmogiškųjų išteklių stoka, arba nekompetencija projekto koordinavime bei valdyme, sutarčių įgyvendinime.</p> <p>Projekte numatomiems sukurti sprendimams suplanuota netinkama ir / arba nepakankama technologinių išteklių bazė.</p>	<p>įtakoti vėlavimus, apsvaistytos valdymo priemonės, vykdoma intensyvi komunikacija, sprendimų priėmimas laiku.</p> <p>Nuolatinė esamos situacijos stebėseną, bendradarbiavimas su įgyvendinančiąja institucija ir kitomis organizacijomis, griežtas komunikacijos taisyklių laikymasis bei veikimas pagal teisės aktų reikalavimus, dalyvavimas bendravime bei bendradarbiavime su kitomis institucijomis, galinčiomis savo sprendimais įtakoti Projektą. Geriausio sprendimo su tokiomis institucijomis paieška.</p> <p>Iš anksto numatytas ir įgyvendinamas personalo sprendimas - atrinktas ir priimtas kvalifikuotas bei patirtį turintis personalas. Pirkimo dokumentuose išskelti reikalavimai tiekėjo siūlomiesiems specialistams.</p> <p>Nuoseklus bei pagrįstas reikalingų technologinių išteklių įvertinimas, analizė, prognozavimas projekto pradžioje ir pokyčių vertinimas bei</p>

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
				valdymas projekto eigoje.
7.	Paklausos rinkai pateikiamiems produktams (paslaugoms, prekėms) rizika	Pasikeičia vartotojų nuomonė apie teikiamas paslaugas, prekes ar produktus. Senėja technologijos.	Nepakankama komunikacija su vartotojais /nepakankamas viešinimas. Perkant technologijas, planuojant pirkimus neįvertinti technologijų pokyčiai (pvz. galimas naujų programinės įrangos versijų atsiradimas).	Nuoseklus bei pagrįstas reikalingų viešinio priemonių, paslaugų gavėjų įsitraukimo į Projekto veiklas įvertinimas, analizė, prognozavimas projekto pradžioje ir pokyčių vertinimas bei valdymas projekto eigoje. Aiškus reikalavimų technologijoms detalizavimas, derinimas su atsakingomis institucijomis bei technologijų pokyčių įvertinimas planuojant pirkimus.
8.	Turto likutinės vertės projekto ataskaitinio laikotarpio pabaigoje rizika	Nukrypstama nuo infrastruktūros būklės palaikymo plano. Netiksliai suplanuotos infrastruktūros būklės palaikymo išlaidos. Informacijos trūkumas apie turto naudojimą per ataskaitinį laikotarpį.	Planuojant infrastruktūros būklės palaikymą vadovaujasi bendromis nuostatomis nesigilinant į Projekto sprendimus.	Planuojant infrastruktūros būklės palaikymą detaliai įvertinant Projekto sprendimus. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis sprendimų palaikymo lėšų trūkumui padengti.
9.	Siūlomi nacionalinių teisės aktų pakeitimai gali būti nepriimti, dėl ko šiuo metu planuojami procesai gali prarasti aktualumą	Neparengiami teisės aktų pakeitimų projektai. Pavėluotai parengiami nacionalinių teisės aktų pakeitimų projektai. Nepatvirtinami teisės aktų pakeitimų projektai.	Šiuo metu tam tikri su projekto optimalia alternatyva pateikti teisės aktai yra derinimo ir tvirtinimo stadijoje. Nepakeitus teisės aktų, nebus užtikrintas sklandus projekto optimalios	Savalaikiai inicijuoti ir parengti teisės aktų pakeitimų projektus ir juos pateikti vertinimui ir priėmimui.

Eil. Nr.	Rizikų grupė	Rizikų veiksniai	Paiškinimas	Valdymo priemonės
			alternatyvos įgyvendinimas	

8. PROJEKTO VYKDYMO PLANAS

8.1. PROJEKTO TRUKMĖ IR ETAPAI

Projekto trukmė planuojama pagal vykdomų veiklų kompleksškumą.

Projektas bus įgyvendinamas vienu etapu. Preliminari pradžia 2025 m. sausio 1 d., pabaiga 2028 m. gruodžio 31 d, trukmė - 48 mėnesiai.

Savivaldybė turi patirties vykdant panašius projektus, tad rengdamasis Projekto užduotims, funkcijoms, veikloms, jas atliekant remsis praktine panašių projektų įgyvendinimo patirtimi.

8.2. PROJEKTO VIETA

Projekto vykdymo vieta bus Palangos miestas, Vytauto g. 11, LT-00101.

8.3. PROJEKTO KOMANDA

Sėkmingam Projekto įgyvendinimui bus numatyta Projekto administravimo komanda, kurioje dalyvaus didelę patirtį įgyvendinant panašius projektus ir aukštą kvalifikaciją turintys darbuotojai. Projekto administravimo komandą sudarys:

- ▲ Projekto vadovas
- ▲ Projekto administratorius
- ▲ Projekto finansininkas
- ▲ Veiklos specialistai

Žemiau esančioje lentelėje pateikiamas kiekvieno projekto komandos nario funkcijos ir atsakomybės projekte:

Lentelė 8-1 Projekto komandos funkcijos ir atsakomybės

Projekto komanda	Funkcijos ir atsakomybės
Projekto vadovas	<ul style="list-style-type: none">▲ Formuluos tikslus ir užduotis - nustatys, ką reikia atlikti (kokybiniu ir kiekybiniu požiūriu);▲ Planuos - numatys, kaip atlikti užduotį ir kaip pasiekti tikslą;▲ Stebės, kad darbai ir paslaugos būtų atliekami laiku ir tinkamai;

Projekto komanda	Funkcijos ir atsakomybės
	<ul style="list-style-type: none"> ▲ Informuos - Projekto vadovas informuos susijusius asmenis apie užduotį ar tikslą, išsiaiškins, ar visi teisingai jį supranta, perduos kitą su darbu susijusią informaciją; ▲ Organizuos Projekto įgyvendinimo komandos, tiekėjų/vykdytojų darbą; ▲ Vykdyt nuolatinį tiekėjų/vykdytojų darbo kontrolę; ▲ Įvertins pasiektus veiklos rezultatus, darbo procesą; ▲ Nuolat bendradarbiaus su kitomis suinteresuotomis institucijomis; ▲ Atsiskaitys už Projekto veiklas, rezultatus; ▲ Koordinuos ir kontroliuos, kaip vykdomos viešųjų pirkimų ir bendradarbiavimo sutartys; ▲ Pagal kompetenciją atstovaus Projektui renginiuose ▲ Atliks kitas funkcijas.
Projekto administratorius	<ul style="list-style-type: none"> ▲ organizuos Projekto komunikacijos procesą ir priemones - vidinių Projekto organizavimo ir komunikavimo darbų atlikimą; ▲ rinks ir saugos visą su projekto įgyvendinimu susijusią medžiagą ir dokumentus; ▲ dalyvaus Projekto darbo grupėse; ▲ dalyvaus Projekto viešųjų pirkimų veiklose; ▲ saugos projekto dokumentaciją; ▲ atliks kitas funkcijas.
Projekto finansininkas	<ul style="list-style-type: none"> ▲ Projekto darbuotojas vykdamas projekto finansininko funkcijas bus atsakingas už: ▲ skaidrų, sąžiningą ir teisingą Projekto išlaidų apskaitos vykdymą, atsižvelgiant į teisės aktų reikalavimus; ▲ ūkinius įvykius ir ūkines operacijas pagrindžiančių apskaitos dokumentų kaupimą ir saugojimą pagal Projekto finansavimo ir kitų teisės aktų reikalavimus; ▲ užtikrinimą, kad su Projektu susijusių buhalterinių operacijų įrašai būtų lengvai atskiriami nuo kitų, įprastinių, Administracijos operacijų, ir su kitais Administracijos vykdomais Projektais susijusių operacijų; ▲ Projekto buhalterinės apskaitos tvarkymą ir atliekamų finansinių-ūkinių operacijų teisėtumo užtikrinimą, lėšų naudojimą įstatymų nustatyta tvarka ir tinkamą dokumentų įforminimo kontrolę; ▲ atsiskaitymų su kreditoriais ir debitoriais analizę, ▲ Projekto darbuotojų darbo užmokesčio skaičiavimą; ▲ Projekto finansinių operacijų vykdymą, Projekto išlaidas patvirtinančių dokumentų kontrolę;

Projekto komanda	Funkcijos ir atsakomybės
	<ul style="list-style-type: none"> ▲ informacijos ir pasiūlymų teikimą Projektui vadovui dėl Projekto įgyvendinimo, atsiskaitymų, apskaitos ir kt. klausimais; ▲ pasibaigus projekto įgyvendinimo laikui, Projekto finansinių dokumentų perdavimą archyvavimui/saugojimui teisės aktų numatyta tvarka.
Veiklos specialistai	<ul style="list-style-type: none"> ▲ Nuolatinis dalyvavimas Projekto veiklų įgyvendinime; ▲ Bendravimas ir bendradarbiavimas su paslaugų tiekėjas, informacijos teikimas; ▲ Konsultacijų teikimas dėl teisinio reglamentavimo; ▲ Konsultacijų teikimas dėl techninio reglamentavimo; ▲ Paslaugų tiekėjo darbo kontrolė; ▲ Projekto aplinkos (organizacinės, teisinės, infrastruktūros ir pan.) analizė, stebėseną ir valdymas; ▲ Paslaugų tiekėjo rengiamos dokumentacijos vertinimas (pagal specialisto veiklos sritį ir kompetenciją);

8.4. PROJEKTO PRIELAIDOS IR TĘSTINUMAS

Už Projekto fizinį ir veiklos rezultatų tęstinumą bus atsakinga Savivaldybė. Įgyvendinus Projektą, jo metu įsigytas turtas 5 m. nebus parduotas ar perleistas kitiems asmenims, nebus keičiama jo paskirtis. Savivaldybė įsipareigoja užtikrinti Projekto rezultatams palaikyti ir veiklai vykdyti būtiną finansavimą iš savo lėšų, atitinkamai paskirstydamas turimas lėšas, o trūkstant lėšų - imdamasis visų būtinų ir prieinamų priemonių investicijų apimčiai didinti.

9. PRIEDAI

9.1. INVESTICIJŲ PROJEKTO DUOMENŲ SUVESTINĖ

Eil. Nr.	Investicijų projekto duomenys	Investicijų projekto duomenų aprašymas
1.	Paslauga, kurios kokybei gerinti skirtas investicijų projektas	Socialinių paslaugų plėtra
2.	Projekto tikslas	įveiklinti Palangos miesto savivaldybės iš valstybės perimamus poilsio namus „Auska“, kuriuos sudaro 4,5 tūkst. kv. metrų ploto pagrindinis pastatas ir kiti statiniai (teniso aikštynai, sargo namelis, kelios pavėsinės) bei beveik 22 ha žemės.
3.	Projekto veiklos	Objekto paskirties konversija / teritorijos plėtra
4.	Projekto vykdytojas	Palangos miesto savivaldybės administracija
5.	Projekto investicijos, EUR	11 733 370,18
6.	Finansavimas (paskola), EUR	11 733 370,18
7.	Projekto įgyvendinimo vieta	Palangos miestas, Vytauto g. 11, LT-00101
8.	Projekto įgyvendinimo trukmė	48 mėnesiai

9.2. PAKLAUSOS ANALIZĖ

9.2.1. TURIZMAS

Lietuvos vietinio turizmo tyrimas, atliktas 2020-ųjų birželį, atskleidė, kad Lietuvos gyventojai mėgsta keliauti po Lietuvą tiek su nakvyne, tiek be jos. Didžioji dauguma (67 proc.) visų apklausoje dalyvavusių respondentų bent kartą per pastaruosius 12 mėnesių vyko į kelionę Lietuvoje su nakvyne. Tuo tarpu 8 iš dešimties (82 proc.) keliavusių be nakvynės per pastaruosius metus bent kartą turėjo vienos dienos išvyką Lietuvoje.

Pagrindiniai motyvai keliauti Lietuvoje panašūs lyginant su prieš keletą metų atlikto tyrimo rezultatais - tai greita kelionė, nedideli atstumai, noras pažinti naujas vietas, savo kraštą. Tyrimo duomenys rodo, kad Lietuvos gyventojai, tiek vietiniai turistai, tiek vienadieniai lankytojai, dažniausiai keliauja su sutuoktiniu/partneriu, draugais bei vaikais.

2020 metų duomenų analizė atskleidė, kad reikšmingai išaugo asmenų, nuomojančių būstą pas privačius asmenis, viešbučiuose, svečių ir poilsio namuose bei sanatorijose/spa centruose. Tokio pokyčio priežastys gali būti susiję ne tik su geresnės finansinės padėties aspektu, bet ir su siekiu kokybiškiau pailsėti bei turėti daugiau privatumo.

Tyrimo rezultatai atskleidžia reikšmingą ir vis labiau augančią apgyvendinimo vietos paieškos svarbą nakvynės užsakymams internetu. 85 proc. vietinių turistų nakvynės ieško internetu, o populiariausia paieškos svetainė yra „booking.com“. Gyventojams labai aktuali išlieka ir pažįstamų žmonių rekomendacija - ja ieškodami pasigyvendinimo vietos pasinaudoja praktiškai tokia pat dalis kaip ir 2018 m. tyrime t.y. 34 proc. respondentų.

Keliavimas su vaikais vertinamas pakankamai palankiai (ne žemesnis nei 3,5 balo iš 5). Lyginant vertinimo rezultatus skirtingose vaikų amžiaus grupėse, prasčiausiai vertinamos kelionės su jauniausio amžiaus vaikais t.y. iki 7-erių metų amžiaus. Tėvai dažniausiai pasigenda daugiau privatumo, asmeninės erdvės, užsiėmimų, pramogų, tualetų, mažyliams pritaikyto maitinimo ir kt. Dažniausiai pasitaikančios veiklos kelionių metu yra susiję su gamta - vietiniams turistams svarbiausia ramus bei aktyvus poilsis gamtoje, gamtos objektų lankymas. Svarbiausi aspektai, pagal kuriuos keliautojai vertina pasirenkamą kelionės vietovę - tai apgyvendinimo paslaugos kainos ir kokybės santykis, bendra vietos infrastruktūra, vandens telkinių infrastruktūra bei gamtos objektų pasiūla.

Vidutinės išlaidos vienam žmogui, nepriklausomai nuo kelionės tipo yra 130 EUR (2018 m. išlaidos buvo 107 EUR). Kelionės metu patirtų išlaidų dinamika lyginant su anksčiau atliktu tyrimu yra panaši - didžiausia išlaidų dalis tenka apgyvendinimui, toliau rikiuojasi maitinimas bei transportas.

Tyrimo rezultatai rodo, kad vietinių turistų pasitenkinimas kelionėmis Lietuvoje išlieka toks pat aukštas kaip ir prieš keletą metų. Praktiškai tokia pati dalis t.y. 93 proc. gyventojų liko patenkinti savo paskutine kelione su nakvyne Lietuvoje.

Vietinių vienadienių lankytojų (nekeliausių su nakvyne Lietuvoje) dalis Lietuvos populiacijoje sudaro 33 proc. Dažniausiai įvardijamos keliavimo be nakvynės priežastys - tai trumpi atstumai ir finansai, tačiau nėra Investicijų projekto tikslinė auditorija, todėl detaliau nenagrinėjama.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad COVID-19 pandemija palietė didžiąją dalį gyventojų ir privertė koreguoti atostogų planus. Visgi, Lietuvos gyventojai atostogų planus vertina pakankamai optimistiškai ir nėra linkę jų atsisakyti. Šeši iš dešimties tyrimo dalyvių linkę artimiausiu metu atostogauti Lietuvoje. Nuomonė apie keliones į užsienį kiek konservatyvesnė - beveik pusė tyrimo dalyvių nurodė į užsienį keliausiantys ne anksčiau kaip po pusės metų.

Tikėtina kiek pakitusi keliautojų elgsena renkantis apgyvendinimą - dalis poilsiautojų bus linkę dažniau atostogauti nuosavame būste bei pas giminaičius ar draugus. Tai gali būti siejama tiek su atsargumu dėl COVID19, tiek su finansiniu aspektu, kai bus norima sutaupyti nakvynės sąskaita.

Kalbant apie užsienio turistus, kad ši kelionė į Lietuvą yra pagrindinė, teigė 71 proc. respondentų¹¹. Kaip dažniausiai kitą svarstytiną kryptį, prieš pasirenkant aplankyti Lietuvą, turistai įvardino Latviją (24 proc.) ir Estiją (17 proc.). Tai, kad Lietuva yra vienintelė kelionės metu aplankyta šalis, teigė 73 proc. respondentų. Respondentai, kurie be Lietuvos aplankė ir kitas šalis, dažniausiai teigė, kad tai buvo Latvija (50 proc.) ir Estija (33 proc.).

Kaip svarbiausias kriterijus, renkantis kelionę į Lietuvą, dažniausiai įvardintas buvo „Vietinės Lietuvos gamtos ir kultūros tyrinėjimas“ (3,7 balo iš galimų 5 balų) ir „Lietuviško maisto ir gėrimų išbandymas“ (3,4 balo). Užsienio turistai, kaip veiklas, kuriose dalyvavo vizito į Lietuvą metu, dažniausiai įvardino vietinės virtuvės ir gėrimų ragavimą (84 proc. turistų užsiėmė šia veikla), kitų lankytinų / turistinių vietų lankymą (74 proc.) ir apsilankymą parkuose / gamtoje (72 proc.).

Turistai, atvykę į Lietuvą ir užsiėmę skirtingomis veiklomis vizito metu, aukščiausiai iš jų įvertino kitų lankytinų / turistinių vietų lankymą, apsilankymą parkuose / gamtoje ir vietinės virtuvės bei gėrimų ragavimą (po 4,2 balo). Bendras Lietuvos vertinimas yra pozityvus - 94 proc. respondentų sutiko su teiginiu „mano bendras įspūdis apie kelionę yra

¹¹ Čia ir toliau naudoti 2019 metų užsienio turistų tyrimo duomenys dėl 2020 metų buvusių su pandemija susijusių apribojimų.

geras“ (4,4 balo); 90 proc. respondentų sutiko su teiginiu „rekomenduočiau aplankyti Lietuvą savo draugams ar šeimos nariams“ (4,4 balo); 87 proc. respondentų sutiko su teiginiu „ši kelionė atitiko mano lūkesčius“ (4,3 balo); 82 proc. respondentų sutiko su teiginiu „Aš dar kartą apsilankyčiau Lietuvoje“ (4,2 balo).

Respondentams kelionių kryptių pasirinkimui bendrai (ne tik į Lietuvą) didžiausią įtaką daro naujų kryptių ir unikalių potyrių atradimas (4,1 balo), tiesioginiai skrydžiai / lengvas susisiekimas (4,0 balai) ir saugumas bei žemas nusikalstamumo lygis (3,9 balo).

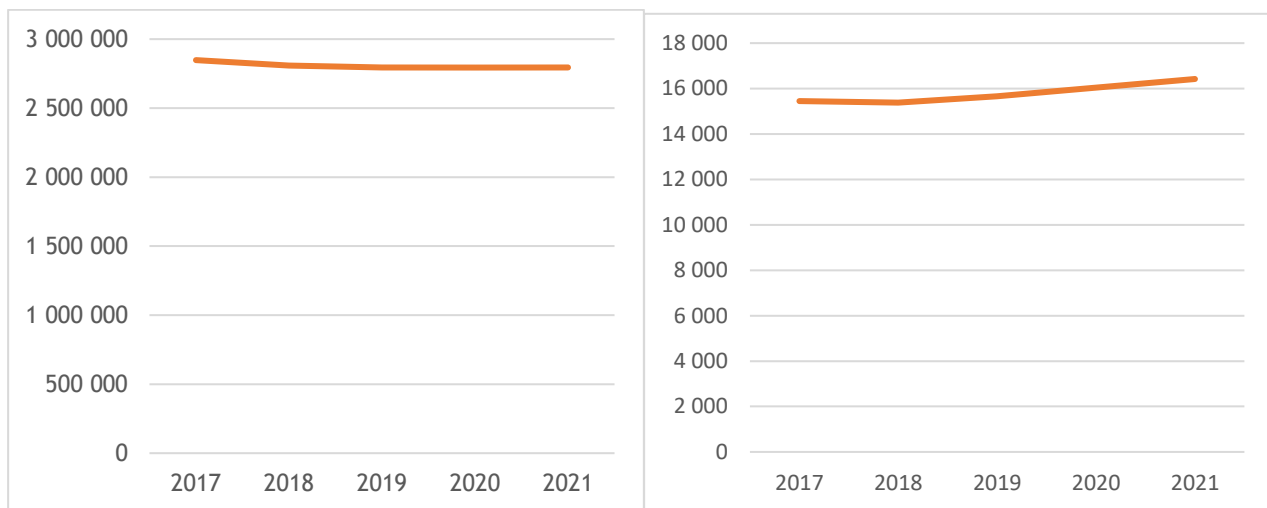
9.2.2. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS

Grįžtant prie Lietuvos situacijos reikėtų pažymėti, kad Lietuvos gyventojų sveikatos gerinimas yra svarbi šalies ekonominio augimo sąlyga. Visuomenės sveikatos būklė tiesiogiai lemia gyvenimo kokybę, darbo išteklių apimtį ir produktyvumą, o taip pat, visuomenės socialinį saugumą.

Sveikata - ne tik ilgas gyvenimas, bet ir gyvenimo kokybė, prasta sveikata gali būti ir socialinės atskirties veiksnys. Produktyvaus ir sveiko gyvenimo trukmės mažėjimui įtakos turi gyventojų sveikos gyvensenos įgūdžių trūkumas, sveikatos paslaugų prieinamumo problemos, kas įtakoja nepakankamą naudojamą sveikatos ugdymu, ligų profilaktikos ir prevencijos paslaugomis, o tai lemia didelį sergamumą, ankstyvų mirčių bei neįgalumo skaičių dėl lėtinių neinfekcinių ligų.

Sveiko senėjimo užtikrinimo Lietuvoje veiksmų plane numatytas tikslas - paskatinti vyresnio amžiaus žmones labiau rūpintis savo sveikata (sveikatos stiprinimas, ligų profilaktika sveikatos priežiūros įstaigose), o taip pat Sveikatos netolygumų mažinimo veiksmų plane numatytas tikslas - taikant koordinuotas priemones gerinti ir plėtoti vaikams ir paaugliams palankią, kokybišką, prieinamą ir veiksmingą sveikatos priežiūrą.

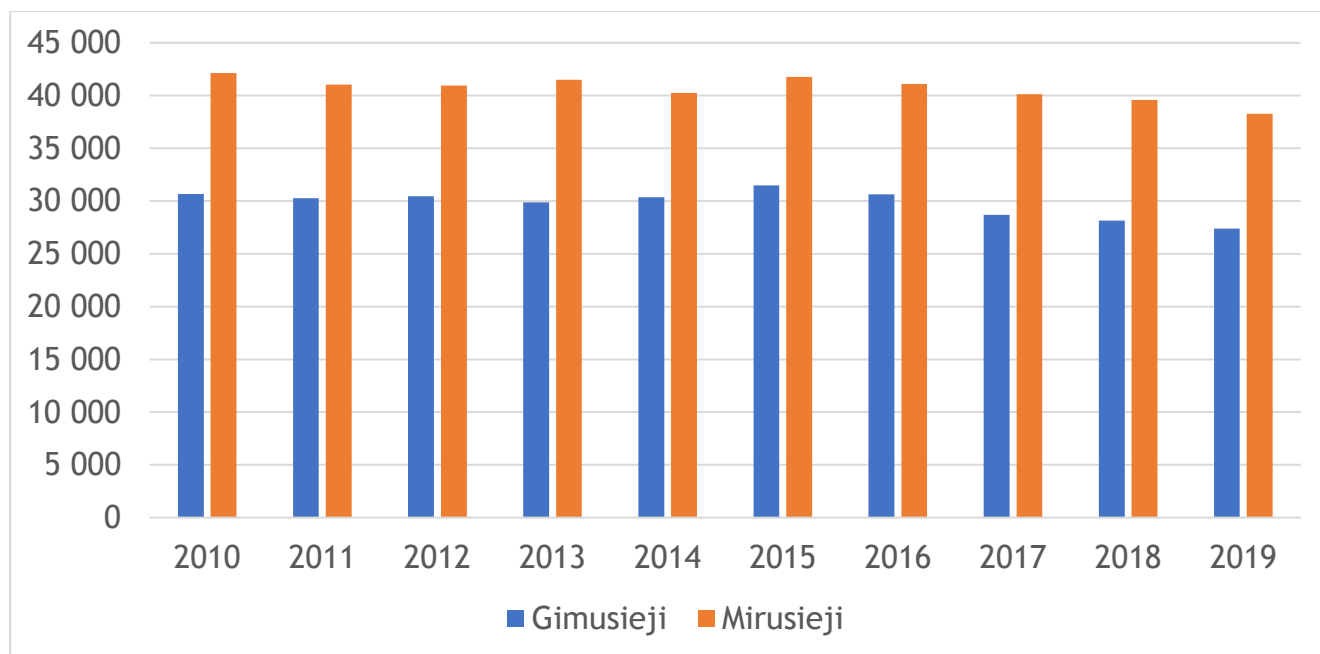
Lietuvos Respublikos nuolatinių gyventojų skaičius pastaruoju metu stabilizavosi ties 2,8 mln gyventojų ir turi nuosaikaus augimo tendenciją. Daugiausiai iš visų miestų auga tankiai apgyvendintos teritorijos, pagrinde Vilnius. Čia taip pat svarbu pažymėti, kad ir Palangoje jaučiamas nuosaikus gyventojų skaičiaus prieaugis. Situaciją atspindi toliau pateikiami paveikslai.

Pav. 9-1 Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje Lietuvoje (kairėje) ir Palangoje (dešinėje)

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

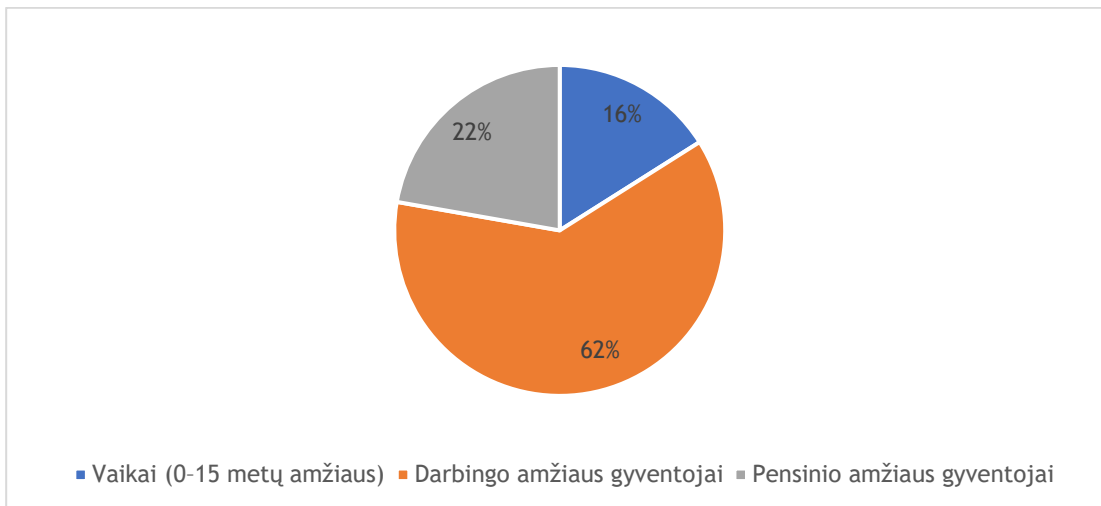
Gyventojų skaičiaus kaitą lemia ne tik migracija, kuri yra mažiau aktuali teikiamų paslaugų kontekste, tačiau ir gyventojų mirštamumas bei gimstamumas, kas parodo tikrąsias tikslinių grupių tendencijas.

Pav. 9-2 Gimusių ir mirusių gyventojų skaičius Lietuvoje, 2010-2019, asmenys

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Visų 2020 metų gyventojų sudėtį pagal amžiaus grupes atspindi toliau pateikiamas paveikslas.

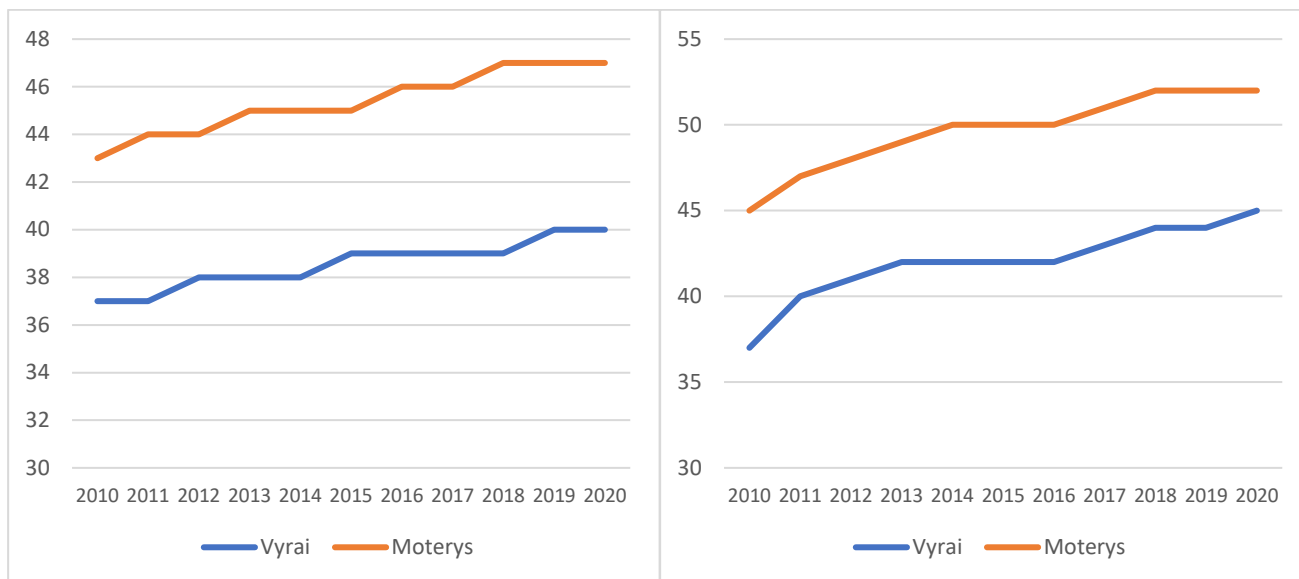

Pav. 9-3 Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje pagal amžiaus grupes

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Vertinant LR Stat Gov duomenis, galima daryti prielaidą, jog socialinių paslaugų tikslinių grupių (jauno amžiaus bei vyresniojo amžiaus asmenų) apimtys pasiskirsto netolygiai - Lietuvoje kasmet miršta daugiau žmonių nei gimsta. Tai patvirtina gyventojų senėjimo problemą.

Lietuvos Respublikos gyventojų amžiaus medianos įvertis auga, rodantis augantį gyventojų senėjimą, kuris ypač pastebimas tarp Lietuvoje gyvenančių moterų (žr. paveikslą žemiau). Tokios tendencijos lemia ne tik bendrą amžiaus augimą, tačiau ir augančią sergamumą, spec. poreikių dinamiką, socialinių bei sveikatos priežiūros paslaugų paklausos augimą. Taip pat pastebėtina ir kita svarbi tendencija - Palangos miesto gyventojų medianinio amžiaus įvertis per paskutinius 10 metų augo sparčiau nei bendrai Lietuvoje (2010 metais vyrų medianinis amžiaus įvertis buvo 37 metai tiek Lietuvoje, tiek Palangoje, o moterų 43 Lietuvoje bei 45 Palangoje, tuo tarpu 2020-tais Lietuvoje vyrų buvo 40 metų, Palangoje - 45, o moterų Lietuvoje 47, Palangoje - net 52 metai). Šis faktas itin sustiprina socialinių ir sveikatos paslaugų poreikį Palangos miesto gyventojams.

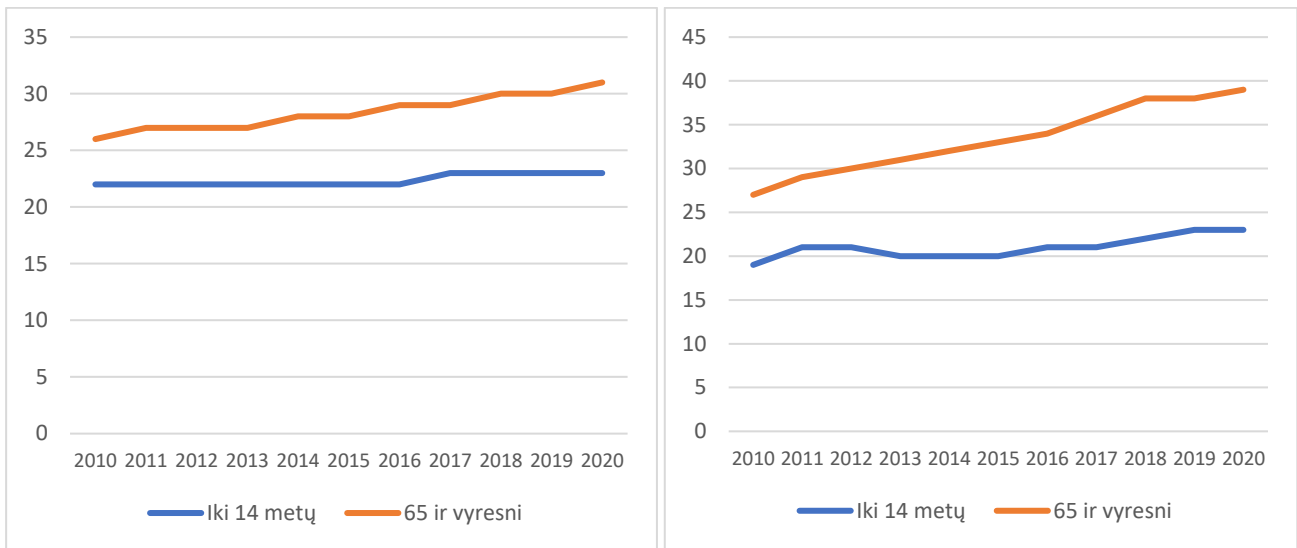
Pav. 9-4 Medianinis gyventojų amžius Lietuvoje (kairėje) ir Palangoje (dešinėje), 2010-2020, metai

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Ilgėjant gyvenimo trukmei, didėja ir senyvo amžiaus (>85 m.) gyventojų skaičius. Tokiu būdu, 2015 metais šios amžiaus grupės gyventojų skaičius Lietuvoje sudarė 2,17 proc. visų šalies gyventojų, Vilniuje - 1,76 proc. visų savivaldybės gyventojų, Klaipėdos apskrityje 1,94 proc., Palangoje - 2,7 proc., o 2020 metais Lietuvoje šios grupės gyventojų jau buvo 2,64 proc. visų šalies gyventojų, Vilniuje - 2,05 proc., Klaipėdos apskrityje - 2,4 proc., o Palangoje net 3,2 proc. visų savivaldybės gyventojų.

Vertinant tikslinės grupės apimtis, buvo pasiremta ne tik preliminariais tikslinių grupių poreikiais, tačiau ir konkrečiais duomenimis įvertinančiais tikslinių grupių pokyčių tendencijas, kurias lemia anksčiau minėtos priežastys. Tai atspindi toliau pateikiamame paveiksle atvaizduota išlaikomo amžiaus žmonių koeficiento¹² dinamika - jeigu iki 14 metų žmonių kiekis, tenkantis šimtui 14-64 metų amžiaus gyventojų beveik nesikeitė per pastaruosius 10 metų, tai 65 ir vyresnių žmonių dalis spėriai augo. Dar didesnis atotrūkis ir išlaikomo amžiaus 65 ir vyresnių žmonių koeficiento dinamika Palangoje dar didesnė per pastaruosius 10 metų (žr. paveikslus žemiau).

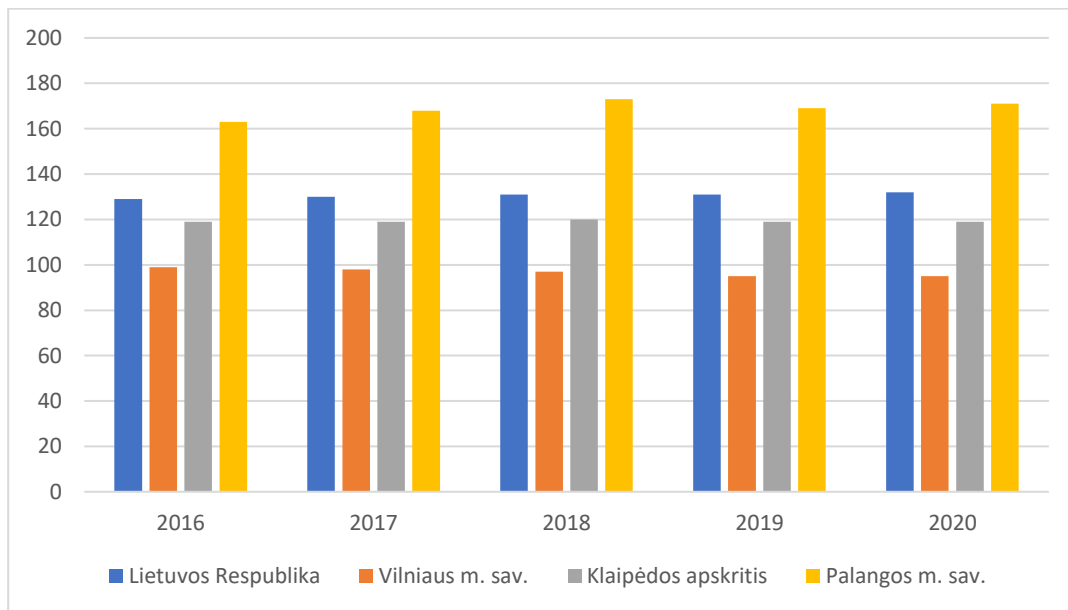
¹² Išlaikomo amžiaus vaikų koeficientas – vaikų iki 14 metų amžiaus skaičius, tenkantis šimtui 14–64 metų amžiaus gyventojų. Išlaikomo amžiaus pagyvenusių žmonių koeficientas – pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui 14–64 metų amžiaus gyventojų.

Pav. 9-5 Išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas metų pradžioje Lietuvoje (kairėje) ir Palangoje (dešinėje), 2010-2020, metai

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Demografinės senatvės koeficiento (> 60 metų žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų) svyravimai Vilniaus miesto savivaldybėje yra panašūs į analogiško koeficiento svyravimus Lietuvos mastu, tuo tarpu Palangos miesto savivaldybėje šis koeficientas ženkliai viršija tiek šalies, tiek sostinės, tiek Klaipėdos apskrities lygį - žr. toliau pateikiamą paveikslą.

Pav. 9-6 Demografinės senatvės koeficientas metų pradžioje, Vilniuje ir Lietuvoje

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Sparčiai senstant visuomenei bei ilgėjant gyvenimo trukmei, vienas iš esminių iššūkių, su kuriuo susiduriama - užtikrinti produktyvios visuomenės narių sveiką nepriklausomą senėjimą, siekiant sumažinti neigiamą sveikatos sutrikimų poveikį gyvenimo kokybei, savarankiškumui ir darbingumui, užkirsti kelią socialinės atskirties ir skurdo rizikai.

Apibendrinant gautus duomenis galima pastebėti, jog bendra situacija Lietuvos Respublikoje, apimanti socialines paslaugas, yra stabili - nors ir vyksta gyventojų senėjimas, nemažai gyventojų nustatoma negalia, tačiau ženkliai plečiasi paslaugų pasiūla ir vis daugiau gyventojų sulaukia konkrečios pagalbos (ypač patiriančios riziką šeimos, neįgalieji ir kt.). Savo ruožtu atitinkamos institucijos, įstaigos ir savivaldybių administracijos turi nuolat plėsti, tobulinti, užtikrinti socialinių paslaugų kokybę, integruoti su kitų sričių paslaugomis, vykdyti prevenciją ir pan.

9.2.3. STOVYKLOS VAIKAMS IR JAUNIMUI

1989 m. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja vieningai priėmė Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją, kur vaiko gerovė yra suprantama kaip sąlygų vaikui gyventi visavertį gyvenimą sudarymas, jo teisė į apsaugą, aprūpinimą ir dalyvavimą visuomenės gyvenime garantavimas. Lietuva, 1995 metais ratifikavusi Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją, įsipareigojo kiekvienam vaikui garantuoti tokią apsaugą ir paramą, kuri kuo labiau atitiktų jo interesus ir teisių įgyvendinimą. Vaiko teisę į poilsį ir laisvalaikį, atitinkantį jo amžių, sveikatą ir poreikius, reglamentuoja ir Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, kuris taip pat nustato, kad valstybės ir vietos savivaldos institucijos steigia ir remia vaikų sporto, kūrybos, laisvalaikio stovyklas, šeimos poilsio namus ir sanatorijas.

Valstybinėje švietimo 2013-2022 metų strategijoje pabrėžiama, kad „vien formalioju ugdymo turiniu nesuteikiama pakankamai galimybių saviraiškai realizuoti, charakteriui ir tapatybei sukurti, tautinei savimonei rasti, kultūros kūrėjo vaidmeniui įsisąmoninti, kūrybos laisvei ir kūrybingumui skleisti“. Vaiko socializacijos procesas, prasidedantis vaikystėje, kai išmokdamas visuomenės normas, dėsnius ir gyvenseną jis tampa visuomenės nariu, yra labai svarbus. Nuo vaiko socializacijos proceso neatsiejama yra vaikų edukacija vasarą, kuri atveria didžiules galimybes vaikų ir jaunimo vertybiniam ugdymui, be to, kaip rodo užsienio mokslininkų tyrimai, gerina ir mokinių pasiekimus.

Nuo 1997 m. Lietuvoje vaikų vasaros stovyklos buvo finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis, nuo 2010 metų papildomai finansuojamos ir Europos Sąjungos fondo lėšomis, o nuo 2014 m. finansavimą atnaujino ir Švietimo ir mokslo ministerija. Savivaldybės finansuoja vaikų vasaros stovyklas, kurios paprastai yra inicijuojamos ir organizuojamos

mokyklų, vaikų ir jaunimo klubų, centrų, bibliotekų, kultūros centrų, muziejų, policijos, nevyriausybinų organizacijų, bendruomenių ar privataus sektoriaus.

Vaikystė - vienas gražiausių žmogaus gyvenimo laikotarpių, kupinas ieškojimų ir atradimų. Tai metas, kai formuojasi vaiko charakterio bruožai ir jo vertybių skalė, įgaunama pirmoji gyvenimiška patirtis. Kartu tai laikas, kai vaikas ypač jautriai reaguoja į patiriamas nesėkmes, aplinkinių žmonių santykius ir jų nuotaiką, į socialinės aplinkos įtaką. Todėl visiems vaikams reikia dėmesio ir saugios aplinkos ištikus metus.

Apie 70 proc. mokymosi ir gyvenimo laiko vaikas ir jaunuolis praleidžia neorganizuoto ugdymosi sąlygomis, pavyzdžiui, šeimoje, bendraamžių grupėje, jaunimo ir vaikų laisvalaikio grupėse. Apie 30 proc. viso ugdymosi laiko užima formalusis ugdymas. Neformalusis vaikų švietimas kompensuoja svarbią praktinę patirtį, kurios stinga mokantis tik pagal formaliojo švietimo programas. Bendraamžiai ir įvairios bendraamžių organizacijos yra vieni iš svarbiausių aplinkos veiksnių, lemiančių vaikų ir jaunimo pozityvią socializaciją. Vaikų laisvalaikis, per kurį jie gali skirti intelektualines ir dvasines savo jėgas laisvai pasirenkamai veiklai, padeda jiems atgauti ir ugdyti jėgas, užmegzti ir palaikyti santykius su bendraamžiais, užsiimti prasminga veikla.

Didžiausią vaikų laisvalaikio dalį sudaro vasaros atostogos, kurios Lietuvoje bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams trunka gana ilgai - daugiau nei du mėnesius. Vaiko vasaros atostogos labai svarbios, nes jų metu vaikas gali skirti laiką poilsiui, savišvietai, rekreacijai, sveikatinimuisi ir kt. Vasaros atostogos keičia vaikų gyvenimo ritmą, kurį lemia namų, regiono, bendruomenės aplinka, viešai prieinamos draugiškos vaikui ir šeimai aplinkos, laisvalaikio tradicijos. Poilsis vaiko raidai yra toks pat svarbus kaip ir pagrindiniai maisto, būsto, sveikatos priežiūros ir lavinimosi poreikiai. Tinkamai nepailsėję ir pervargę vaikai nesugeba mokytis ir yra mažiau atsparūs ligoms.

Vyrauja nuomonė, kad vasaros atostogos skirtos tik poilsiui. Tačiau vaiko prigimtinis poreikis ugdymuisi „nepripažįsta“ pertraukų - vaiko pažintiniai poreikiai ir komunikaciniai interesai ir atostogų metu turi likti aktyvūs. Todėl kokybiškos neformaliojo švietimo programos sudaro sąlygas mokiniams tęsti ugdymąsi vasarą, bet be vadovėlių, sąsiuvinų ir tradicinių mokymosi metodų. O vasaros programos, kurios vykdomos ne mokyklos patalpose, vaikams yra patrauklesnės dėl pakitusios aplinkos, veiklos pobūdžio, kad nėra mokyklinės rutinos.

Vasaros edukacijos programos paprastai įgyvendinamos įvairiose vasaros stovyklose. Joms neformaliojo vaikų švietimo srityje tenka svarbus vaidmuo. Vasaros stovyklų tikslas - sudaryti sąlygas vaikams per vasaros atostogas ne tik turiningai pailsėti, bet ir skatinti

pažinimo, lavinimosi, saviraiškos poreikius, plėtoti gebėjimus ir patirtį, saugoti ir stiprinti sveikatą. Jose įgyvendinamos įvairios programos, projektai, taikant neformaliojo ugdymo metodus, sukuriant aplinką, skatinančią vaikų saviraišką. Bendrojo ugdymo mokyklose pagrindinė ugdymo forma yra pamoka, o vasaros stovyklose programos pasižymi savitais bruožais, įvairiomis ugdymo formomis:

- neformaliojo ugdymo metodai ir veikla ugdo vaikų atsakomybę ir solidarumą, atjautą ir pasitikėjimą savimi, bendravimo įgūdžius ir mokėjimą komunikuoti, reikšti savo nuomonę ir idėjas;
- vasaros stovyklose aplinka laisvesnė, emociškai palankesnė, pritaikyta neformaliai veiklai, neįtamas tradicinis mokinio ir mokytojo santykis;
- vasaros stovyklose vaikai jaučiasi laisvesni ir atsipalaidavę, tokioje aplinkoje jie gali elgtis natūraliai;
- gamtinė aplinka leidžia jiems drąsiau improvizuoti, aktyviau dalyvauti sportinėse, kūrybinėse ir kitose veiklose;
- žaidimuose ir taikant kitus ugdymo metodus dažnai sukuriamos vaidmeninės (vaidybinės) situacijos, kuriose vaikai patiria įvairių išbandymų. Tokie metodai leidžia ugdyti vaikų kritinį mąstymą ir savimonę, charakterio savybes.

Vasaros stovyklos - palanki vieta ir laikas tikslingai vaikų edukacijai. Vaikų vasaros edukacija - prasmingo laisvalaikio organizavimas vasarą mokyklinio amžiaus vaikams. Vasara - tai metas, kai ugdymo procesas mokykloje nevyksta, tačiau mokytojai tikisi, kad per mokslo metus vaikų įgytos vertybinės nuostatos per vasarą bus pastiprintos, kad aplinka ir kiti veiksniai bus palankūs jo ugdymuisi. Vaikų atostogų metu ir ugdytojai gali skirti daugiau laiko kūrybai, nes per socialinę partnerystę ir edukacines inovacijas, kuriant ir įgyvendinant įvairių kryptių edukacines programas jie turi puikią galimybę ugdyti įvairiapuses vaikų kompetencijas.

Užsienio šalyse (ypač JAV) pastaruoju metu vaikų laisvalaikis yra apibūdinamas kaip nauja socialinė edukacinė problema. Tyrėjai vaikų laisvalaikį vertina kaip naują galimybę jų kūrybingumui, verslumui, savarankiškumui ugdyti, saviraiškai ir vaikų identitetui atskleisti, nes ugdytojai vasarą gali įgyvendinti daugiau edukacinių naujovių todėl, kad yra mažiau saistomi tikslinių ugdymo programų ir kitų norminių dokumentų. Vasaros laiką galima įsivaizduoti kaip progą mokytojams išbandyti naujas metodikas, perteikti informaciją ir kito amžiaus vaikams, patiems įgyti naujų įgūdžių, tapti patarėjais kolegoms.

Paminėtini ir kiti reikšmingi vaikų edukacijos vasaros laikotarpiu aspektai. Lietuvos mokinių gyvensenos ir sveikatos tyrimo 2019 metų rezultatai atskleidė, kad kasdienis fizinis aktyvumas išlieka stabiliai prastas ir 2018 m., kadangi kasdiene fizine veikla, trunkančia bent 60 minučių, užsiima tik kas šeštas Lietuvos moksleivis (18 proc.). Blogesnė situacija stebima tarp Lietuvos mergaičių (16 proc.) nei berniukų (21 proc.). Remiantis šeimos socialine-ekonominė padėtimi nustatyta, kad kasdienis fizinis aktyvumas yra stipriau išreikštas tarp moksleivių iš labiau pasiturinčių šeimų. 2018 m. intensyviu fiziniu aktyvumu užsiima panašus moksleivių skaičius (66 proc.) kaip ir 2014 m. (70 proc.). Vertinant intensyvų fizinį aktyvumą pagal lytį pastebima, kad mergaitėms jis būdingas mažiau nei berniukams (atitinkamai, 62 ir 71 proc.). Tarptautiniais tyrimais įrodyta, kad sportuojantys mokiniai geriau mokosi, pasižymi aukštesne saviverte, rečiau turi žalingų įpročių. Deja, per didelis mokymosi krūvis, pasyvių laisvalaikio formų įsigalėjimas, sporto būrelių, žaidimų aikštelių ir kitų galimybių stoka riboja mokinių aktyvumą. Visoms vasaros stovykloms būdinga tai, kad jose mokiniams sudarytos sąlygos aktyviai veiklai: mankštintis, sportuoti, judėti.

Kitas reikšmingas aspektas - socialinis, kuris susijęs su socialiai remtinų vaikų galimybėmis. Lietuvoje socialiai remtini vaikai, nemokamai maitinami bendrojo ugdymo mokykloje, dienos stovyklose taip pat gauna maitinimą. Kitose stovyklose nemokamas maitinimas vaikams neteikiamas. Dalis vasaros stovyklų kainos šių šeimų vaikams yra sumokama įvairių fondų lėšomis ar biudžeto lėšomis.

Stovyklos ir jose įgyvendinamos programos gali būti įvairių krypčių: kūrybinės, lyderių, meno, pilietinio ir tautinio ugdymo, kraštotyros, sporto, kalbų mokymo, konfesinės, sveikatingumo ir kt. Stovyklų įvairovė Lietuvoje galėtų būti didesnė, pvz., pastebima, kad trūksta amatų stovyklų, o dienos stovyklos mokyklose labiau orientuotos į pradinių klasių mokinius.

Pastaruoju metu daugėja stovyklų vaikams ir jaunimui užsienyje (pavyzdžiui, kalbų stovyklos) pasiūla, tačiau jos yra nepigios, todėl ne visoms šeimoms yra prieinamos.

Vaikų vasaros stovyklos gali būti:

- stacionarios (specialiai pastatytose ir įrengtose patalpose, kur teikiamos maitinimo ir nakvynės paslaugos) - labiausiai aktualu poilsio namų „Auska“ atveju;
- dieninės (vaikų programų organizavimas švietimui pritaikytose patalpose, nesuteikiant nakvynės paslaugų);
- turistinės (arba keliavimo, kai keičiama nakvynės vieta).

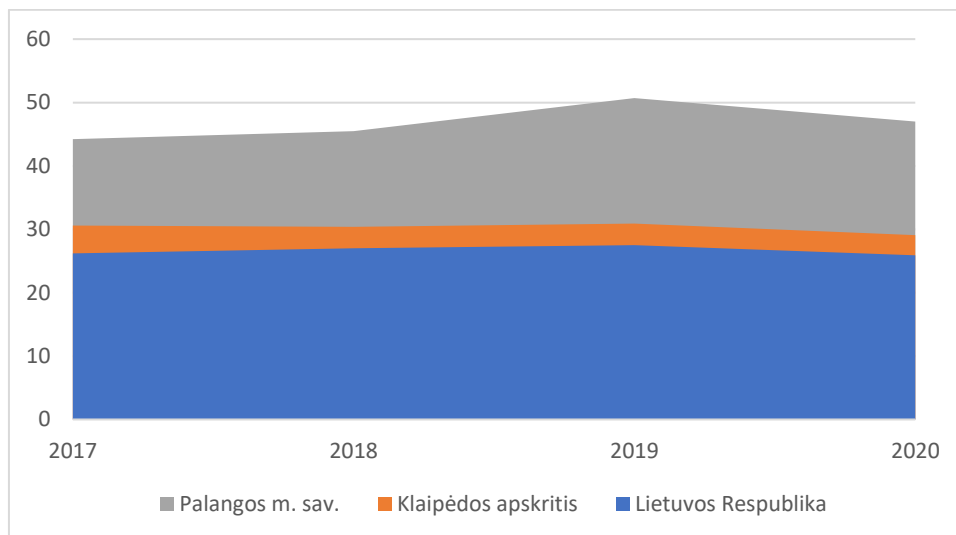
Paprastai stovyklos vienos pamainos trukmė - 7-14 kalendorinių dienų, dažniausiai - 10 dienų.

Kalbant apie vaikų vasaros atostogas, svarbu paminėti ir kitas vaikų laisvalaikio įvairių krypčių veiklos galimybes - tai vaikų žaidimo aikštelės ir kitos jų sportui bei laisvalaikiui pritaikytos viešosios erdvės, institucijos ar objektai (pvz., „Auska“). Jų atvirumas, edukacinis pritaikymas vaikams ir šeimoms vasaros ir kitų atostogų metu taip pat sudaro galimybes vaikams turiningai leisti laisvalaikį, o šeimoms būti ramioms dėl vaikų saugumo.

Remiantis įgyvendintų analogiškų projektų (stovyklų organizavimo) vertinimų analize apie stovyklų poveikį jų dalyviams, stovyklų organizatoriai savo ataskaitose pabrėžė patobulintus vaikų emocinius ir socialinius įgūdžius: viešojo kalbėjimo, nuomonės reiškimo ir išsakymo, kito išklauso, bendravimo ir bendradarbiavimo. Tėvai labiausiai džiaugėsi, kad jų vaikai tapo savarankiškesni, tolerantiškesni kitam ir kitokiam, įgijo daugiau pasitikėjimo savimi, geriau suvokė ir pajuto bendruomeniškumą, dėmesingumą šalia esančiam, tapo drąsesni, nugalėjo scenos baimę, susirado draugų. Tėvai taip pat džiaugėsi, kad vaikai „pailsėjo nuo kompiuterio“, stiprino sveikatą, grūdinosi.

Vertinant stovyklų teigiamybes ir tobulintinas sritis tėvų ir vadovų nuomonės nelabai skyrėsi. Tėvai anketose dažniausiai gyrė vadovų kompetenciją, santykius su vaikais, vaikų užimtumą, stovyklos poveikį vaikams, stovyklos aplinką, maistą ir kt. Vadovai kaip teigiamus ypatumus pabrėžė programų turinio įvairovę, stiprią vadovų komandą ir programų poveikį vaikams. Nagrinėjant stovyklų ataskaitas pastebėta, kad ne visose stovyklose vienodai suprantamas įgūdžių ir kompetencijų vertinimas.

Kalbant apie faktinę situaciją Lietuvoje reikėtų pažymėti, kad neformaliame ugdyme dalyvaujančių mokinių dalis Palangoje itin išsiskiria lyginant tiek su Klaipėdos apskritimi, tiek su bendra situacija Lietuvoje - žr. paveikslą žemiau. Iš to, kad apie 50 proc. visų Palangos miesto savivaldybės mokinių dalyvauja neformaliajame švietime galima daryti prielaidą, kad Palangoje yra didelis tokių (neformaliojo švietimo) įstaigų ir veiklų poreikis.

Pav. 9-7 Neformaliame ugdyme dalyvaujančių mokinių dalis, proc.

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

9.2.4. KULTŪROS RENGINIAI

Kultūros reiškiniuose aktyviai dalyvaujantys asmenys pasižymi stipresniu subjektyviu gerovės jausmu, ugdo savo gebėjimus ir turtina asmenybę. Kultūra patiriama drauge su kitais, dažnai - turiningai leidžiant laiką kartu su kitais visuomenės nariais. Todėl kultūriniai reiškiniai suteikia galimybes ne tik pažinti save, tačiau taip pat suprasti ir kritiškai vertinti socialinius pokyčius. Aktyviai kultūrinėse veiklose dalyvaujantys asmenys taip pat aktyviau dalyvauja visuomeniniame gyvenime. Dalyvavimas kultūrinėse veiklose teikia ne tik asmeninę, bet ir visuomeninę naudą. Kultūrinėmis patirtimis kuriamos reikšmių ir vertybių sistemos, kurios yra visuomenės grupių solidarumo, bendro veikimo pagrindas. Jomis kuriami ir permąstomi kolektyviniai tapatumai, stiprinamas visuomenės socialinis kapitalas. Ypatingą socialinę funkciją ir ekonominę vertę turi tinkamai išsaugotas ir įveiklintas paveldas. Jis padeda išsaugoti istorinę atmintį, suvokti savo šalies daugiakultūros tradicijas bei šalies vietą Europos ir pasaulio istorijoje. Visuomenės dalyvavimas tokiose kultūrinėse veiklose skatina toleranciją, tapatinimąsi su europinėmis vertybėmis. Dalyvavimas kūrybinėje ir kultūrinėje veikloje yra demokratiją stiprinanti žmonių dalyvavimo viešojoje erdvėje ir visuomeniniame gyvenime forma.

Tarp Lietuvoje taikomų kultūros politikos priemonių nėra priemonių, turinčių žymią įtaką kultūros paslaugų kokybei ir prieinamumui regionuose. Nors kultūros politikos formavimas ir įgyvendinimas kol kas nėra iki galo atskirti, šiuo metu jau yra sustiprintos prielaidos subalansuotai kultūros politikai. Nors Lietuvos kultūros politikoje yra įvardinta tolygaus žmonių dalyvavimo kultūroje svarba, tačiau per pastarąjį dešimtmetį sisteminės

problemas sprendžiančių regioninės kultūros politikos priemonių Lietuvoje nebuvo taikoma. Dėl šios priežasties Lietuvoje išlieka dideli kokybiškų kultūros paslaugų prieinamumo skirtumai skirtingose vietovėse. Finansuodama pavaldžių kultūros ir meno įstaigų tinklą, kuris nėra geografiškai tolygus, centrinė valdžia tokius kokybiškų kultūros paslaugų netolygumus dar labiau didina.

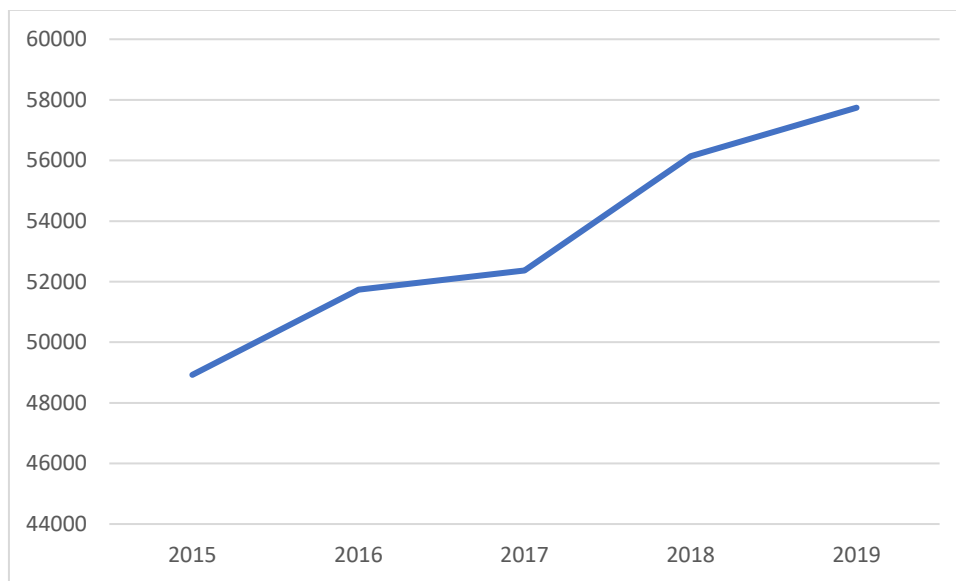
Norint išspręsti sisteminės kultūros lauko problemas, kultūros politika turi būti įgyvendinama regioniniu lygmeniu, turi būti derinami centrinės valdžios ir miestų savivaldos veiksmai teikiant kultūrinės paslaugas. Per pastarąjį dešimtmetį mažesnių vietovių savivaldybės, siekdamos didinti vietos patrauklumą, aktyviau investuoja į vietos kultūros paslaugas. Prie tokių pastangų prisidėjo ir galimybės plėtoti vietos lygmens kultūrinę infrastruktūrą pasitelkiant ES struktūrinių fondų lėšas, augo kultūros centrų darbuotojų skaičius. Mažesnių vietovių savivaldybės kultūros paslaugoms skiria vidutiniškai apie 67 Eur vienam gyventojui. Tačiau tokiose savivaldybėse, tame tarpe ir Palangoje, kultūros paslaugas plėtoti trukdo mažėjantis gyventojų skaičius, taip pat kvalifikuotų kultūros specialistų, kurie galėtų vystyti didelės įvairovės kokybiškas kultūrinės paslaugas, stoka. Tokioms vietovėms, kaip Palanga, kurios paprastai pasižymi ir mažesnėmis gyventojų ekonominėmis galimybėmis, sunku pritraukti kokybišką kultūrinį turinį. Žiūrint apibendrintai, Lietuvoje vietos valdžia sąlyginai mažai finansuoja kultūros paslaugų teikimą, taip pat egzistuoja ryškūs paslaugų finansavimo skirtumai tarp skirtingų savivaldybių.

Lietuvoje stebimi dideli kultūrinio turinio naudojimo skirtumai skirtingose vietovėse ir tarp skirtingų socialinių grupių. Aukštos kokybės meninis turinys nėra vienodai prieinamas. Nėra tiesiogiai kultūros turinio judumą skatinančių priemonių. Dotuodama kultūrinės paslaugas centrinė valdžia neatsižvelgia į skirtingų vietovių auditorijų ekonominį pajėgumą. Mažesnėse vietovėse lygiavertės kultūrinės paslaugas įmanoma plėtoti tik pritraukiant kultūrinį turinį iš didžiųjų miestų, tačiau tam ne visur pritaikyta infrastruktūra.

Meno sritys labai skiriasi tuo, kaip jose įgyvendinamos ir skatinamos kūrybos, gamybos ir sklaidos funkcijos. Tačiau šiuo metu nėra vertinama, kaip plėtojasi skirtingų meno sričių laukas, kokie yra talentų ugdymo poreikiai, kokia pagalba reikalinga įgyvendinant skirtingas funkcijas. Valstybės intervencijos į meno sritis nėra iki galo pritaikomos prie skirtingų sričių poreikių. Meno lauko plėtrai taip pat būtina kokybišką meno procesų refleksiją atliekanti meno kritika, kuri pristato ir aiškina visuomenei šiuolaikinius meno procesus. Šiuo metu šios visuomeninės funkcijos Lietuvoje nėra tinkamai skatinamos ir kokybiškai atliekamos. Kokybiškai skatinamų meno sričių talentai aktyviai dalyvauja tarptautiniuose meno raidos procesuose. Tarptautinėje erdvėje aktyvūs Lietuvos

menininkai kuria tarpkultūrinius ryšius, prisideda prie Lietuvos vardo garsinimo. Toks meno profesionalų tarptautinis dalyvavimas visų pirma padeda plėtoti meno reiškinių kokybę Lietuvoje.

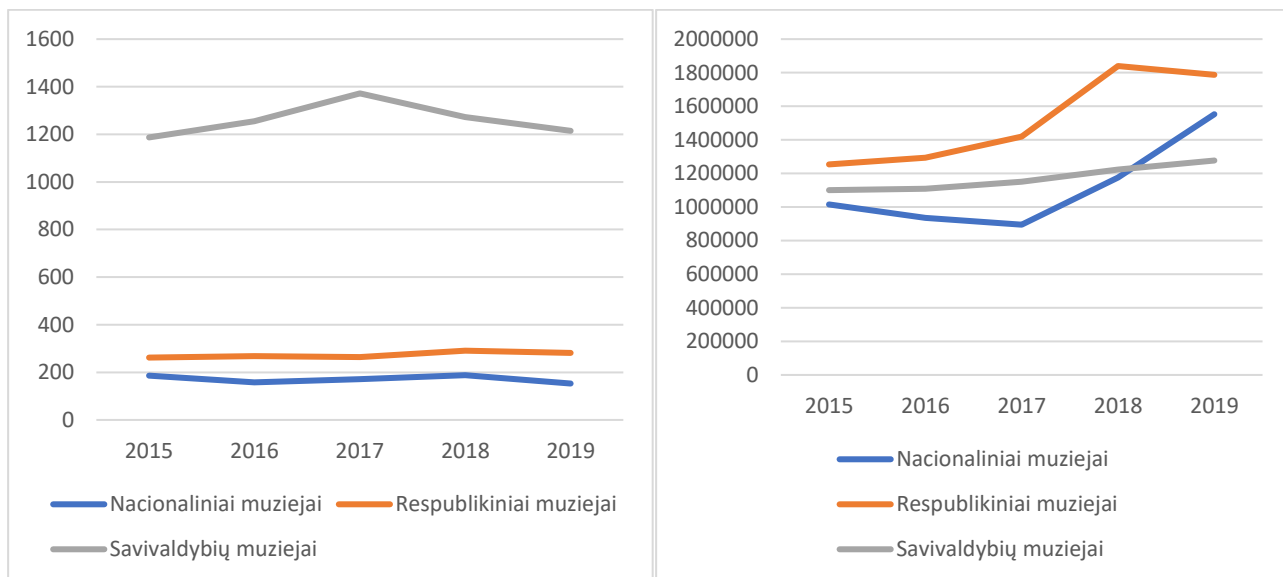
Nepaisant aukščiau įvardintų iššūkių, kalbant konkrečiai apie kultūros renginių tendencijas, galima pastebėti augantį žmonių susidomėjimą kultūros renginiais - žr. paveikslą žemiau. Nors LR Stat Gov neteikia duomenų pagal savivaldybes, vis dėlto tai atspindi kultūros renginių Lietuvoje paklausos augimo tendenciją.

Pav. 9-8 Kultūros centruose surengta koncertų ir kitų kultūros renginių

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

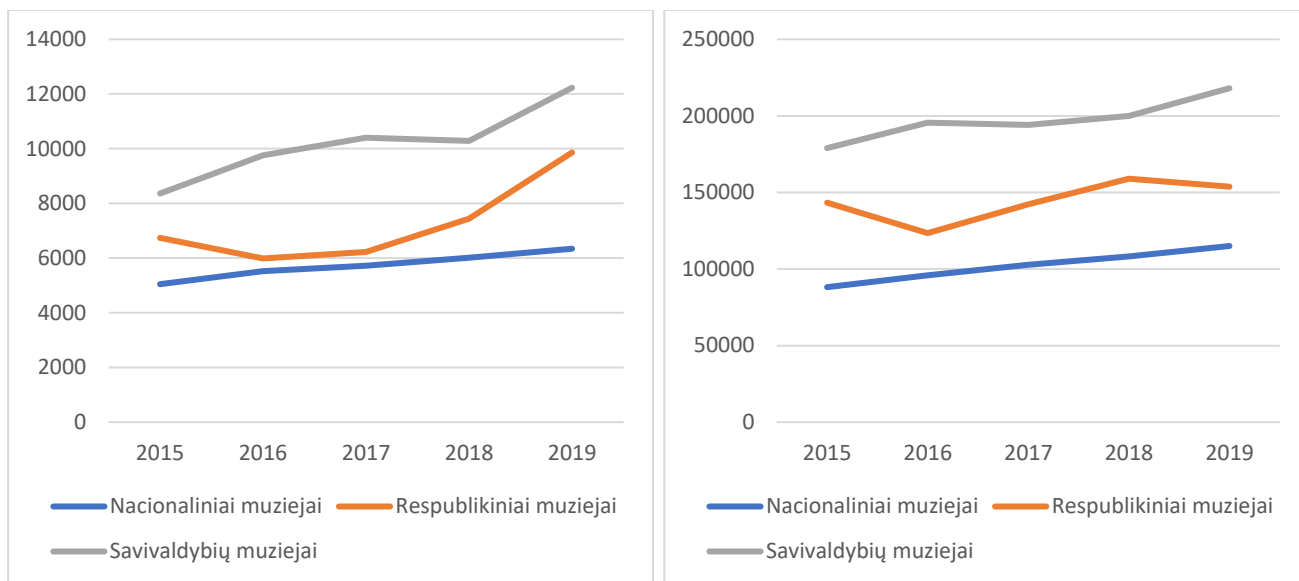
Tokią tendenciją patvirtina ir muziejų veikla - jeigu parodų skaičius muziejuose per paskutinius penkis (tikslumo dėlei 2020-tieji neįtraukti dėl su pandemija susijusių apribojimų) metus buvo daugmaž vienodas, tai lankytojų skaičius juose augo - žr. toliau pateikiamus paveikslus.

Pav. 9-9 Surengta muziejaus parodų (kairėje) ir lankytojų skaičius (dešinėje)

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR Kultūros ministerijos duomenimis

Tą taip pat patvirtina ir muziejų edukacinė veikla - per paskutinius penkis metus augo tiek edukacinių užsiėmimų skaičius, tiek dalyvių skaičius juose, žr. toliau pateikiamus paveikslus.

Pav. 9-10 Surengtų edukacinių užsiėmimų skaičius (kairėje) ir dalyvių edukaciniuose užsiėmimuose skaičius (dešinėje)

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR Kultūros ministerijos duomenimis

Todėl apibendrinant galima drąsiai teigti, kad kultūros renginių veiklos paklausa Lietuvoje yra auganti ir tokia bus ir ateityje.

9.3. PASIŪLOS ANALIZĖ

9.3.1. TURIZMAS

Turizmo situacijos regione analizei atlikti teritorijos yra pasirinktos atsižvelgiant į tikėtiną „Auskos“ specifiką bei galimą konkurenciją su kitais regione esančiais kurortais. „Auska“ yra šalia Baltijos jūros, todėl šiuo aspektu būtina išnagrinėti šalia jūros esančius kurortus ar poilsio vietas Lietuvoje bei kaimyninėse šalyse.

Turizmo situacija yra vertinta šiose vietovėse:

- Palangoje;
- Druskininkuose;
- Birštone;
- Jūrmaloje (Latvijoje);
- Lenkijos Pamaro vaivadijos kurortinėse vietovėse.

Analizė atlikta laikantis šių principų:

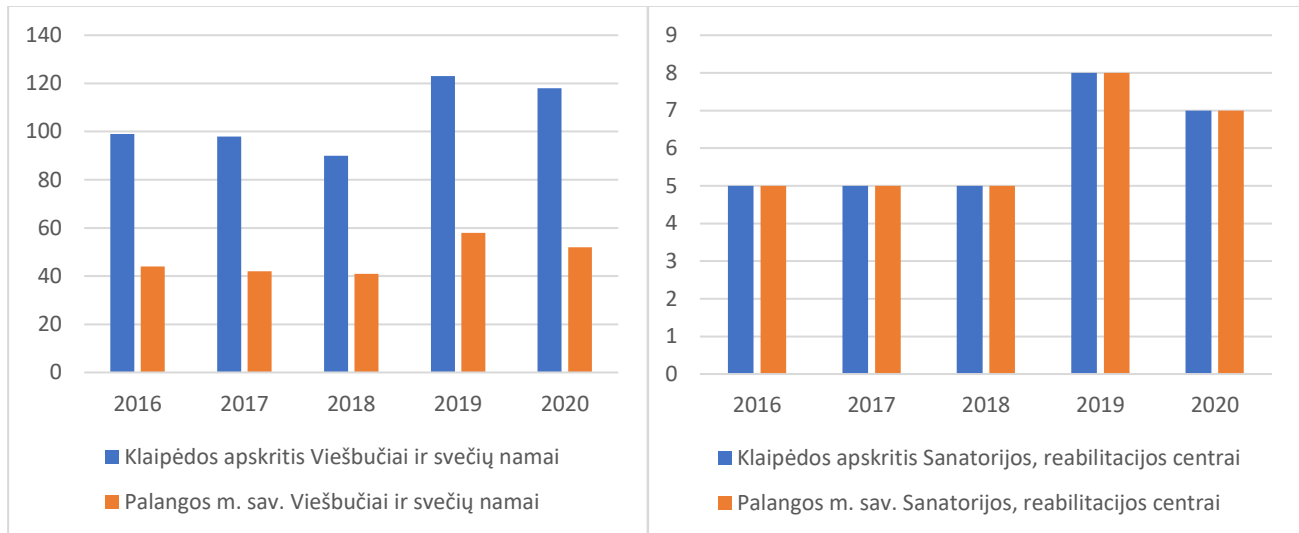
Fizinė aplinka: vertinami paslaugų teikėjai ir gyvenvietės išskirtose teritorijose, t. y. objektai, kurių vystymas turėtų didžiausią įtaką „Auskos“ veiklai. Pastebėtina ir tai, kad Latvijos nagrinėjamos gyvenvietės yra kurorto teritorijos ribose, todėl privačių paslaugų teikimą papildo aplinka - jūra su paplūdimiais, pasivaikščiojimais ir kelionės dviračiais po miško teritoriją, ekskursijų organizavimas. Kartu naudojama viešoji miesto infrastruktūra bei kiti privatūs tiekėjai: lankytinos vietos, poilsio infrastruktūra (dviračių ir pasivaikščiojimo takai, atokvėpio aikštelės, pavėsinės, viešieji paplūdimiai ir t. t.), kavinės, parduotuvių tinklai, specializuotos ir suvenyrų parduotuvės, pramogų organizavimas bei kt.

Medicininė aplinka: analizuojamos paslaugos, susijusios su gydymu, reabilitacija, sveikatinimu ir pan., t. y. reabilitacijos, medicinos, fizinės medicinos centrai, sanatorijos, gydyklos ir pan. Analizė parodė, kad nagrinėjamose teritorijose didžiausias dėmesys nukreiptas į šių ligų gydymą/ reabilitaciją/ sveikatinimą: širdies ir kraujagyslių, nervų sistemų, judamojo-atramos aparato, virškinimo, kvėpavimo, endokrininės ir medžiagų apykaitos sistemų, stomatologiniai, ginekologiniai susirgimai ir vyrų lytinės funkcijos sutrikimai.

Turizmo pasiūlos aspektas: tik nedidelė paslaugų teikėjų dalis sudaro ir įgyvendina gydymo ir reabilitacijos programas atskiroms vartotojų grupėms: vaikams, senjorams, šeimoms su mažais vaikais. Maža pasiūla pasižymi ir ortopedijos, profesinių ligų profilaktika,

gydymas ir rehabilitacija. Tuo tarpu beveik visi paslaugų teikėjai organizuoja sveikatinimo, sveikatingumo ir įvairias trumpas programas (SPA, masažų kursas, treniruočių su asmeniniu treneriu ir mitybos specialistu ciklą ir pan.).

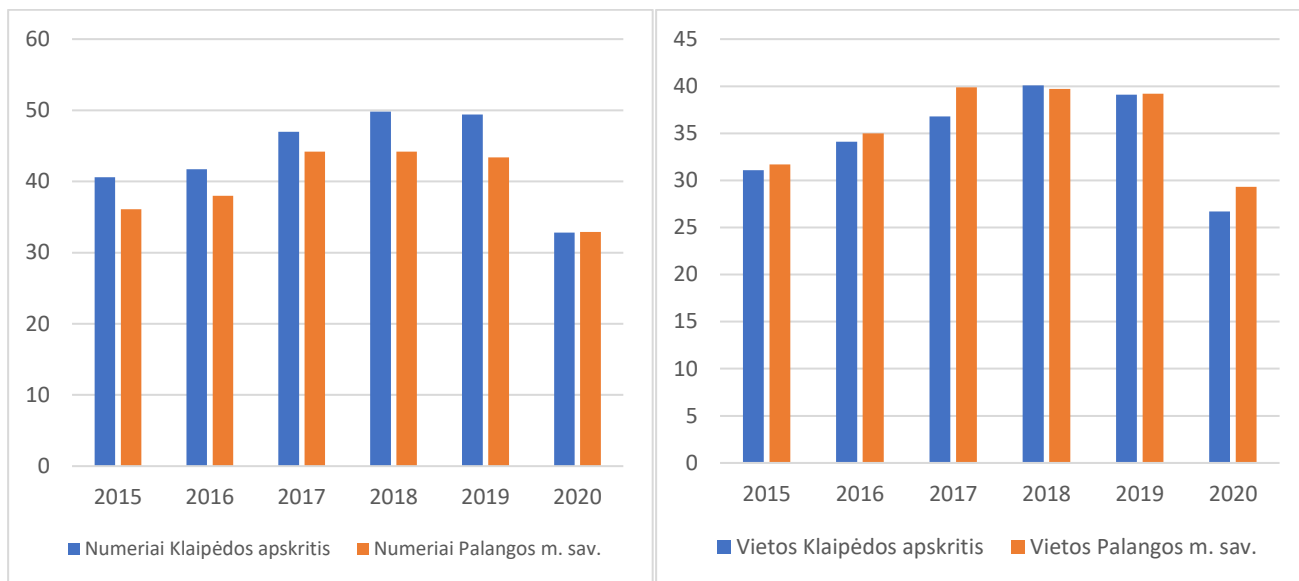
Remiantis LR Statistikos departamento duomenimis, Palangos miesto savivaldybėje yra įsikūrę praktiškai pusė Klaipėdos apskrities viešbučių ir svečių namų, o sanatorijos bei reabilitacijos centrai akivaizdžiai dominuoja geografiniu aspektu - žr. paveikslą, pateikiamą toliau.

Pav. 9-11 Apgyvandinimo įstaigų skaičius Klaipėdos apskrityje bei Palangos miesto savivaldybėje, vnt.

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Kalbant apie šių įstaigų užimtumą, reikėtų pažymėti, kad nepaisant santykinai didelės įstaigų koncentracijos (2020 metų duomenimis, Palangos miesto savivaldybėje veikė 118 viešbučių ir svečių namų) bei, įvertinus Lietuvos klimatinės sąlygas (didžiausias tokių įstaigų užimtumas būna šiltuoju laikotarpiu), užimtumo rodikliai yra itin aukšti - žr. toliau pateikiamą paveikslą.

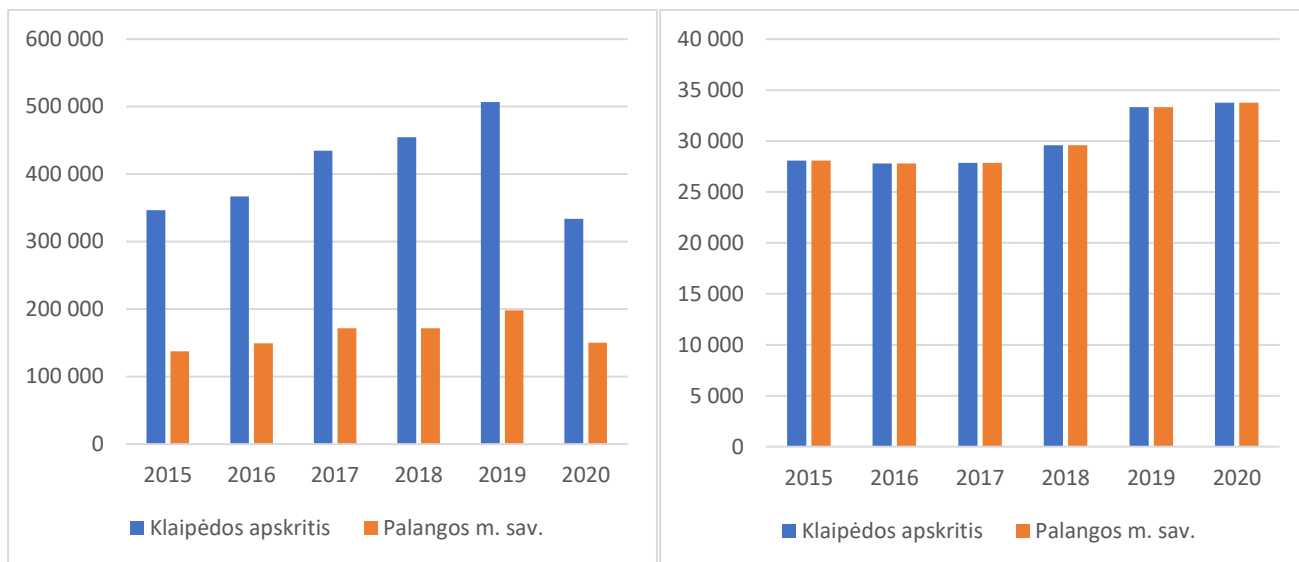

Pav. 9-12 Viešbučių ir motelių numerių ir vietų užimtumas Klaipėdos apskrityje bei Palangos miesto savivaldybėje, proc.

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Čia reikėtų pažymėti, kad numerių (kambarių) užimtumas suvokiamas kaip užimtų numerių (kambarių) ir visų apgyvendinimui paruoštų numerių (kambarių) skaičiaus santykis, išreikštas procentais, o vietų užimtumas - nakvynių skaičiaus ir visų apgyvendinimui paruoštų vietų skaičiaus santykis, išreikštas procentais.

Taigi, iš numerių ir vietų užimtumo eliminavus sezoniškumą (daroma prielaida, kad šiltasis laikotarpis trunka ne daugiau kaip keturis mėnesius), gaunama, kad Palangos viešbučių numerių užimtumas siekia iki 80 proc. pikiniu metu, o vietų - iki 75 proc. Tai leidžia daryti prielaidą, kad nepaisant didelės pasiūlos rinka nėra persotinta, priešingai - vietų poilsiui stinga.

Pav. 9-13 Turistų skaičius Klaipėdos apskrityje bei Palangos miesto savivaldybėje viešbučiuose ir svečių namuose (kairėje) bei sanatorijose ir reabilitacijos centruose, vnt.

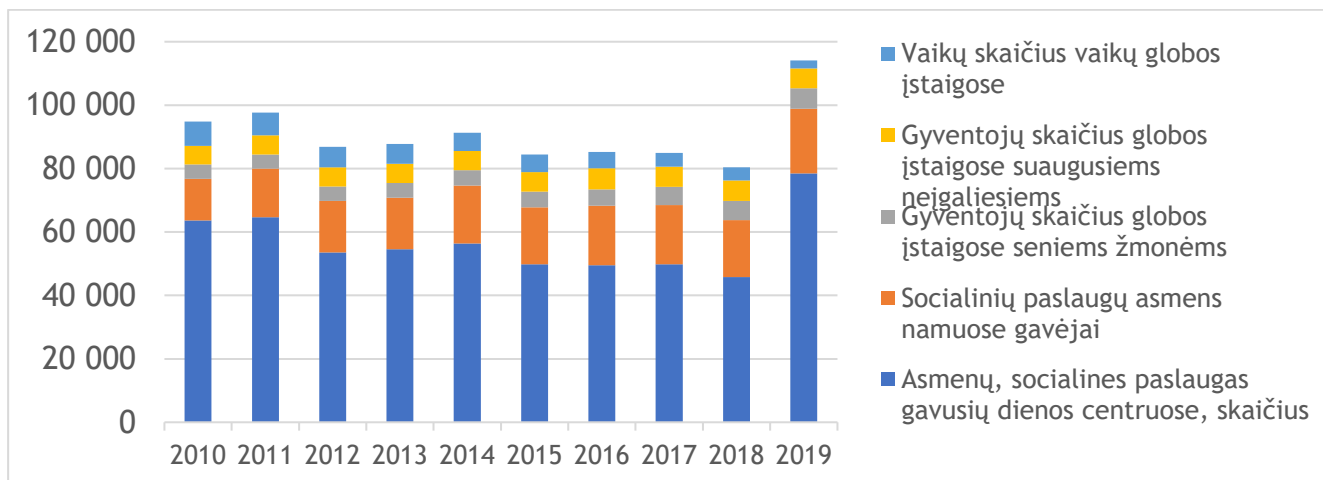
Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Kaip matoma iš aukščiau pateikto paveikslo, turistų skaičius Klaipėdos apskrityje ir Palangos mieste, apsistojuusių viešbučiuose bei svečių namuose nuo 2015 metų išaugo beveik dvigubai, o sanatorijose bei reabilitacijos centruose nekrito net pandemijos metu. Tai taip pat suponuoja didelį Palangos patrauklumą bei to nulemtą aukštą pasiūlą.

Sanatorijos teikia gana platų sveikatingumo paslaugų spektrą - mineralinio vandens, purvo, vaistažolių ir kitos vonios, fizioterapija, klasikiniai ir povandeniniai masažai, aerobika, fitnes. Taigi, sanatorijos teikia sveikatingumo paslaugas ir daugiau akcentuoja sveikatinimo veiklą, kai tuo tarpu užsienyje SPA apjungia ne tik sveikatos turizmą, bet sveikatingumo, grožio ir geros fizinės būklės programas, atsistatymą, atsinaujinimą ir atsipalaidavimą ir yra derinamas su „viskas įskaičiuota“ sistema, t.y. apgyvendinimu, maitinimu, pramogomis, sportu ir kitomis veiklomis, tenkina įnoringiausius individualių turistų, turizmo organizacijų bei agentūrų poreikius.

9.3.2. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS

Kalbant apie socialinių paslaugų pasiūlą, t.y. socialines paslaugas gavusių asmenų bei atskirose socialinės globos įstaigose gyvenančių gyventojų skaičių, pastebimos įvairiapusės tendencijos, tačiau nubrėžiančios aiškų socialinių paslaugų poreikį Lietuvoje, kuomet mažėjant gyventojui skaičiui, socialinėmis paslaugomis besinaudojančių asmenų skaičius išlieka toks pats (žr. paveikslą žemiau).

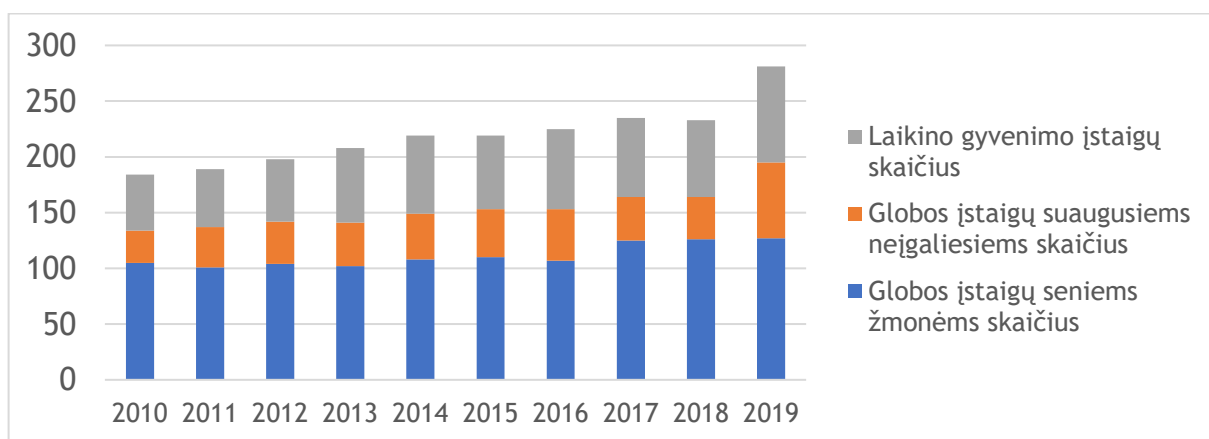

Pav. 9-14 Socialinių paslaugų gavėjų skaičiaus dinamika, 2010-2019

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Pažymėtina, kad LR Stat Gov yra pateikiami istoriniai duomenys tik už keletą iš 25 socialinių paslaugų, todėl apibendrinančių išvadų apie visų socialinių paslaugų situaciją Lietuvoje suformuluoti nėra galimybės. Pateikiamos išvalgos tik apie tas paslaugas, kurių istoriniai duomenys egzistuoja. Verta pastebėti, jog nors ir dalis rodiklių mažėja, tačiau mažėjimo tempai nepasiekia Lietuvoje esančių gyventojų skaičiaus mažėjimo tempų ir bendra tokio tipo paslaugų paklausos tendencija auga. Todėl galima daryti išvadą, jog didelę paklausą turi dienos centrai bei juose teikiamos paslaugos, kuriose vidutiniškai kasmet suteikiama paslaugų 50-65 tūkst. žmonių. Tuo tarpu žvelgiant į įstaigas, kuriose teikiamos ir apgyvendinimo paslaugos, didžiausia paklausa pastebima globos įstaigose suaugusiems, tarp kurių net 45 proc. sudaro įstaigos, skirtos senyvo amžiaus žmonėms.

Žemiau esančiame paveiksle pateikiama informacija apie šias paslaugas teikiančias socialines įstaigas Lietuvos Respublikoje.

Pav. 9-15 Socialines paslaugas su apgyvendinimu teikiančių įstaigų skaičius Lietuvoje, 2010-2019

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Šiuo metu Palangos miesto savivaldybėje socialinės paslaugos yra teikiamos šių socialinių grupių asmenims:

- asmenims (vaikams ir suaugusiems) su negalia;
- senyvo amžiaus asmenims ir jų šeimoms;
- be tėvų globos likusiems vaikams;
- asmenims ir šeimoms, patiriantiems socialinę riziką.

Palangos miesto savivaldybės teritorijoje socialinės paslaugos teikiamos dviejose socialinių paslaugų įstaigose ir viename ne socialines paslaugas teikiančioje įstaigos struktūriniame padalinyje, neturinčiame atskiro juridinio statuso, bet teikiančiame socialines paslaugas. Palangos miesto globos namai ir Palangos lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ vaikų socialinės globos skyrius yra priskiriami stacionarioms socialinių paslaugų įstaigoms.

Palangos miesto socialinių paslaugų centras - nestacionari socialinių paslaugų įstaiga. Šių įstaigų savininkas - Palangos miesto savivaldybė.

Palangos miesto globos namai (40 vietų) teikė ilgalaikės socialinės globos paslaugas pagyvenusiems ir neįgaliems asmenims, kurie dėl senatvės ar negalios negali savarankiškai gyventi savo namuose. 2019 metais Palangos miesto globos namuose apgyvendinti 8 nauji savivaldybės gyventojai, suteiktos ilgalaikės socialinės globos paslaugos 47 asmenims, kito pavaldumo įstaigose - 18 asmenų.

Palangos miesto savivaldybės administracija, vykdydama priemonę taip pat finansavo 12 Palangos miesto gyventojų, gavusių socialinę globą, paslaugas ne savivaldybės pavaldumo socialinės globos įstaigose.

Atsižvelgiant į sukauptą profesinę bei projektinę patirtį, siekiant gerinti paslaugų kokybę vadovaujantis EQUASS standartu, Palangos miesto savivaldybės socialinių paslaugų plėtros vizija formuluojama - užtikrinti, kad savivaldybės gyventojai, pagal jiems nustatytą socialinių paslaugų poreikį, gautų kokybiškas, individualius poreikius atitinkančias socialines paslaugas. Tam reikalinga:

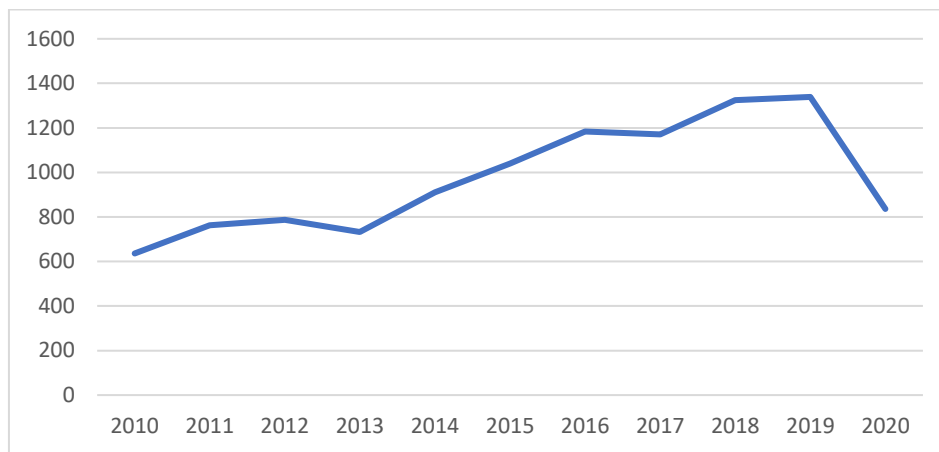
- Plėsti nestacionarias socialines paslaugas, derinant jas su kitomis bendruomenėje teikiamomis paslaugomis, teikti kompleksines paslaugas asmeniui, šeimai pagal įvertintus individualius asmens ir šeimos poreikius;
- Nuolat gerinti teikiamų paslaugų kokybę, atnaujinti socialinių paslaugų įstaigų materialinę bazę, suteikti galimybę personalui kelti kvalifikaciją;

- Skatinti socialinio sektoriaus subjektų (socialinių paslaugų, sveikatos priežiūros, mokymo, švietimo ir kt. įstaigų, nevyriausybinių organizacijų) bendradarbiavimą teikiant socialines paslaugas.

Visa tai būtų galima įgyvendinti organizuojant kompleksinių paslaugų teikimą (tiek ilgalaikių, tiek nestacionarių) „Auskoje“, objektą pritaikant pagal specialius poreikius.

9.3.3. STOVYKLOS VAIKAMS IR JAUNIMUI

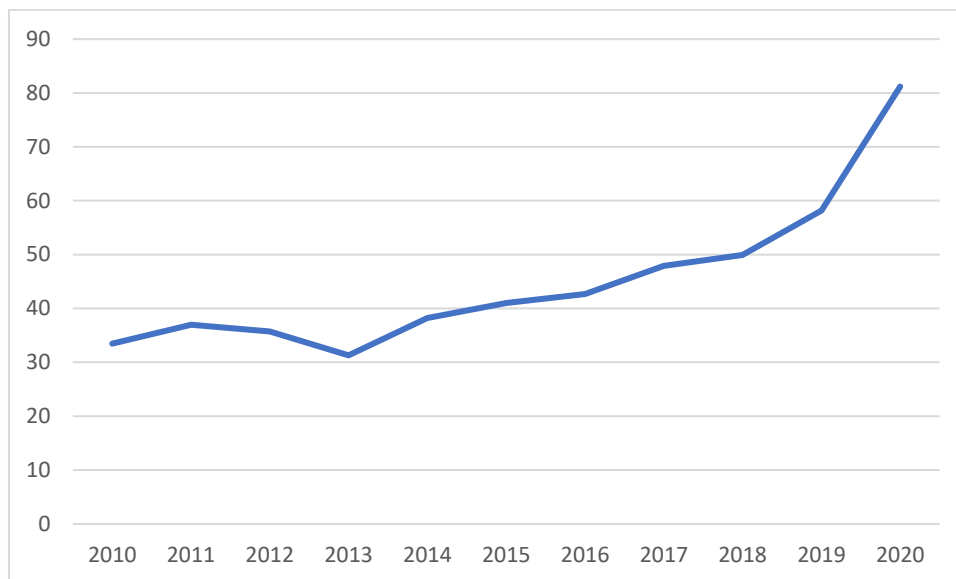
Kalbant konkrečiai apie vasaros stovyklas (LR Stat Gov neteikia duomenų pagal savivaldybes), yra aiški tokių stovyklų skaičiaus augimo tendencija (išskyrus 2020-tus metus, kurių skaičiaus kritimą nulėmė COVID-19) - žr. paveikslą žemiau. Iš to galima drąsiai teikti, kad stovyklų skaičius ateityje tik augs ir sieks ne mažiau kaip 1400 kasmet (pasibaigus pandemijai ir/arba panaikinus apribojimus dėl jos).

Pav. 9-16 Neformaliame ugdyme dalyvaujančių mokinių dalis, proc.

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Kalbant apie vaikų skaičių tokiose stovyklose pažymėtina, kad šis skaičius, kaip ir pačių stovyklų skaičius, nuolat augo po keletą tūkstančių vaikų kasmet - žr. paveikslą žemiau. Svarbus ir kitas pažymėtinas faktas, kad nors 2020-tais metais dėl pasaulinės pandemijos stovyklų skaičius sumažėjo apie 40 procentų lyginant su 2019-tais, vaikų skaičius jose išaugo 40 procentų. Tai (augimo tendencija ir pastarųjų metų situacija) leidžia daryti prielaidą apie itin didelę vasaros stovyklų paklausą. Apibendrinant galima konstatuoti, kad išskyrus paskutinius metus, vienoje stovykloje vidutiniškai dalyvavo 43 vaikai (2020-tais vidutiniškai 97 vaikai).

Pav. 9-17 Vaikų skaičius vasaros poilsio stovyklose, tūkst.

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR statistikos departamento duomenimis

Valstybiniam ir savivaldybių sektoriui netenkinant visų vaikų vasaros stovyklų poreikio, vis aktyviau į šią edukacijos sritį įsitraukia nevyriausybinės organizacijos ir privatus sektorius. Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro (LMNŠC) duomenimis vaikų vasaros poilsio paslaugas teikia virš 30 nevyriausybinų, viešųjų ar privačių organizacijų. Vasaros metu šiose stovyklose gali ilsėtis nuo 30 tūkst. iki 40 tūkst. vaikų, o kelialapio kaina atsižvelgiant į stovyklos vietą ir trukmę siekia maždaug 200 EUR.

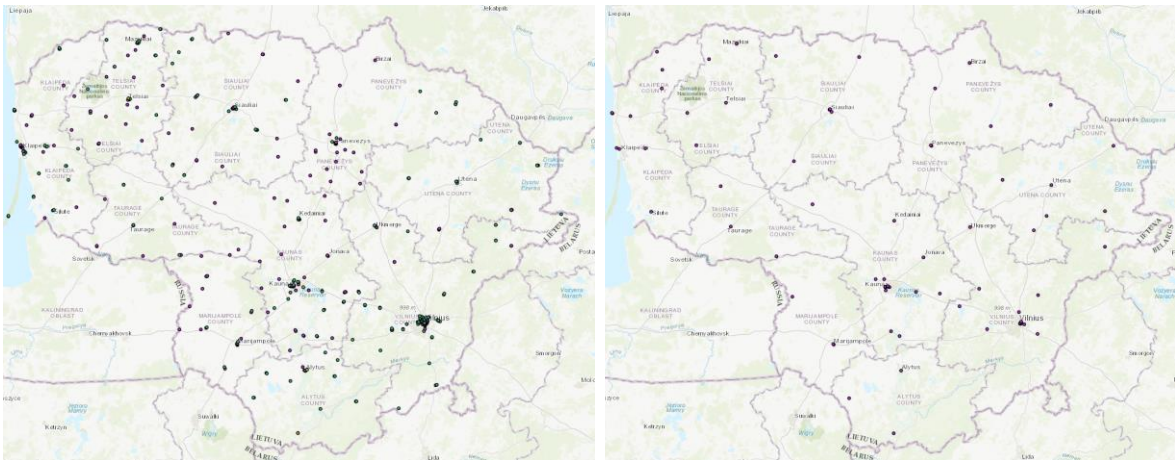
Tiek valstybės, tiek savivaldybių skiriamos lėšos vaikų vasaros stovykloms finansuoti yra santykinai mažos. Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenimis, apie 40 tūkst. 1-10 klasių mokinių gavo finansinę ir kitokią paramą. Siekiant, kad valstybė finansuotų vaikų vasaros programas (pavyzdžiui, 10 dienų vieną kartą per vasarą) bent jau socialinę paramą gaunantiems ir socialinės rizikos šeimose gyvenantiems vaikams, kasmet vaikų vasaros poilsio finansavimui turėtų būti skiriama apie 11 mln. EUR.

Atsižvelgiant į tai, savivaldybės, ypač Palangos (dėl savo geografinės lokacijos) savo strateginiuose dokumentuose yra nusimatę sudaryti sąlygas švietimo ir kitoms įstaigoms organizuoti vaikams stovyklas vasaros ir kitų mokinių atostogų metu, gerinti neformaliojo vaikų švietimo aplinką ir turtinti ugdymo bazę, infrastruktūrą, vykdyti kitas fizinio aktyvumo skatinimo priemones, numatytos lėšos vaikų edukacijai vasarą remti, vaikų vasaros stovykloms ir jų erdvėms atnaujinti.

9.3.4. KULTŪROS RENGINIAI

Kultūra atlieka svarbią socialinę funkciją, bet kultūrinės veiklos yra ir ekonominės veiklos, prisidedančios prie darbo vietų kūrimo. Didelė dalis kultūrinių paslaugų yra finansuojamos ne tik iš valstybės, bet ir iš kultūrinės paslaugas gaunančių vartotojų lėšų. Kai kuriais atvejais tokios kultūrinės veiklos gali būti pelningos. Tokios kultūrinės ir kūrybinės industrijos prisideda prie ekonominės plėtros, rinkos santykiais grįstų darbo vietų kūrimo. Palyginti su kitomis šalimis, Lietuvoje kultūrinių ir kūrybinių industrijų sektorius nėra išplėtotas, kultūrinių prekių ir paslaugų eksporto apimtys yra gana mažos. Lietuvoje kultūrinių ir kūrybinių industrijų ekonominis potencialas nepakankamai išnaudotas.

Toliau pateikiamas paveikslas atspindi faktinę su Projekto objektu bei jame alternatyviai planuojamų vykdyti susijusių kultūros įstaigų išsidėstymą.

Pav. 9-18 Kultūrinės veiklas vykdančios įstaigos (kairėje) bei muziejai (dešinėje), 2017

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis LR Kultūros ministerijos duomenimis

Iš šių žemėlapių matyti, kad Lietuvoje egzistuoja dviejų lygių kultūros įstaigos:

- Vietos lygmens kultūros paslaugas teikiančios įstaigos, kurios yra grįstos gyventojų įsitraukimu ir todėl turi būti teikiamos arčiausiai gyventojų. Šios paslaugos teikiamos visose savivaldybėse;
- Regioninio lygmens kultūros paslaugas teikiančios įstaigos. Tokių įstaigų paslaugos gali būti teikiamos esant didesnės apimtys paslaugų vartotojų srautams. Šios paslaugos teikiamos miestuose, ypač didžiuosiuose miestuose bei tarpinio dydžio centruose. Būtent pastarasis segmentas yra itin aktualus „Auskos“ atveju.

Palangoje šiuo metu veikia trys kultūrinės veiklas vykdančios įstaigos - Palangos Stasio Vainiūno meno mokykla, Palangos kultūros ir jaunimo centras bei Palangos moksleivių klubas, visos jos savo esme yra orientuotos į pirmąją grupę, tai yra į vietinių gyventojų

poreikius. Tuo tarpu Palangoje veikiantys du muziejai - Palangos kurorto muziejus bei Viešoji įstaiga Antano Mončio namai-muziejus - yra orientuoti labiau į regioninio lygmens kultūros paslaugas teikiančias įstaigas, pritraukiančios žmones į Palangą iš visos Lietuvos bei kitų valstybių.

Vienas iš iššūkių, su kuriuo susiduria kultūros ir kūrybinių industrijų operatoriai, yra menka gyventojų perkamoji galia ir silpna vidaus rinka. Kultūros ir kūrybinių industrijų įmonės ir tokiomis praktikomis užsiimančios kūrybiniai profesionalai yra smulkūs ekonominiai operatoriai. Neišnaudojamas jų potencialas kuriant branduolius ir kitas bendradarbiavimo galimybes. Jų veiklą skatinimui reikalingos šio sektoriaus specifikai pritaikytos priemonės, kuriomis būtų mažinamos tokioms veikloms būdingos ekonominės rizikos, geriau pažįstami vartotojų poreikiai, vystomos tiek vietos, tiek ir užsienio rinkos. Skirtingoms kultūrinių ir kūrybinių industrijų sritims, ypač kinui, dizainui, architektūrai būdinga specifika, į kurią turi būti atsižvelgiama plėtojant šių sektorių skatinimo priemones. Šių sričių gamybos ir sklaidos funkcijų įgyvendinimas didžia dalimi yra grįstas rinkos santykiais. Todėl plėtojant šiuos sektorius reikalinga stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Šiuo metu kultūros ir kūrybinių industrijų politika bei inovacijų politika nėra pakankamai koordinuojamos.

Šiame kontekste Palanga turi didelį potencialų tarptautinį konkurencinį pranašumą dėl savo oro uosto, šalia esančio jūrų uosto, puikiomis jungtimis keliais ir dviračių takais bei unikalios gamtos bei jos sinergijos su kultūra, žmonių veikla, o pats objektas - poilsio namai „Auska“, dėl savo unikalumo, istorijos ir šalia esančios jūros bei gamtos apsupties - nemenką potencialą čia įsikurti Vakarų Lietuvos kūrybinių industrijų ir inovacijų centrui.